

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"צ שליט"א

פרשת
שמות
י"ב – י"ח טבת תשפ"ה

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אוספין בשרין. דמצי למיכלינהו קודם זמן הביעור: **ואולי עניים אספי להו.** בשביל המעות והזו להו סוחרי שביעית ורחמנא אמר לאבלה ולא לסחורה (ע"ז דף סב.) והכי משמע מתניתין בתחלה לאלו הפסולין עכשיו משום סוחרי שביעית היו קורין אותן אוספי שביעית וכשרין משרבו האנסין חזרו לקרות את האוספין סוחרין ופסולין: **ארנונא.** מס שגובה המלך מן התבואות כך וכך בורין מן השדה לשנה: **פוקו זרעו בשביעית.** שביעית בזמן הזה דרבנן דבטלה קדושת הארץ: **כרים.** חרישה: **אמר להו.** ריש לקיש: **כהן וחורש.** זה כהן הוא שחורש בשביעית דאמרי' לקמן נחשדו כהנים על השביעית: **אגיסטון.** שכיר וקרקע של גוי הוא א"נ משום ארנונא שכרו בעל הבית לחרוש: **כסח.** זומר כרם: **עקל.** דדורתא וצריכה לבית הבד לקשור את תפוח הזיתים בשעוצרע אותן בקורה: **חלב יודע.** לבו יודע אם לעקל נתכוין או לעקלקלות: **לעקלקלות.** לעבור על דת: **תעלה.** דתרומה בטילה באחד ומאה והשביעית יאבל זה קודם זמן הביעור: **לפחות.** ממאה דהויא ליה מדומע ואסורה לזרים: **ימכרו לכהן.** דהא שרייה לי' תרומה: **בדמי תרומה.** כלומר בזול דתרומה אין דמיה יקרים כחולין לפי שאינה ראויה אלא לכהנים כלומר ימכרנה בעליהם לכהנים במה שיכול חוץ מדמי התרומה שהוא חייב לתתם לכהן בחנם דמותר למכור בשביעית ע"מ לאבול היא ודמיה קודם הביעור: **נחשדו כהנים.** להשהות שביעית אחר זמן הביעור דמורו בה היתירא משום דאישתרו תרומה וקדשי קדשים לגבייהו והשביעית נמי קדושת הארץ היא: **אמרי.** ר' חייא בר ורנוקי ור' שמעון עליה דריש לקיש: **מרודא הוא דין.** קנתרן הוא זה ומטריח בדבריו: **כי מטי התם.** לעלייה שמעברין בה שנה כדאמרינן בפ"ק (דף יא.): **החשודין על השביעית.** שנעשו סניגורין לרשעים: **שלשה רועי בקר.** בפרק כהן גדול (לעיל דף יח:): **קשר רשעים הוא.** והיאך אנן סומכין על מנין זה לעשות כדבריהם ואפילו אי הן עושין עבור כדין וכדת אין השנה מתעברת על ידיהן דבענן ב"ד נימנין וזה אינו מנין: **דא עקא.** שאתה קורא אותן רשעים: **שבנא.** ממונה על ביתו של יחזקיהו מלך יהודה: **השלימו.** לעובדך: **ידרכון קשת כונני חצם** וגו'. על שם שע"ז החץ הוא מבקש להמית את אדוניו בלשון הרע הכתוב שם: **לא תאמרון קשר.** אל תחשוב בדעתך חזקיהו שיזכה מניינו של שבנא מנין ליחשב רוב: **בקברי בית דוד.** שהיה מתנאה למרוד במלכות וליקבר במותו בקבורת המלכים: **צנוף יצנפך צנפה כדור.** חיילות כדור בשורה להגלותך אל ארץ רחבת ידים סיפיה דקרא שמה תמות ושם מרכבות כבודך קלון בית אדונך: **כי הוה.** שבנא נפיק עם סיעתו לצאת מירושלים ולהשלים עם סנחריב:

משרבו האנסין ומאי נינהו ארנונא. וא"ת ומשום ארנונא התירו לחרוש ולזרוע והזיעה איסורא מדאורייתא וי"ל דמיירי בשביעית בזמן הזה דרבנן אי נמי י"ל דפקחו נפש הוא ששואל להם המלך מה יפרענו ומתים בתפיסת המלך והכי איתמר בירושלמי משום חיי נפש:

לעבר השנה בעסיא. וא"ת האיך היו מעברין בעסיא הא עסיא חוצה לארץ היא כדאמרינן פ' חזקת הבתים (ב"ב דף נו. ושם) עסיא ואספמיא וכו' וי"ל דלעבר ר"ל לחשוב והכי משמע מדקאמר כהן וחרש משמע שביעית היתה ואין מעברין השנה בשביעית כדאמרי' (לעיל ד' יב.):

אגיסטון אני בתוכה. פ"ה לשון ראשון שכיר אני בתוכה וקרקע של גוי הוא ולא נהירא דאמרינן בגיטין (דף סב. ושם) אין עודרין עם הגוי בשביעית ע"כ נראה בפירוש אחר שפירש הקונטרס משום ארנונא:

לעקל בית דבר אני צריך. וקשה דמ"מ מה בכך מ"מ הוה משביח הכרם דהכי אמרינן פרק כלל גדול (שבת דף עג. ושם) הזומר וצריך לעצים חייב שתים משום קוצר ומשום נוטע הבא נמי לחייב משום עבודת נוטע וי"ל דעיבד ליה באותו ענין דודאי קשה ליה דליכא לחייבו משום נוטע דכאמרינן גבי שבת דשאני גבי שבת המלאכת מחשבת אסרה תורה והא מתעבדא מחשבתו אבל גבי שביעית אין לאסור רק היכא דמשביח הקרקע אבל הכא קשיא ליה וכה"ג שרי בדאיתא פרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פ:): **ימכרו** לכהנים בדמי תרומה. וא"ת והא אסור לעשות סחורה בפירות שביעית כדאמרינן במסכת ע"ז (דף סב:) לאבלה ולא לסחורה וי"ל דסחורה היינו כשמוכרה בשוק בעין חנות דדמי לסחורה אבל פעם א' בעין אקראי בעלמא ליכא משום סחורה:

בדור אל ארץ רחבת ידים. פ"ה כדור כשורה יסובבוה חיילות פ"א בגר שהוא גולה ל' דירה כמו מדור באהלי רשע (תהלים פד) ל"א כבדור פלוט"ה בלע"ז כמו הכדור והאמוס (לקמן דף סח:) ואע"ג דלא כתיב כבדור מ"מ אשכחן כי האי דרשה דכתיב (קהלת יב) דברי חכמים כדרבונות ודרשינן (ירושלמי סנהדרין פ"י) בכדור של בנות שזורקין זו ליד חבירתה כך אדם מוסר דברי תורה לחבירו ולתלמידיו זה להה ומתפקחין זה מזה ולא כתיב כבדרבונות: מחשבה

וְמִגַּנְּזוּ כּוּלֵי עָלְמָא. כִּי אֲתָא, אָמַר לֵיהּ, מִמַּאן נְפַקְתְּ. כִּי נְיָחָא נַפְשֵׁיהּ, אָמַר לְהוּ, שְׁקוֹלוּ תִּלְיסַר מָעֵי דְּצֵיירֵי לִי בְּבַדְנַאי, וְהָדְרוּ לֵיהּ לְפַלְגֵיהּ דְּשַׁקְלְתִינְהוּ מִינַּיהּ, וְלָא אִיצְטְרִיכוּ לֵי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּתְחִילָּה הָיוּ קוֹרְאִין אוֹתָן אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית. מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי קָאָמַר, בְּתְחִילָּה הָיוּ אוֹמְרִים, אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית כְּשֵׁרִין, סוֹחֲרֵי פְּסוּלִין. מִשֶּׁרַבּוּ מְמַצְיאֵי מָעוֹת לָעֲנִיִּים, וְאָזְלִי עֲנִיִּים וְאָסְפִי לְהוּ וּמַיְיתוּ, חָזְרוּ לוֹמַר אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה פְּסוּלִין. קָשֶׁה בְּהּ בְּנֵי רָחְבָּה, דְּאִי 'מִשֶּׁרַבּוּ הָאֲנָסִים', 'מִשֶּׁרַבּוּ הַתַּגָּרִין' מִיבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא, בְּתְחִילָּה הָיוּ אוֹמְרִים, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה פְּסוּלִין. מִשֶּׁרַבּוּ הָאֲנָסִין, וּמַאי נִינְהוּ אַרְנוֹנָא, כַּדְּמַכְּרִיז רַבִּי יַנַּאי, פּוֹקוּ וְזִרְעוּ בַּשְּׁבִיעִית מִשּׁוּם אַרְנוֹנָא, חָזְרוּ לוֹמַר, אוֹסְפִין כְּשֵׁרִין, סוֹחֲרִין פְּסוּלִין. רַבִּי חִיָּיא בַּר זַרְנוֹקֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק, הֲווֹ קָאָזְלִי לְעֵבֶר שָׁנָה בְּעִסְפְיָא. פָּגַע בְּהוּ רֵישׁ לָקִישׁ, אִימְפַּל בְּעַדְיֵיהוּ. אָמַר, אֵיזִיל אֵיחֵי הֵיכִי עָבְדִי עוּבְדָא. חַזְיֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא, דְּקָא קָרֵיב. אָמַר לָהֶן, כֹּהֵן וְחוֹרֵשׁ. אָמְרוּ לוֹ, יָכוֹל לוֹמַר, אַגִּיסְטוֹן אֲנִי בְּתוֹכוֹ. תּוּ חַזְיֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא, דַּהֲוָה כָּסַח בְּכַרְמֵי. אָמַר לָהֶן, כֹּהֵן וְזוֹמֵר. אָמְרוּ לוֹ, יָכוֹל לוֹמַר, לַעֲקַל בֵּית הַבַּד אֲנִי צָרִיךְ. אָמַר לָהֶם, הַלֵּב יוֹדֵעַ, אִם לַעֲקַל אִם לַעֲקַלְקְלוֹת. הֵי אָמַר לְהוּ בְּרֵישָׁא? אֵילִימָא, הָא קַמַּיְיתָא אָמַר לְהוּ וְזוֹמֵר. אָמְרוּ לוֹ, יָכוֹל לוֹמַר, לַעֲקַל בֵּית הַבַּד אֲנִי צָרִיךְ. אֶלָּא, הָא אָמַר לֵיהּ בְּרֵישָׁא, וַהֲדַר אָמַר לְהוּ דַּף. מַאי שְׁנָא כֹּהֵן, מִשּׁוּם דַּהֲשִׁידִי אַשְׁבִּיעִית, [דְּתַנְיָא], סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה סְאִין שֶׁל שְׁבִיעִית, תַּעֲלֶה. פָּחוֹת מִיכֵּן, יֵרָקְבוּ. דְּנִינְהוּ בָּהּ, אַמַּאי יֵרָקְבוּ, יִמְכְּרֵנוּ לַכֹּהֵן בִּדְמֵי תְּרוּמָה, חוּץ מִדְּמֵי אוֹתָהּ סְאָה. וְאָמַר רַב חִיָּיא מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא, וְאַת אוֹמֶרֶת, נֶחְשְׁדוּ כֹּהֲנִים אַשְׁבִּיעִית. אָמְרוּ, טָרוֹדָא הוּא דִּין. כִּי מָטוּ לְהָתָם, סְלִיקוּ לְאִגְּרָא, שַׁלְּפוּהּ לְדַרְגָּא מִתּוּתֵיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ

וְדִרְכִי יוֹחָנָן, אָמַר לֵיהּ, בְּנֵי אָדָם הַחֲשׁוּדִין עַל הַשְּׁבִיעִית, כְּשֵׁרִין לְעֵבֶר שָׁנָה. הָדַר אָמַר, לָא קַשְׁיָא לִי, מִידֵּי דַּהֲוָה אַשְּׁלֹשָׁה רוֹעֵי בָּקָר. וְרַבָּנָן, אַחוֹשְׁבָנַיְיהוּ סָמוּךְ. וַהֲדַר אָמַר, לָא דָּמֵי. הָתָם, הַדּוּר אִימְנוּ רַבָּנָן וְעָבְרוּהּ לְהַהוּא שָׁתָא. הָכָא, קֶשֶׁר רְשָׁעִים הוּא, וְקֶשֶׁר רְשָׁעִים אֵינוֹ מִן הַמִּנְיָן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דָּא עֲקָא. כִּי אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אָמְרוּ לֵיהּ, קְרֵי לָן רוֹעֵי בָּקָר, וְלָא אָמַר לֵיהּ מַר וְלָא מִידֵּי. אָמַר לְהוּ, וְאִי קָרֵי לְכוּ רוֹעֵי צֹאן, מַאי אֲמִינָא לֵיהּ. מַאי קֶשֶׁר רְשָׁעִים? שֶׁבְּנָא, הָוָה פָּרִישׁ בְּתְלִיסַר רַבְּוָותָא. חִזְקִיָּה, הָוָה דָּרִישׁ בְּחַד סַר רַבְּוָותָא. כִּי אֲתָא סַנְחֵרִיב וְצָר עָלַיְהּ דִּירוּשָׁלַיִם, כָּתַב שֶׁבְּנָא פִּתְקָא. שָׁדָא בְּגִירָא 'שֶׁבְּנָא וְסִיעָתוֹ הִשְׁלִימוּ, חִזְקִיָּה וְסִיעָתוֹ לֹא הִשְׁלִימוּ' שַׁנְּאֲמַר 'כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קֶשֶׁת פּוֹנֲנוּ חִצָּם עַל יֶתֶר'. הָוָה קָא מִסְתַּפֵּי חִזְקִיָּה'. אָמַר, דִּילְמָא חַס וְשָׁלוֹם נְטָרָה דַּעְתֵּיהּ דְּקִדּוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּתַר רוּבָּא. בֵּיוָן דְּרוּבָּא מִיסְתַּרֵי, אֲנִינְהוּ נַמֵּי מִיסְתַּרֵי. בָּא נְבִיא וְאָמַר לוֹ 'לֹא תֹאמְרוּן קֶשֶׁר אֹאמַר הָעָם הַזֶּה קֶשֶׁר', כְּלוֹמַר, קֶשֶׁר רְשָׁעִים הוּא, וְקֶשֶׁר רְשָׁעִים אֵינוֹ מִן הַמִּנְיָן. הָלַךְ לַחֲצוֹב לוֹ קֶבֶר בְּקִבְרֵי בֵּית דָּוִד, בָּא נְבִיא וְאָמַר לוֹ 'מַה לְּךָ פֹּה וּמִי לְךָ פֹּה כִּי חָצַבְתָּ לְךָ פֹּה קֶבֶר הִנֵּה מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֻלָה גָּבֶר'. אָמַר רַב, טַלְטוּלָא דְּגַבְרָא קָשֵׁי מִדְּאִיתְתָא. 'וְעֹטֶךָ עָטֹה' אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, מְלַמֵּד שֶׁפָּרְחָה בּוֹ צָרַעַת. כְּתִיב הָכָא 'וְעֹטֶךָ עָטֹה', וּכְתִיב הָתָם 'וְעַל שִׂפָּם יַעֲטֶה'. 'צָנוֹף יְצַנֶּפְךָ צְנִפָּה כַּדּוּר אֶל אֶרֶץ רַחְבַת יָדָיִם' וְגוֹ', הָנָּא, הוּא בִּיקֵּשׁ קְלוֹן בֵּית אֲדוֹנָיו, לְפִיכָךְ נֶהְפַּךְ כְּבוֹדוֹ לְקָלוֹן. כִּי הָוָה נָפֵיק אִיהוּ, אֲתָא גַּבְרִיאֵל, אַחֲרִיהּ לַדְּשָׁא בְּאַפֵּי מַשְׁרְיָיתֵיהּ.

מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה. פירש ריב"א דאפת לב האדם על מזונותיו מהניא לשבח ממנו כל שאר מחשבות אף מחשבת דברי תורה שנאמר מפר מחשבות ערומים וגו' וקאי אנותן מטר על פני ארץ וגו' ר"מ מועלת משקרת ולא תצלח כלומר אם אדם חושב לו להעשיר הן גם לדברי תורה לא יספיק אלא כשעשה לשמה כדמסיק:

הלכה כרבי יהודה. דמכשיר בשיש לו אומנות בלא הוא וכן הלכה דמשחק בקוביא לאו אסמכתא היא ודוקא בלע"ז שהמקום קנוי למי שהרויח לקנות המעות אבל אותם המשחקים באמנה אפילו הקנו זה לזה לא קנה דאסמכתא גמורה היא ואין קנין מועיל בה:

אוכלי דבר אחר פסולין להעיד. ליכא לפרושי אוכלי דבר אחר דהיינו אוכלי חזיר דאי באוכלי חזיר היכי מפליג בין צינעא לפרהסיא וכי גרע מאוכל נבלות לתיאבון דאמרינן לקמן (דף כו.) דפסול לעדות בכל ענין אלא נראה כפי' הקונטרס דהיינו מקבלי צדקה מן הגויים:

החשוד על העריות כשר לעדות. תימה מאי שנא מאוכל נבלות לתיאבון ומפלוני רבעני לרצועי דפסולין לעדות ור"ל דמיירי הכא בחשוד בעלמא בלא עדים דאין כאן כי אם שמועה ומ"מ הא דאמרינן ארעים בבתפיה ניחא דאמרינן מלקין על לא תעשה דשמועה אי נמי הכא משום דיצרו תוקפו ולא דמי לנבלה וגם לרביעה דליכא יצרו תוקפו כל כך כמו בערות:

רבא

1 אָמְרוּ לֵיהּ, מַשְׁיְירֵיךְ הֵיכָא. אָמַר, חַדְרוּ בִּי. אָמְרוּ
2 לֵיהּ, אִם כֵּן, אֲחוֹכֵי קָא מְחָיְכַת בָּן. נִקְּבוּהוּ בַּעֲקָבָיו,
3 וּתְלָאוּהוּ בְּזַנְבֵי סוּסִים, וְהָיוּ מְגָרְרִין אוֹתוֹ עַל הַקּוֹצִים
4 וְעַל הַבַּרְקָנִין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁבְּנָה בַּעַל הַנָּאָה
5 הָיָה, כְּתִיב הָכָא ׳לְךָ בֹּא אֶל הַסּוֹכֵן הַזֶּה׳ וּכְתִיב הָתָם
6 ׳וְתֵהִי לוֹ סוֹכֶנֶת׳, (וְאוֹמֵר) ׳כִּי הַשָּׂחוֹת יֵרֵהֵסוּן צְדִיק
7 מַה פָּעָל׳. רַב יְהוּדָה וְרַב עֲיָנָא, חַד אָמַר, אִילּוּ חִזְקִיָּה
8 וְסִיעָתוֹ נֶהֱרָסִים, צְדִיק מַה פָּעָל, וְחַד אָמַר, אִילּוּ בֵּית
9 הַמִּקְדָּשׁ יֵהָרֵס, צְדִיק מַה פָּעָל. וְעוֹלָא אָמַר, אִילּוּ
10 מַחְשַׁבְתּוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע אֵינָן נֶהֱרָסוֹת, צַדִּיק מַה
11 פָּעָל. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר אִילּוּ מַחְשַׁבְתּוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ
12 רָשָׁע, הַיְינוּ דִּכְתִיב ׳כִּי הַשָּׂחוֹת יֵהָרֵסוּן׳. וּלְמַאן דְּאָמַר
13 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נַמִּי, דִּתְנַן, אֲבָל הָיְתָה שָׁם מִימוֹת נְבִיאִים
14 הָרִאשׁוֹנִים וּשְׁתֵּיהֶן הָיְתָה נִקְרֵאת. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר
15 חִזְקִיָּה וְסִיעָתוֹ, הֵיכָא אַשְׁכְּחָן צַדִּיקֵי דְּאִיקְּרוּ שָׂחוֹת,
16 דִּכְתִיב ׳כִּי לֹה׳ מִצְקֵי אֶרֶץ יְשָׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל׳. וְאִיבָּעֵית
17 אֵימָא מֵהָכָא, ׳הִפְלִיא עֲצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה׳. אָמַר רַב
18 חָנָן, לָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ תּוּשִׁיָּה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַתֶּשֶׁת כֹּחוֹ
19 שֶׁל אָדָם. דָּבָר אַחֵר, תּוּשִׁיָּה, שֶׁנִּיתְּנָה בַּהֲשָׁאֵי מִפְּנֵי

20 הַשָּׂטָן, דָּבָר אַחֵר, תּוּשִׁיָּה, דְּבָרִים שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהָעוֹלָם מִשְׁוַּתֵּף עֲלֵיהֶם. אָמַר עוּלָּא, מַחֲשָׁבָה
21 מוֹעֶלֶת אֲפִילּוּ לִדְבָרֵי תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר ׳מֵפֵר מַחְשְׁבוֹת עָרוּמִים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה יְדֵיהֶם תּוּשִׁיָּה׳. אָמַר
22 רָבָה, אִם עֲסוּקִין לְשֵׁמָהּ, אֵינָהּ מוֹעֶלֶת, שֶׁנֶּאֱמַר ׳רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה׳ הִיא תָקוּם׳,
23 עֲצָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דִּבּוּר ה׳ הִיא תָקוּם לְעוֹלָם: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי: אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי
24 אֶלְעָזָר, הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כּוּתִּי צָרִיכִין הַכָּרָזָה בְּבֵית דִּין.
25 רוֹעֶה, פְּלִיגִי בָּהּ רַב אֲחָא וְרִבְינָא. חַד אָמַר, בְּעֵי הַכָּרָזָה. וְחַד אָמַר׳ לֹא בְּעֵי הַכָּרָזָה. בְּשִׁלְמָא
26 לְמַאן דְּאָמַר לֹא בְּעֵי הַכָּרָזָה, הַיְינוּ דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, סָתָם רוֹעֶה פָּסוּל. אֶלָּא לְמַאן
27 דְּאָמַר בְּעֵי הַכָּרָזָה, מַאי סָתָם רוֹעֶה פָּסוּל. דִּבְסָתָמָא, מִכְּרִזִינַן עֲלֵיהּ. הַהִיא מַתָּנָה, דַּהֲוֹו חָתְמֵי
28 עֲלַהּ תְּרֵין גַּוְלָנֵי, סָבַר רַב פַּפָּא בַּר שְׁמוּאֵל לְאַכְשׁוּרָהּ, דְּהָא לָא אַכְרִזִינַן עֲלַיְיהוּ. אָמַר לֵיהּ
29 רָבָא, נְהִי דְּבָעֵינַן הַכָּרָזָה, בְּגִלְּוֵי דְּאוֹרַיְיתָא, מִי בָּעֵינַן הַכָּרָזָה: סֵימָן דָּבָ"ר וַעֲרִי"ת
30 גַּנָּ"ב . אָמַר רַב נַחְמָן, אוֹכְלֵי דָּבָר אַחֵר, פְּסוּלִין לְעֵדוּת. הָנֵי מִילֵּי בְּפַרְהֶסְיָא, אֲבָל בְּצִינְעָה, לֹא.
31 וּבְפַרְהֶסְיָא נַמִּי לָא אֲמָרַן, אֶלָּא דְּאִשְׁתְּוִוֹנֵי בְּצִינְעָה, וְקָא מְכַוֵּי נַפְשֵׁיהּ בְּפַרְהֶסְיָא, אֲבָל
32 לֹא אֶפְשָׁר לֵיהּ, חֵיוּתֵיהּ הוּא. אָמַר רַב נַחְמָן, הַחֲשׁוּד עַל הָעֲרָיוֹת, כָּשֵׁר לְעֵדוּת. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת,
33 עָנִי מָרִי, אַרְבָּעִין בְּכַתְפֵּיהּ וְכָשֵׁר. אָמַר רָבָא, וּמוֹדָה רַב נַחְמָן לְעִנְיַן עֵדוּת אִשָּׁה, שֶׁהוּא פָּסוּל.
34 אָמַר רִבְינָא, וְאִיתֵּימָא רַב פַּפָּא, לֹא אָמְרַן אֶלָּא לְאַפּוֹקֵה. אֲבָל לְעִיּוּלָהּ, לֵית לָן בָּהּ. פְּשִׁיטָא?
35 מַהוּ דְּתֵימָא, הָא עֲדִיפָא לֵיהּ, דִּכְתִיב ׳מִים גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ וְגוֹ׳, קָא מַשְׁמַע לָן, דְּכַמָּה דְּקָיְיצָא
36 לְכִי שְׂכִיחָא לֵיהּ. וְאָמַר רַב נַחְמָן, גָּנַב נִיסָּן וְגָנַב תִּשְׁרֵי, לֹא שָׁמְעִה גָּנַב. הָנֵי מִילֵּי בְּאַרְעָא וְדָבָר
37 מוּעָט וּבְדָבָר שֶׁגְּמָרָה מִלְּאכְתּוֹ. אִיכָּא דְּאָמְרִי אָמַר לֵיהּ רַב פַּפָּא, וְהָא רַב קָבָא דְּשַׁעֲרֵי, וּפַסְלֵיהּ. וְחַד גָּנַב
38 קִיבּוֹרָא דַּאֲחֵינֵי, וּפַסְלֵיהּ. הַנָּהוּ קְבוֹרָאֵי, דְּקָבוּר נַפְשָׁא בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל עֲצֶרֶת, שְׁמִתֵּינְהוּ רַב
39 פַּפָּא, וּפַסְלֵינְהוּ לְעֵדוּת, וְאַכְשְׁרֵינְהוּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לֵיהּ רַב פַּפָּא, וְהָא רְשָׁעִים
40 נִינְהוּ? סָבְרִי, מִצְוָה קָא עֲבֵדִי. וְהָא קָא מְשַׁמְּתִינָא לְהוּ? סָבְרִי, כְּפָרָה קָא עֲבֵדִי לָן רַבָּנָן: אִיתְּמַר,

עד

משרייתך היכא. שכתבת לנו שבנא וסיעתו השלימו: **הדרו בי.** חזרו ממה שהבטיחוני: **בעל הנאה.** כמשמעו וי"א משכב זכור: **סוכנת.** מחממתו וחבירו ובוקע עצים יסכן בם (קהלת י): **(ואומר) כי השחות יהרסון וגו'.** בתריה דכי הנה הרשעים ידרכון קשת כתיב: **צדיק מה פעל.** הקב"ה מה שכר שהוא משלם ולקמן מפרש מאי משמע שתות לשון סיעת צדיקים: **אילו בית המקדש חרב.** ע"י סנחריב בעצתו של שבנא צדיק מה פעל איה נפלאותיו של הקב"ה: **אילו מחשבות של שבנא הרשע אין נהרסות.** והכי משמע קרא כי השתות יהרסון מחשבותיו של אותו רשע הכתוב למעלה כי הנה הרשעים ידרכון קשת ולשון שתות מחשבות שהוא משית בקירות לבו יהרסון ראויות הן ליהרס שאם לא כן צדיק מה פעל מה שזקיהו והיכא שכרו כי השתות לשון ולא שת לבו גם לזאת (שמות ז): **אבן היתה שם.** תחת הארון: **ושתייה היא נקראת.** שממנה נשתת עולם שנאמר (תהלים נ) דיבר ויקרא ארץ ואומר מציון מכלל יופי וגו' במסכת יומא (דף נד:) אומר עולם מציון נברא: **תושיה.** על שם שהשועלם משותת על התורה ולומדיה נקראת תושיה: **מפני השטן.** שהוא מקטרג ואמר תסתפק לעליונים ולא ימסרו הלוחות ביד משה: **דברים של תוהו.** דיבור וקריאה בעלמא וכל דיבור אין בו גשיאה ממש כתוהו הזה ואעפ"כ עולם משותת עליהם ונוטריקון הוא ת"ו תוהו שייה משותת: **מחשבה.** דאגת הלב על מזונותיו של אדם: **מועלת.** מהניא לשכח למודו: **מפר מחשבות עירומים.** נותן להם מזונות ומבטל מחשבות מלבם שלא היו מניחין אותן לעשות תושיה ל"א מחשבה שאדם מחשב כך וכך אעשה כך וכך תעלה בידי מועלת להשבית הדבר שאין מחשבתו מתקיימת אפילו לדבר תורה כגון האומר עד יום פלוני אסיים כך וכך מסכתות בגירסא: **מפר מחשבות עירומים.** שאין מחשבותיו עולה בידיו ואפילו לתושיה: **הכרזה בב"ד.** ואינן נפסלין לעדות עד שיכריזו בב"ד להודיע פסולן: **לא בעי הכרזה.** שעבירה שלו מפורסמת לכל: **דכסתמא מכרזינן עליה.** אע"פ שלא באו עדים שהכניס עדרו לשדה אחר: **גולן דיבנן.** הנך דמתני: **גולן דאורייתא.** החוטף ממש כגון בניהו בן יהוידע דכתיב (שמואל ב כג) ויגזול את החנית מיד המצרי הכי מפרש במרובה (ב"ק דף עט:): **אוכלי דבר אחר.** מקבלי צדקה מן הגוים דהוי חילול השם מחמת ממון והוה ליה כרשע דחמס: **כשר לעדות.** דבענן רשע דחמס כדכתיב (שמות כג) אל תשת וגו' עד חמס: **עני מרי.** ענני אדוני: **ארבעין בכתפיה.** חייב מלקות הוא אע"פ שאין שם התראה דאמר מר (קדושין דף פא.) מלקין על לא טובה השמועה שנאמר אל בני כי לא טובה השמועה: **ובשר.** בתמיה: **לאפוקה.** לומר מת בעלה או גירשה דניחא ליה לשוויה פנויה דתיהוי שכיחא ליה: **לעיולה.** לומר פלוני קידשה:

הא עדיפא ליה. דתיהוי אסורה עליה ולא תיהוי שכיחא ליה: **דכתיב מים גנובים ימתקו.** ושקורי משקר: **ניסן.** זמן קציר תשרי זמן בציר ואסיף: **לא שמיה גנב.** כדמפרש ואזיל: **כארימה.** דטרח בה ומורה היתירא ליטול דבר מועט יותר על חלקו מפני טרחו: **ודבר שנגמרה מלאכתו.** דמשויה נפשיה כפועל ומורי בה היתירא וסבר לא קפיד: **איכר.** לאו היינו אריס ואינו חולק בפירות: **קיבורא דאחיני.** במין אשכול יש תמרים הרבה בענף אחד: **קבורא.** קוברי מתים: **ופסלינהו לעדות.** דמשום שכר ממון עוברים על דת והוו להו כרשע דחמס: **והא משמתינן להו.** על הראשונה וחזרין ועוברין ושונין בעבירה: **סברי.** האי דשמתינן משום כפרה הוא על שעברנו ולא משום דנהדר בן אלא מותר לחלל יום טוב בשביל המצוה ונשב בנידוי משום כפרה:

עד זומם. העיד בניסן והזם בתשרי על עדות זו: **למפרע.** כל עדיות שהעיד מניסן ואילך פסולין שהרי משהעיד עדות זו הוא רשע: **מיכן ולהבא.** משהזם: **חידוש הוא.** שנפסלין שנים בשביל שנים שאומרים עמנו הייתם דמאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני אלא גזירת הכתוב הוא הלכך אין לך בו אלא משעת חידוש ואילך משעה שהזם: **פסידא דלקוחות.** שלקחו שדות על פיו והזם בשטרא מניסן עד תשרי ועדיין לא היה ידוע שהוא פסול: **מאי ביניהו.** בין הני תרי טעמי דרבא: **תרי בחד.** תרי ביתות שהעידו בבת זו שנים אמרו לכל אחד עמנו הייתם במקום פלוני חידוש ליכא פסידא דלקוחות איכא: **א"נ דסכלינהו.** להני תרי: **בגולנתא.** שהעידו שגולנין הם על גזילה שגזלו בניסן חידוש ליכא דהא מילתא אחריני קמסהדי אבל פסידא דלקוחות איכא: **יע"ל קג"ם.** יאוש שלא מדעת באלו מציאות (ב"מ ד' כא:) עד זומם הכא לחד העומד מאיליו בפ"ק דעירובין (ד' טו.) קידושין שלא נמסרו לביאה בהאיש מקדש (קדושין ד' נא.) גילוי דעת בניסן בהשולח גט (גיטין ד' לד.) מוכר אוכל נבלות להכעיס לקמן: **ה"ג משומר אוכל נבילות לתיאבון דברי הכל פסול.** דכיון דמשום ממון קעביד דהא שביחא בזול טפי מדהיתירא הוה ליה כרשע דחמס ופסול לעדות: **שבועת שוא.** על העמוד של אבן שהוא של אבן שבועת שקר על העמוד של אבן שהוא של זהב אע"ג דלאו רשע דחמס הוא: **ומלוי ריבית.** הני אין אבל אוכל נבילות להכעיס לא ומיהו לתיאבון בגולנין ומלוי ריבית דמו דמשום ממון קעביד הלכך חשוד למישקל שוחדא ואסהודי שקרא: **בדיני נפשות.** שכיון שהוחשד לחמור הוחשד לקל: **אבי בר' מאיר.** דהיינו נמי מקולא לחומרא דאוכל נבילות רע לשמים ואינו רע לבריות אבל מעיד שקר בממון רע לשמים ורע לבריות שהרי מפסידן בעדותו וקא פסיל ליה אבי משום נבילות לעדות ממון: **אליבא דרבי יוסי דס"ע לא פליגי.** כלומר אבי דאי לאו כרבי יוסי מצי לאוקומא למילתיה דכיון דאמר רבי יוסי ממון לנפשות לא מיפסל ואף על גב דממון הוי רע לשמים ורע לבריות וכל שכן דמנבלה לממון לא אפסיל ולאביי על כרחיה תנאי היא: **כי פליגי אליבא דר' מאיר.** כלומר לרבא לא תוקמא כתנאי דרבא אפילו אליבא דר"מ אמר למילתיה: **אה.** דקתני אלו הגזלנין ומלוי ריבית דמשמע אבל אוכלי נבילות בשריץ: **ר' יוסי היא.** דאמר מקולקא לחמירתא לא ויחידאה הוא: **לבהיותו לעיניה.** ינקרו את עיניו דבטלו מיתות ב"ד ואהי קנסא קא עבדינן ביה דב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה וי"א יטלו ממונו ויתנו ליורשין ויש אומרים שמתא וראשון עיקר: **חושלא.** שעורין קלופין: קתא

1 **עד זוֹמֵם. אַבַּיֵי אָמַר, לְמַפְרֵעַ הוּא נִפְסָל. וְרָבָא אָמַר,**
2 **מִיכָּן וּלְהָבָא הוּא נִפְסָל. אַבַּיֵי אָמַר לְמַפְרֵעַ הוּא**
3 **נִפְסָל, מַעֲיָדְנָא דְּאִסְהִיד, רָשָׁע הוּא, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה**
4 **'אַל תָּשֶׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע אַל תָּשֶׁת רָשָׁע עֵד'. רָבָא**
5 **אָמַר מִיכָּן וּלְהָבָּא הוּא נִפְסָל, עֵד זוֹמֵם, חִידּוּשׁ הוּא,**
6 **מַאי חֲזִית דְּסָמְכַת אַהֲנֵי, סָמוֹךְ אַהֲנֵי, אֵין לְךָ בּוֹ**
7 **אֶלָּא מִשְׁעַת חִידּוּשׁוֹ וְאֵילָךְ. אִיכָּא דְּאָמְרִי, רָבָא נָמֵי**
8 **כְּאַבַּיֵי סְבִירָא לֵיהּ. וּמַאי טַעְמָא, קָאָמַר. מִכָּאן וּלְהָבָּא,**
9 **מִשּׁוּם פְּסִידָא דְּלָקוֹחוֹת. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ,**
10 **דְּאִסְתַּהֵידוּ בֵּי תְּרֵי בְּחַד. אִי נָמֵי, דְּסַכְּלִינְהוּ בְּגוֹלְנוֹתָא.**
11 **וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מִדִּיפְתִּי, עֲבַד רַב כְּפֵי עוּבְדָּא,**
12 **כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא. מַר בַּר רַב אֲשִׁי אָמַר, הִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ**
13 **דְּאַבַּיֵי. וְהִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ דְּאַבַּיֵי בִּיע"ל קג"ם. מִנְהָגָא**
14 **אוֹכֵל נְבֵילוֹת לְתֵיאָבוֹן, דִּבְרֵי הַכֹּל פָּסוּל. לְהַכְעִיס,**
15 **אַבַּיֵי אָמַר פָּסוּל, רָבָא אָמַר כָּשֵׁר. אַבַּיֵי אָמַר פָּסוּל,**
16 **דְּהַוָּה לֵיהּ רָשָׁע, וְרַחֲמָנָא אָמַר 'אַל תָּשֶׁת רָשָׁע עֵד'.**
17 **וְרָבָא אָמַר כָּשֵׁר, רָשָׁע דְּחָמָס בְּעֵינָן. מֵיתִיבִי, אַל תָּשֶׁת**
18 **רָשָׁע עֵד, אַל תָּשֶׁת חָמָס עֵד, אִלּוּ גַּזְלָנִין וּמוֹצְאֵי**
19 **בִּשְׁבוּעוֹת. מַאי לָאו, אֶחָד שְׁבוּעַת שָׁוְא וְאֶחָד שְׁבוּעַת**
20 **מָמוֹן. לֹא, אִידִי וְאִידִי שְׁבוּעַת מָמוֹן, וּמַאי 'שְׁבוּעוֹת',**
21 **שְׁבוּעוֹת דְּעָלְמָא. מֵיתִיבִי, אַל תָּשֶׁת רָשָׁע עֵד, אַל**
22 **תָּשֶׁת חָמָס עֵד, אִלּוּ גַּזְלָנִין וּמְלֵוֵי רִבִּיּוֹת. תִּיּוּבְתָּא**
23 **דְּאַבַּיֵי, תִּיּוּבְתָּא. נָיְמָא כְּתַנָּאֵי, עֵד זוֹמֵם פָּסוּל לְכָל**
24 **הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בַּמֶּה**
25 **דְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁהוַּזַּם בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, אֲבָל הוּזַּם בְּדִינֵי**
26 **מָמוֹנוֹת, כָּשֵׁר לְדִינֵי נְפָשׁוֹת. נָיְמָא, אַבַּיֵי כְּרַבִּי מֵאִיר,**
27 **וְרָבָא כְּרַבִּי יוֹסֵי. אַבַּיֵי כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר, אָמְרִינַן**
28 **מְקוֹלָא לְחוּמְרָא. וְרָבָא דְּאָמַר כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר,**
29 **מְחוּמְרָא לְקוּלָא אָמְרִינַן, מְקוּלָא לְחוּמְרָא לֹא אָמְרִינַן.**
30 **לֹא, אֲפִילּוּ דְּרַבִּי יוֹסֵי, כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי. כִּי פְּלִיגִי,**
31 **אֲלִיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר. אַבַּיֵי, כְּרַבִּי מֵאִיר. וְרָבָא, עַד כָּאן**
32 **לֹא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר הָתָם, אֶלָּא גַּבֵּי עֵד זוֹמֵם דְּמָמוֹן,**
33 **דְּרַע לְשָׁמַיִם וְרַע לִבְרִיּוֹת, אֲבָל הָכָא, דְּרַע לַשָּׁמַיִם**
34 **וְאֵין רַע לִבְרִיּוֹת, לֹא. וְהִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ דְּאַבַּיֵי. וְהָא**
35 **אִיתּוֹתַב? הַהִיא, רַבִּי יוֹסֵי הִיא. וְתֵיקוּ נָמֵי רַבִּי יוֹסֵי,**
36 **רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יוֹסֵי, הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. שָׁאנֵי הָתָם,**
37 **דְּהָתָם לָן תַּנָּא כְּרַבִּי מֵאִיר. וְהֵיכָא סָתַם לָן, כִּי הָא**
38 **דְּתַנְיָא חָכָם קָטֵל נַפְשָׁא, אָמַר לֵיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא לְרַב**
39 **אַבָּא בַּר יַעֲקֹב, פּוֹק עַיֵּין בָּהּ, אִי וַדַּאי קָטֵל, לֵיכְּוִיהוּ**
40 **לְעֵינֵיהּ. אֶתּוֹ תְּרֵי סָהֲדֵי, אַסְהִידוּ בֵּיהּ דְּוַדַּאי קָטֵל. אֲזַל אֵידָךְ, אֲיָיתִי תְּרֵי סָהֲדֵי, אַסְהִידוּ**
41 **בֵּיהּ בְּחַד מֵהָנָךְ. חַד אָמַר, קַמַּאי דִּידִי, גְּנַב קָבָא דְּחִוּשְׁלָא. וְחַד אָמַר, קַמַּאי דִּידִי, גְּנַב**

קתא

רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל. תימה הא דאמר בפ' חזקת הבתים (ב"ב ד' לא. ושם) זה אומר של אבותי ואבלתיה שני חזקה וזה אומר בו' האי אייתי סהדי דאבהתיה היא ואבלה שני חזקה והאי אייתי סהדי דאבלה שני חזקה וקאמר התם אוקי חזקה בהדי חזקה ואוקי ארעא בחזקת אבהתא ואמר רבא עדות מוכחשת היא והשתא מאי נפקא לן מינה כיון דאמר רבא מכאן ולהבא הוא נפסל ה"נ היה לו לומר למאי דאיתכחוש איתכחוש אבל לעדות של אבהתא שהיה קודם שהוזכחשו לא וה"נ גבי הזומה קאמר רבא גבי טביחה ומכירה דהזמנו על הטבילה ולא על הגביה למאי דאיתוזם איתוזם בהכחשה לא כ"ש וכ"ת דהתם מיירי שתוך כדי דבור הוכחשו והא מוכח אותה שמעתין דפרק מרובה (ב"ק דף עב: ושם) גבי טבילה ומכירה דאפילו תוך כדי דבור לא מיפסלי למפרע אליבא דר"ל בין שאותם שתי עדיות בקרקע אחת הוי בעדות אחת כדמפליג התם אבל הכא אף על פי שהוחזקו שקרנין על הטבילה על הגביה לא הוחזקו:

אין לך בו אלא חידושו. משמע דהדחידוש הוי ממה שאני פוסל את הראשונים תימה דהתם (ב"ב דף לא:) קאמר לימא רבא דאמר כרב חסדא דאמר בהדי סהדי שקרי למה לי ומפסלי שתי העדות אפי' בהוכחשו בעלמא דמכחשי אהדדי תרוויהו פסולי ואם כן מאי חידוש הוא גבי הזומה אי פסלינן עדים הראשונים ויש לומר דלמאי דבעי למימר התם מעיקרא דרבא סבירא ליה דרב חסדא היינו ללישנא דפסידא דלקוחות וי"מ דהא דקאמר הכא חידוש לאו אפסולא דקמאי קאי אלא אהכשירא דבתראי כלומר היה לנו לפוסלן כל שתי ביתות וכיון דאיכא חידוש לא ילפינן אף לגבי הפסול לפוסלן כלל הראשונים למפרע וכי האי גוונא אמרינן פרק גיד הנשה (חולין דף צט ושם) דלא ילפינן דטעם בעיקר מבשר בחלב משום דאיכא בו חידוש בהתירו דהא אי תרו ליה בחלבא כולי יומא שרי ובבישול חדא שעה אסור:

דאסהידו בי תרי בחד ותרי בחד. וקשה לר"ת חדא דמאי קאמר דאסהידו בי תרי בחד ותרי בחד ומשום הכי ליכא חידוש הא תרי במאה ועוד דמאי קאמר דפסלינהו בגולנותא הא לא הוי מעין פלוגתייהו דלעיל בהזמה לא שייך איכא ביניהו אלא מעין פלוגתייהו ועוד דעדים זוממין מבעי ליה לעיל למימר כיון דאמרת תרי בחד ותרי בחד ואמאי נקט עד זומם ונראה לר"ת דגרסינן דאסהידו תרי (בחד) ותו לא שלא הזום כי אם האחד והשתא ניחא דלהכי נקיט לעיל עד זומם לשון יחיד וניחא נמי הא דמהני תרי המזימים טפי מההוא חד ולאו חידוש הוא וגרסינן נמי דפסלינהו בגולנותא פירוש דאחד נפסל בגולנותא והשני החם והשתא הוה מעין פלוגתייהו קצת: **מאי** שבועות שבועות דעלמא. תימה ליתיב אביי לרבא מפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד:) דתנן ושבנגדו חשוד על השבועה נשבע ונוטל וקא בעי למימר דאפי' שבועת שוא אלמא לא בעינן רשע דחמס מגו דחשוד אשבועת שוא דרע לשמים חשוד נמי אשבועת ממון דרע לשמים הוי רע לבריות וי"ל דלא דמי דהתם מן השבועה הוא רע לשמים ועבשיו שבופר ממון לחבירו הוה ליה נמי רע לבריות הלכך מיראת שבועה לא יזדה דכבר רע לשמים הוא ובהאי שבועה נמי ליכא כ"א רע לשמים דפרישית אבל הכא גבי עדות אע"ג דהוה רע לשמים משום שבועת שוא לא יעיד עדות שקר להיות רע לבריות

(וע"ע תוס' שבועות מה: ד"ה ואפילו):

ואלו הן הקרובין וכו' ובניהם וחתניהם. ובניהם וחתניהם לא קאי רק אהנך קרובים דמפרש במתני' בהדיא בגמ' אחי אביו ואמו אבל אהנך דנפקי מכללא לא קאי כגון בניו וחתניו דידיה אינם פסולים להגיד אי לאו הוו בכלל הנך קרובים דמפרש ותדע דהא בנו כשר הוא לאחי אביו לתנא דמתני' דהא הוי שלישי בראשון כדאיתא בגמרא (דף כח.) והקשה בקונטרס אמאי תנא חורגו הא נפיק מבעל אמו ואי לאשמועינן לבדו הא נמי פשיטא כדפ"ל דבניהם וחתניהם לא קאי אהנך דנפקו מכללא ותירץ דאין החנא חושש בזה דאבתי איכא שש קרובים דאתו מכללא ואפ"ה תני להו בהדיא כגון אחי אביו נפיק בכלל דאחיו ובנו וכו' וקשה ליתני נמי בן אחי אשתו כמו אינך ומיהו מחתנו איכא למימר דשפיר הוה (תני׳ (את) מוחתניהם דכ"ש דפסול לחמיו אבל מ"מ בן אחי אשתו קשה מלא נראה דכולהו איצטריכו אי משום אינהו גופייהו או משום בניהם וחתניהם והשתא הא ק"ל מחורגו וי"ל דתנייה לאשמועינן דהוי לבדו ולא בנו וחתנו ואע"ג דבניהם וחתניהם לא קאי אהנך דאתו מכללא כדפרישית מ"מ בחורגו איצטריך דסד"א כיון דחורגו כבנו הבן דפסול כדאיתא פרק יש נוחלין (ב"ב דף קכח.) אימא דה"ה בן חורגו קמ"ל ואפי' למר בר רב אשי דמכשר באבא דאבא דהיינו בן הבן איכא למימר דמהבא הוא דליף להּ אבל בן אחי אשתו לא צריך למהדר ולמתנייתיה כלל כיון דמפיק הוא מכללא דאי לאשמועינן דהוא לבדו פסול ולא בנו וחתנו כמו בחורגו הא פשיטא דמהיכא תיתי ועוד דלא עדיף בן אחי אשתו מבן אחיו ובן אחיו ובניו וחתניו בשרין לו כדתני גבי כולהו ובניהם משמע ולא בני בניהם:

אלו הן הקרובים וחורגו לבדו. פי' לא בנו ולא חתנו והקשה רש"י אמאי נקט חורגו הא נפיק מכלל דבעל אמו ואין לומר דנקטיה משום לבדו דאשמועינן דבנו כשר ולא נהירא דמהיכא תיתי טפי והא אמרינן דבניהם וחתניהם לא קאי אלא למבוארים דכתיבי במתני' ולא קאי אהני דנפקי מכללא שהרי בנו לאחי אביו כשר לתנא דמתני' דהוי שלישי בראשון כדאיתא בגמ' ותירץ רש"י דכולהו נמי אתיא מכללא כגון אחי אביו מכללא דאחיו ובנו בר מבן אחי אשתו דמפיק מכלל דבעל אחות אביו וחתנו נפקא מכלל דחמיו ואפ"ה תני להו שאינו מקפיד בזה ולא נהירא דא"כ אמאי לא הדר ותני הנך דאתו מכלל דבעל אחות אביו על בן נראה לומר דכולהו איצטריכא דאחי אביו אע"ג דאיהו גופיה אתי מכללא דבן אחיו מ"מ בנו וחתנו לא נפקי מכללא וכן אחי אמו ובעל אחותו אף ע"ג דבנו אתי מכללא (דבעל) אחי אמו מ"מ אינהו גופיה לאו מכללא אתי ואתא לאשמועינן דבעל כאשתו וכן כולם איצטריכו אי משום אינהו גופייהו אי משום בניהם וחתניהם: (ד"ה הדבו"ר נראה לי מיותי"ר) מאי

קַתָּא דְּבוּרְטָיָא. אֲמַר לֵיהּ, מַאי דַּעְתָּיךְ בְּרַבִּי מֵאִיר, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יוֹסֵי, הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. וְרַבִּי יוֹסֵי, הָאֲמַר, הַהוּא בְּדִיגֵי מְמוֹנוֹת, כָּשֵׁר לְדִינֵי נְפָשׁוֹת. אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא, הָנֵי מִילֵּי, הֵיכָא דְּלָא סָתַם לָן תַּנָּא כְּרַבִּי מֵאִיר. הָכָא, סָתַם לָן תַּנָּא כְּרַבִּי מֵאִיר. מִמַּאי, אִילֵימָא מֵהָא דְּתַנְיָא, כָּל הָרָאוּי לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, רָאוּי לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת. מַנִּי, אִילֵימָא רַבִּי יוֹסֵי הִיא, הָא אִיכָּא עַד זוֹמֵם דְּמָמוֹן, דְּכָשֵׁר לְדִינֵי נְפָשׁוֹת וּפָסוּל לְדִינֵי מָמוֹנוֹת. אֶלָּא לָאו, רַבִּי מֵאִיר הִיא, מַמַּאי, דִּילְמָא בִּפְסוּלֵי יוֹחֲסִין קָאָ. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, סֵיפָא דְּקָתָנֵי, יֵשׁ רָאוּי לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת, וְאֵין רָאוּי לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, אֲמַאי אֵינוֹ רָאוּי, דְּאִיתְּזַם בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת. רָאוּי לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת? וְהָא דִּבְרֵי הַכֹּל, פָּסוּל הוּא. אֶלָּא, בִּפְסוּל יוֹחֲסִין קָאָ. הָכָא נַמִּי, בִּפְסוּל יוֹחֲסִין קָאָ. אֶלָּא, הָכָא קָא סָתַם לָן תַּנָּא, דְּתַנְיָא, אֵלּוּ הֵן הַפְּסוּלִים: הַמְשַׁחֵק בְּקוּבְיָא, וּמַלְוֵי בְּרִבִּית, וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית, וְהָעֲבָדִים. זֶה הַכְּלָל, כָּל עֵדוּת שֶׁאֵין הָאִשָּׁה כְּשֵׁרָה לָהּ, אַף הֵן אֵין כְּשֵׁרִין לָהּ. מַנִּי, אִילֵימָא רַבִּי יוֹסֵי, וְהָאֵיפָא עֵדוּת בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, שֶׁאֵין הָאִשָּׁה כְּשֵׁרָה לָהּ, וְהֵן כְּשֵׁרִין לָהּ. אֶלָּא לָאו, רַבִּי מֵאִיר הִיא. קָם בַּר חָמָא, נַשְׁקֵיהּ אַבַּרְיָיה, וְקַבְּלֵיהּ לְכַרְגֵּיהּ דְּכוּלֵּי שַׁנְיֵיהּ: **משנה** וְאֵלּוּ הֵן הַקְּרוֹבִין: אָחִיו, וַאֲחִי אָבִיו, וַאֲחִי אִמּוֹ, וּבְעַל אֲחוֹתוֹ, וּבְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וּבְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וּבְעַל אִמּוֹ, וְחָמִיו, וְגִיסוֹ, הֵן וּבְנֵיהֶן וַחֲתָנֵיהֶן. וְחוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, זוֹ מִשְׁנַת רַבִּי עֲקִיבָא. אֲבָל מִשְׁנַת רִאשׁוֹנָה, דּוֹדוֹ וּבְנוֹ וְכָל הָרָאוּי לְיוֹרְשׁוֹ, וְכָל הַקָּרוֹב לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. הָיָה קָרוֹב וְנִתְרַחֵק, הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶפִילּוּ מֻתָּה בְּתוֹ וְיֵשׁ לוֹ בָּנִים מִמֶּנָּה, הֲרֵי זֶה קָרוֹב. הָאוֹהֵב, וְהַשּׂוֹנֵא. אוֹהֵב, זֶה שֶׁשִּׁבְּחוֹ. שׂוֹנֵא, כָּל שֶׁלֹּא דִּבֵּר עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּאֵיבָה. אָמְרוּ לוֹ, לֹא נִתְכַּוְּונוּ יִשְׂרָאֵל עַל כְּךָ: **גמרא** מְנָהֲנֵי מִילֵּי, דְּתָנוּ רַבָּנָן, לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר, אִם לְלַמֵּד שֶׁלֹּא יוּמְתוּ אָבוֹת בַּעֲוֹן בָּנִים, וּבָנִים בַּעֲוֹן אָבוֹת, הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר 'אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ'. אֶלָּא, לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים בְּעֵדוּת בָּנִים, וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת בְּעֵדוּת אָבוֹת. וּבָנִים בַּעֲוֹן אָבוֹת, לֹא? וְהָכְתִיב 'פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים'. הָתָם, כְּשֶׁאוֹחֲזִין מַעֲשֶׂה אֲבוֹתָם אֲבוֹתֵיהֶן בִּידֵיהֶן. כִּדְרַבְנָיָא, 'וְאַף בַּעֲוֹנוֹת אֲבוֹתָם אִתָּם יִמָּקּוּ', כְּשֶׁאוֹחֲזִין מַעֲשֶׂה אֲבוֹתָם בִּידֵיהֶם. אַתָּה אוֹמֵר כְּשֶׁאוֹחֲזִין, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁאֵין אוֹחֲזִין. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר 'אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ', הֲרֵי כְּשֶׁאוֹחֲזִין מַעֲשֶׂה אֲבוֹתֵיהֶן בִּידֵיהֶן. וְלֹא? וְהָכְתִיב 'וְכִשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו' אִישׁ בַּעֲוֹן אָחִיו, מְלַמֵּד, שֶׁכּוֹלָן עֲרֵבִים זֶה בָּזֶה. הָתָם, שֶׁהָיָה בְּיָדָם לִמְחוֹת, וְלֹא מִיחוּ.

אשכחן

בדף דף לו): כשם שבית דין מנוקים בצדק שנאמר בצדק תשפוט כך ב"ד מנוקין מכל מום שנאמר כולך יפה רעיתי ומום אין בך: **דאי לא תימא הכי.** דגבי יוחסין קאי אלא נפשות: **כל הראוי לדון כו'.** ומוקמא לה בחשודין: **אלא לאו רבי מאיר.** דאמר בין שהוחשד לממון פסול לעדות נפשות הלכך לא משכחת להּ כשר לנפשות דליהוי פסול לממון: **בפסול יוחסין.** דלנפשות בית דין מיוחסין בעינן בדתניא רב יוסף (לקמן

בדף לו:) כשם שבית דין מנוקים בצדק שנאמר בצדק תשפוט כך ב"ד מנוקין מכל מום שנאמר כולך יפה רעיתי ומום אין בך: **דאי לא תימא הכי.** דגבי יוחסין קאי אלא נפשות: **כל הראוי לדון כו'.** ומוקמא לה בחשודין: **אלא לאו רבי מאיר.** דאמר בין שהוחשד לממון פסול לעדות נפשות הלכך לא משכחת להּ כשר לנפשות דליהוי פסול לממון: **בפסול יוחסין.** דלנפשות בית דין מיוחסין בעינן בדתניא רב יוסף (לקמן

בְּשֶׁאוֹחֲזִין מַעֲשֶׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם. אַתָּה אוֹמֵר כְּשֶׁאוֹחֲזִין, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁאֵין אוֹחֲזִין. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר 'אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ', הֲרֵי כְּשֶׁאוֹחֲזִין מַעֲשֶׂה אֲבוֹתֵיהֶן בִּידֵיהֶן. וְלֹא? וְהָכְתִיב 'וְכִשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו' אִישׁ בַּעֲוֹן אָחִיו, מְלַמֵּד, שֶׁכּוֹלָן עֲרֵבִים זֶה בָּזֶה. הָתָם, שֶׁהָיָה בְּיָדָם לִמְחוֹת, וְלֹא מִיחוּ.

אשכחן

להפוכיי בזכותיה: **גמ' לא יומתו.** שני אבות בעדות בניהם ועל כרחיך הני שני אבות באחין קא מישתעי שהן קרובין מן הכל דבאב ובנו לא מצי למימר דאם כן לא הוה קרי להו אבות דחד אב וחד בן סגי ולקמן מפרש כוליה מיניה: **כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם.** ונפרעין מהן עונותיהן ועון אבותיהם: **איש באחיו.** איש בשביל אחיו.

אשכחן

אשכחן אבות לבנים. ראובן לבן שמעון דהיינו אחי אביו: **ובנים לאבות.** בן שמעון לראובן דהיינו בן אחיו וכל שכן אבות להדדי׳ דהא בנים מכח דידהו קא אתו ואימעיטו להו מהאי קרא אחיו ובנו ואחי אביו: **בנים להדדי׳ מנלן.** דקתני במתני׳ בן אחי אביו פסול לו: **ליכתוב לא יומתו אבות על הבן.** דיכין דכתיב אבות שני אחים משמע ועל הבן הוי משמע בנו של כל אחד ואחד הוי פסול לשניהם: **לעלמא.** שיהו שנים קרובים פסולין להעיד על אדם מן השוק: **בעדות אחיו.** דאי לאו דאסהיד האי קרובו בהדיה לא הוה מיקטל נמצא בנים מתים זה על זה: **שלשה אחים ואחד.** מן השוק עם כל אחד ואחד מעידים על אבילת שני חזקה של קרקע של אדם מן השוק ומעיד אחד מן האחין והבא מן השוק על שנה ראשונה ואחד מן האחין והבא מן השוק על שנה שניה והשלישי על השלישית והרי אלו שלש עדיות והחזקה קיימת ולא אמרי׳ עדות אחת היא והרי העדים קרובים אלא ג׳ עדיות ניניהו דאשתא דקא מסהיד האי לא מסהיד האי: **והן עדות אחת להומת.** דעד דמתזמו כולהו לא משלמי ממונא דהא לא הוה מתוקמא ביה דלוקח אלא בסהדותא דכולהו: **אלא הזמה מעלמא קא אתי להו.** ע״ש המזימין אותן הן משלמים ולא זה על יד זה: **הוה ליה שלישי בראשון.** בני שלישי הוא ואחי אבא ראשון דאבא ואחיו ראשונים ואני שני ובני שלישי ואמר רב דשלישי לא יעיד בראשון: **ואנן.** במתני׳ שני בשני ושני בראשון תנן אבל כולי האי לא פסיל מתני׳: **שני בשני.** כגון אחי אביו ובנו אחי אבא לי ואני לו הרי ראשון בשני ושני בראשון בן אחי אבא לי ואני לו הרי שני בשני אבל בני לאחי אבא לא תנן: **מאי חתנו דקתני מתני׳.** אחי אביו ובנו וחתנו האי חתנו דמתני׳ אבנו קאי דהוה שלישי האי חתן ולקמן פריך א״כ הוה שלישי בשני: **אנב אוריחיה.** דבעי לאשמועינן שלישי פסול נקט חתן בנו דאשמועינן נמי בעל באשתו: **שמנה אבות.** עם בניהם וחתניהם הוו כ״ד אע״ג דבמתני׳ תשעה תנן בר מחורגו שאין בן וחתן עמו לקמן פריך להו: **תלתין ותריתין.** ח׳ אבות וח׳ בנים וח׳ חתנים וח׳ בני בנים ואע״ג דאיכא תו ח׳ חתנים שם חתנות חד קרי ליה: **ואמאי קרי ליה.** רב לחתנו דמתני׳ חתן בנו ביון דחתן לא הוי מזרעו ומעלמא אתי כדרך שלישי חשיב ליה רב והלכך בני נמי לאחי אבא דהוי שלישי בראשון פסול ואיכא לאקשויי לרב ביון דאמר חתן כדור אחר דמי אמאי פסול חתנו לאחי אבא הוה ליה רביעי בראשון אלא מילתא אחריתי אקשי ליה עד דאפקיה מדאי טעמא לגמרי: **אי הכי.** דחתן נמי כדור אחר דמי וקתני מתני׳ חתן אחי אבא פסול לי הוה ליה שלישי פסול להעיד בשני ורב אבשר שלישי בשני דקאמר אף אני לא אעיד לו אני ובני אבל בני לבנו יעיד: ה״ג **אלא רב דאמר רב״א.** ולעולם חתן לאו כדור אחר דמי ורב דפסיל שלישי בראשון בר׳ אלעזר דאמר שלישי בשני פסול וכ״ש שלישי בראשון ומיהו לית הלכתא כוותיה דאמרינן ביש נוחלין (ב״ב ד׳ קכח.) דשלישי (בראשון) כשר והלכתא כוותיה דרב () מדבתראי הוה: **בן בנו של אחי אבא.** לדידי׳ הוי שלישי בשני ורב שלישי בראשון נפקא ליה מדכתיב בנים הוו שנים: וי״ו **לרבות בני בנים.** דפסולין לאבות דהוה שלישי בראשון: **רבי אלעזר.** ברב סבירא ליה דוי״ו לרבות אתא ודריש על בנים למימר דכל דפסילי לאבות פסול לבנים הלכך כי היכי דג׳ בראשון פסול שלישי בשני נמי פסול: **ותנא תונא.** תנא דידן כמו אבונא אחונא: חתן בעל אחותי פסול לי ואני לו שאני אחי חמותו ואני לחתן בעל אחות אבי בן אחי חמותו אני ולחתן בעל אחות אמי בן אחות חמותו אני מילתיה דרב נחמן מחתניהן דקתני מתני׳ יליף וכן מילתיה דרב אשי מחתניהן דאחיו ואחי אביו ואחי אמו שפסולין לו והוא להם הוי איהו לגבייהו אחי חמיו ובן אחי חמיו ובן אחות חמיו:

גויל

מאי חתנו דקתני מתני׳ חתן בנו. תימה א״כ מתני׳ דקתני׳ גיסו ובנו וחתנו היינו חתן בנו אלמא חתן בן אחות אשתו פסול הא אפי׳ חתן בן אשתו כשר דקתני חורגו לבדו וי״ל דכיון דדחתנו הוי חתן בנו איכא למימר דחורגו לאו למעוטי בן חורגו וחתן חורגו אלא אתא למעוטי בן בן חורגו וחתן בן חורגו: **שמונה** אבות שהן כ״ד. איכא טובא דחדרא נינהו אלא לפום ריהטא דמתני׳ קחשיב:

תלתין ותרתין הוו. הא דלא קאמר ארבעים הוו הם ובניהם וחתניהם וחתן בניהם ובני בניהם משום דלא קתני להו בהדיא במתני׳ אי נמי שם חתנות חד הוא:

(תלתין ותרתין הוו. פי׳ הקונט׳ דחתן בניהם לא חשיב דשם חתנות חדא הוא ור״י אומר דבני בניהם לא חשיב משום דלא קתני להו במתני׳ בהדיא):

ביון דמעלמא אתי כדור אחר דמי. פ״ה הא דלא אקשי׳ ליה לרב ביון דאמרת כדור אחר דמי אמאי פסול חתנו לאחי אבא הוה ליה רביעי בראשון משום דקשיא ליה מילתא אחריתי דה״ר יוסף אחי הר״ף להר״ף דאמאי לא מקשי לרב דאבשר ג׳ בשני דקאמר אחי אבא לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו וחתנו דבור אחר דמי א״כ פסול שלישי בשני ותירץ הר״ף אה״נ דהוה מצי לאקשויי הכי אלא משום דאקשי ליה מילתא אחריתי לא אסיק אדעתיה דהכי נמי תירץ בשיטת הקונטרס:

רב דאמר כר׳ אלעזר. אומר ר״ת דכן הלכה דשלישי בראשון פסול כדמוכח בפ׳ יש נוחלין (ב״ב ד׳ קנז: ושם) דשלח ליה ר׳ אבא לרב יוסף בר חמא הלכה שלישי בשני בשר ומשמע הא בראשון פסול ואמר התם דהכי הלכתא ובירושלמי נמי אמרי׳ משה מהו להעיד באשת פנחס ואמר ר׳ יוחנן כשר ומדנקט אשת פנחס משמע דלפנחס לא יעיד דהוה שלישי בראשון והא דלא אמרינן אשה כבעלה כי הכא באשת חורגו משום דהתם איתפלג דרא:

אַשְׁכְּחַן, אָבוֹת לַבָּנִים וּבָנִים לָאָבוֹת, וְכָל שֶׁכֵּן אָבוֹת לַחֲתָנִים. בָּנִים לַחֲתָנִים, מִנָּלָן? מִדְּכָתַב רַחֲמָנָא, לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים, וְלֹא בָנִים עַל אָבוֹת, אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ. אִי מִדְּכָתַב רַחֲמָנָא, לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים, לְרַבּוֹת בָּנִים לָאָבוֹת, אֲבָל בָּנִים לַחֲתָנִים לֵימָא לֹא? אִי מִדְּכָתַב רַחֲמָנָא, אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ, לְרַבּוֹת אָבוֹת לַבָּנִים, בָּנִים לַחֲתָנִים לֵימָא לֹא? בָּנִים לָאָבוֹת מַאי אִצְטְרִיךְ? אֲמַר רַבִּי בַּר חָמָא, סְבָרָא הוּא, כַּרְתָּנֵיָא, אֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂין זוֹמְמִין עַד שֶׁיָּזִומוּ שְׁנֵיהֶן. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ, בָּנִים לְעַלְמָא כְּשֵׁרִין, נִמְצָא עֵד זוֹמֵם נֶהֱרָג בְּעֵדוּת אֲחִיו. אֲמַר לֵיהּ רָבָא, וְלִיטַעֲמֵיךְ, הָא דְּתָנֵי, שָׁלֹשָׁה אַחִין, וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶן, חֲדֵי אִלֵּו שָׁלֹשׁ עֲדָיוֹת, וְחַד עֵדוּת אַחַת לַהֲזָמָה. נִמְצָא עֵד זוֹמֵם, מְשַׁלֵּם מָמוֹן בְּעֵדוּת אָחִיו. אֶלָּא, הַזָּמָה מֵעַלְמָא קָאָתֵי. הָכָא נַמִּי, הַזָּמָה מֵעַלְמָא קָאָתֵי. אֶלָּא, אִם כֵּן, לְיכְתּוֹב קְרָא 'יִבֵּן עַל אָבוֹת'. אִי נַמִּי, 'הֵם עַל אָבוֹת'. מַאי יְבָנִים, אֲפִילּוּ בָּנִים לָעַלְמָא. אַשְׁכְּחַן, קְרוֹבֵי הָאָב. קְרוֹבֵי הָאֵם, מִנָּלָן. אֲמַר קְרָא 'אָבוֹת אָבוֹת' תְּרֵי זִימְנֵי, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְקְרוֹבֵי הָאָב, תְּנֵיהוּ עִנְיָן לְקְרוֹבֵי הָאֵם. אַשְׁכְּחַן לְחוֹבָה, לְזְכוּת מְנָא לָן. אֲמַר קְרָא 'יוּמְתוּ יוּמְתוּ' תְּרֵי זִימְנֵי, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְחוֹבָה, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְזְכוּת. אַשְׁכְּחַן, בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת. בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת, מִנָּלָן. אֲמַר קְרָא, 'מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם', מִשְׁפָּט הַשָּׁוֶה לָכֶם. אֲמַר רַב, אֲחֵי אַבָּא לֹא יָעִיד לִי, אֲנִי וּבְנִי וַחֲתָנִי. וְאַמַּאי, הֲוֵי לֵיהּ שְׁלִישִׁי בְּרִאשׁוֹן. וְאָנֵן, שֵׁנִי בְּשֵׁנִי תְּנַן, שֵׁנִי בְּרִאשׁוֹן תְּנַן, שְׁלִישִׁי בְּרִאשׁוֹן לֹא תְּנַן. מַאי חֲתָנוֹ דְּקָתָנֵי מִבַּמַּה נְפִישִׁי, חֲתַן בְּנוֹ. וְלִיתְנֵי בֶּן בְּנוֹ? מִילְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מַשְׁמַע לָן, דְּבַעַל כְּאִשְׁתּוֹ. וְאֶלָּא, הָא דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא, שִׁמּוֹנָה אָבוֹת שָׁהֵן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. הֵנָּה, תִּלְתִין וְתַרְתֵּין הֲווּ. אֶלָּא, לְעוֹלָם חֲתָנוֹ מַמָּשׁ, וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ חֲתַן בְּנוֹ, בְּיָן דְּמֵעַלְמָא קָאָתֵי, כְּדוֹר אַחַר דָּמֵי. אִי הָכִי, הַוָּה לֵיהּ שְׁלִישִׁי בְּשֵׁנִי. וְרַב, אֲבַשֶּׁר שְׁלִישִׁי בְּשֵׁנִי. אֶלָּא, רַב דְּאָמַר כְּרַבִּי אֶלְעָזָר. דְּתָנֵיא, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, כֹּשֶׁם שֶׁאָחִי אַבָּא לֹא יָעִיד לִי הוּא וּבְנוֹ וַחֲתָנוֹ, כָּךְ בֶּן אָחִי אַבָּא לֹא יָעִיד לִי הוּא וּבְנוֹ וַחֲתָנוֹ. וְאַבָּתֵי, הַוָּה לֵיהּ שְׁלִישִׁי בְּשֵׁנִי. וְרַב, אֲבַשֶּׁר שְׁלִישִׁי בְּשֵׁנִי. רַב סָבַר לֵיהּ כְּוָותֵיהּ בְּחַדָּא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בְּחַדָּא. מַאי טַעֲמָא דְּרַב, דְּאָמַר קְרָא 'לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים, וּבָנִים' לְרַבּוֹת דּוֹר אַחֵר. וְרַבִּי אֶלְעָזָר, 'עַל בָּנִים' אָמַר רַחֲמָנָא, פְּסוֹלִי דְּאָבוֹת שָׁדֵי אֲבָנִים. אָמַר רַב נַחְמָן, אֲחֵי חֲמוֹתִי לֹא יָעִיד לִי, בֶּן אֲחִי חֲמוֹתִי לֹא יָעִיד לִי, בֶּן אֲחוֹת חֲמוֹתִי לֹא יָעִיד לִי. וְתָנָא תּוּנָא, בַּעַל אֲחוֹתוֹ וּבַעַל אֲחוֹת אָבִיו וּבַעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, הֵן וּבְנֵיהֶן וַחֲתָנֵיהֶן. אָמַר רַב אַשִׁי, כִּי הֵיינוּ בֵּי עוּלָּא, אִיבָּעֵי לָן, אֲחֵי חֲמִיו מַהוּ. בֶּן אֲחֵי חֲמִיו מַהוּ. בֶּן אֲחוֹת חֲמִיו מַהוּ. אָמַר לָן, תְּנִיתוּהָ. אָחִיו, וַאֲחֵי אָבִיו, וַאֲחֵי אִמּוֹ, הֵן וּבְנֵיהֶן וַחֲתָנֵיהֶן. רַב, אִיקְּלַע לְמָזְבֵּן

גיסו לבדו וכ"ש חורגו. אינם שוים דחורגו לבדו למעוטי בנו וחתנו וגיסו לבדו לא למעוטי בנו דהא ברייתא ר' יוסי היא אלמא חשיב בעל אחות אמו והיינו בן גיסו ולא אתא למעוטי אלא חתנו כדפ' הקונטרס ומדמסקי' דהלכה כר' יוסי דגיסו לבדו למעוטי חתנו יש לדקדק כ"ש שנים הנשואים שתי בנות אחיות או בנות שני אחים דכשרים:

והא מודו רבי אלעזר במזוחר מתוכו. מדמהדר ליה אביי הכי משמע דס"ל כרבי אלעזר דאמר עידי מסירה כרתי אלמא קסבר אביי כתב לאחד ומסר לאחר זה שמסר לו קנה דהכי א"ר אלעזר בסוף מי שהיה נשוי (כתובות דף צה: ושם) ותימה הא אביי הוא דאמר בפ"ק דב"מ (דף יג. ושם) עדיו בחתומיו זכין לו וי"ל דהתם כתבוב לאחר מיירי בב' שטרות היוצאים ביום אחד שזמנם שוה דכיון דלא מוכח מתוך השטר איזה קדם לא שייך למימר עדיו בחתומיו זכין ולו ואזלינן בתר מסירה אבל היכא דמתוך השטר מוכח איזהו קדם עדיו בחתומיו זכין לו ואפילו נמסר לבסוף:

דברי

גְּוִילֵי. בָּעוּ מִינֵּיהּ, מַהוּ שֶׁיְּעִיד אָדָם בְּאִשָּׁה חוֹרְגוֹ. בְּסוֹרָא אָמְרִי, בַּעַל בְּאִשְׁתּוֹ. בְּפוּמְבְּדִיתָא אָמְרִי, אִשָּׁה כְּבַעֲלָהּ, דְּאָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב (נַחְמָן), מְנַיִן שֶׁהָאִשָּׁה כְּבַעֲלָהּ, דִּכְתִיב ׳עֶרְוַת אֲחִי אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה אֶל אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרָב, דּוֹדָתְךָ הִוא׳. וְהָלֹא אֵשֶׁת דּוֹדוֹ הִיא, מִכְּלָל דְּאִשָּׁה כְּבַעֲלָהּ; וּבַעַל אִמּוֹ, הוּא וּבְנוֹ וְחָתְנוֹ: בְּנוֹ, דִּיְינוּ ׳אֲחִיו׳. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, לֹא נִצְרְכָא, אֶלָּא לַאֲחֵי הָאֵם. רַב חִסְדָּא, אֲכַשֵּׁר בַּאֲחֵי הָאֵם. אָמְרוּ לֵיהּ, לֹא שָׁמַעְתָּ לָךְ הָא דְּרַבִּי יִרְמְיָה. אָמַר לְהוּ, לֹא שְׁמִיעַ לִי, כְּלוֹמַר, לֹא סְבִירָא לִי. אִי הָכֵי, הֵיינוּ ׳אֲחִיו. תָּנָא, ׳אֲחִיו מִן הָאֵב. וְקָתָנֵי, ׳אֲחִיו מִן הָאֵם. אָמַר רַב חִסְדָּא, אֲבִי כַּלָּה מְעִידִין זֶה עַל זֶה, וְלֹא

דְּמוֹ לַהֲדָדֵי, אֶלָּא כִּי אַכְלָא לְדָנָא. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, מֵעִיד אָדָם לְאִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה. אָמַר רָבִינָא, לֹא אָמְרָן אֶלָּא לְאַפּוֹקֵי מִינָּהּ, אֲבָל לְעַיּוֹלֵי לָהּ, לֹא מְהֵימְנָן. וְלֹא הִיא, לֹא שָׁנָא לְאַפּוֹקֵי, וְלֹא שָׁנָא לְעַיּוֹלֵי, לֹא מְהֵימְנָן. מַאי דַּעְתַּיךְ, כִּדְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַמֵּי מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא, אִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה, לֹא אוֹנֵן וְלֹא מְסַמֵּא לָהּ. וְכָן הִיא לֹא אוֹנֶנֶת וְלֹא מְסַמֵּאָה לוֹ. מֵתָה, אֵינוֹ יוֹרְשָׁהּ. מֵת הוּא, גּוֹבָה כְּתוּבָּתָהּ. הָתָם, בִּ׳שְׁאָרוֹ׳ תָּלָה רַחֲמָנָא, אַבְּתֵי לָאו שְׁאָרוֹ הִיא. הָכָא, מִשּׁוּם אֵיקְרוֹבֵי דַּעְתָּא הוּא, וְהָא אֵיקְרָא דַּעְתִּיהּ לְגַבָּהּ: חוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ: תָּנוּ רַבָּנָן, חוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, גִּיסוֹ, וְתַנָּיָא אִידָךְ, גִּיסוֹ לְבַדּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חוֹרְגוֹ. מַאי קָאָמַר, אִילֵימָא הָכִי קָאָמַר, ׳חוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ׳, וְהוּא הַדִּין לְגִיסוֹ, וְאָתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר, גִּיסוֹ לְבַדּוֹ, וְהוּא הַדִּין לְחוֹרְגוֹ. אֶלָּא, מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי גִּיסוֹ הוּא וּבְנוֹ וַחֲתָנוֹ, מַנִּי, לֹא רַבִּי יְהוּדָה וְלֹא רַבִּי יוֹסֵי. וְאֶלָּא הָכִי קָאָמַר, ׳חוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ׳, אֲבָל גִּיסוֹ, הוּא וּבְנוֹ וַחֲתָנוֹ. וְאָתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר, גִּיסוֹ לְבַדּוֹ, וְאֶלָּא, הָא דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא, שְׁמוֹנָה אָבוֹת שֶׁהֵן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. כְּמַאן, לֹא כְּרַבִּי יוֹסֵי וְלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה. אֶלָּא, הָכִי קָאָמַר, חוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ. אֲבָל גִּיסוֹ, הוּא וּבְנוֹ וַחֲתָנוֹ. וְאָתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר, גִּיסוֹ לְבַדּוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן חוֹרְגוֹ, וּמַתְנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה, בְּרַייְתָא רַבִּי יוֹסֵי. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. הֵיכִי מַתַּנְתָּא, דְּהָוֵי חֲתִימִי עֲלָהּ תְּרֵי גִּיסֵי, סָבַר רַב יוֹסֵף לְאַכְשׁוּרָהּ, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, מִמַּאי דִּדְרַבִּי יוֹסֵי דְּמַתְנִיתִין, דְּמַכְשַׁר בְּגִיסוֹ. דִּילְמָא רַבִּי יוֹסֵי דִּבְרַייְתָא, דְּפָסֵל בְּגִיסוֹ. לֹא פְּלָקָא דַּעְתָּךְ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל, כְּגוֹן אֲנָא וּפִנְחָס, דְּדַיְינִין אֲחֵי וְגִיסֵי. אֶבָל גִּיסֵי דְּעָלְמָא, שַׁפִּיר דָּמֵי. וְדִילְמָא ׳כְּגוֹן אֲנָא וּפִנְחָס׳, מִשּׁוּם דְּגִיסוֹ קָאָמַר. אָמַר לֵיהּ, זִיל קַנֵּיהּ בְּעַבְדֵי מִסְּרִיהּ, כְּרַבִּי אֶלְעָזָר. וְהָאָמַר רַבִּי אַבָּא, מוֹדֶה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּמְזוּחָף מִתּוֹכוֹ שֶׁהוּא פָּסוּל. אָמַר לֵיהּ, זִיל לֹא שָׁבְקֵי לִי, דְּאוֹתְבִינֵיהּ לָךְ: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כו׳: אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, אָמַר רַבִּי מַבְלָא, אָמַר רַב מַבְלָא, אָמַר רַב בְּרוֹנָא, אָמַר רַב, הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. רָבָא אָמַר רַב נַחְמָן, אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְכֵן אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. אִיפָּא דְּמַתְנִי לָהּ, לָהָא דְּרַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אַהָא. אֶת זוֹ דָּרַשׁ רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, ׳וְבָאתָ אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשּׁוֹפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם, וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אֵצֶל שׁוֹפֵט שֶׁלֹּא הָיָה בְּיָמָיו, אֶלָּא זֶה שֶׁהָיָה קָרוֹב וְנִתְרַחֵק. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. בְּנֵי חֲמוּדֵי דְּמַר עוּקְבָא,

קרובים

אחי האם. בן שיש לבעל אמו מאשה אחרת פסול לו מפני שהוא אחי אחיו: **אבי חתן ואבי כלה.** בן ראובן שנשא בת שמעון לא נתקרבו ראובן ושמעון בכך וכשרין להעיד זה לזה בכל עדיות ולא אמרינן בשביל בנו שנתקרבו ראובן לשמעון נפסל ראובן לשמעון: **ולא דמו.** ראובן ושמעון להדדי: **אלא כי אכלא לדנא.** במגוחה שאינה דומה לחבירתה: **לאפוקי מינה.** לחוב לה ולזכות לבעל דינה דקרוב לא הוי כל זמן שלא נשאה ומיהו לעיולי לה לא מהימן דאדעתא דידיה קעביד: **מאי דעתיך.** דלא חשבת ליה קרוב: **לא אונן.** אם מתה אינו נאסר בקדשים מחמת אנינות: **ואין מסמא לה.** אם כהן הוא ואית דל"ג אינה מטמאה וכן היא אינה נאסרת באנינות מיתתו בקדשים ואינה מטמאה אינה מצווה להתעסק בו ואיידי דתניא לא אונן תנא ולא מיטמאת ולאו דווקא דנשים דכהונה לא הזהירו על הטומאה: **גובה כתובתה.** בדכתב לה מן האירוסין מוקמינן לה בשנים אחזיק (ב"מ דף יח.) ואהא דקתני לא מטמא לה קא סמכת ואמרת לאו קרוב הוא: **התם.** גבי טומאה וירושה: **בשארו תלה רחמנא.** כדכתיב (ויקרא כא) כי אם לשארו הקרוב ואמר מר (יבמות דף כב:) שארו זו אשתו וכן בירושת הבעל לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה מיכן שהבעל יורש את אשתו ביש נוחלין (ב"ב ד' קט:): **גיסו.** לבדו אבל בנו וחתנו בשרים לגיסו ורבי יוסי פליג אמתני' בתרתי חדא דקתני מתני' בגיסו בן וחתן ופליג נמי אבעל אחות אמו דקתני מתני' דחוזה קרוב וכן גם הוא קרוב לו בן גיסו פסול הוא לו משום דאיהו לדידיה בעל אחות אמו אבל משום קורבה דבן גיסו לא מיפסיל ונפקא מינה דחתן גיסו כשר להעיד לו (והוא הדין לגיסו והיינו דקתני בברייתא בתרייתא ר' יהודה אומר חורגו אף חורגו מהודה נמי בגיסו ואתא ר' יוסי למימר גיסו לבדו והוא הדין לחורגו) וה"ג נוס"ח אחר"ן בפי' ונראה גיסו לבדו ורבי יוסי פליג אמתניתין בחדא דקתני מתני' גיסו ובנו וחתנו (כשרים לגיסו) דאבעל אחות אמו דקתני מתניתין דהוי קרוב וכן גם הוא קרוב לו דהוי ליה בן גיסו לא פליג רבי יוסי עלה ומודה הוא דבן גיסו פסול לו משום דאיהו לדידיה בעל אחות אמו אבל משום קורבה דבן גיסו לא מפסיל ונפקא מינה דחתן גיסו כשר וכו': **מאי גיסו דקאמר רבי יוסי אף**

גויל. קלפים: **באשת חורגו.** על נכסי מלוג שלה בהשפטה עם אדם מן השוק ובנשי שאר קרובים לא איבעי להו דכיון דבניהם פסולין לו והוא להם פסול אף לנשים לפי שהבנים רואין לירש את אמן אבל חורגו דבנו כשר מיבעי' לן באשתו: **בעל באשתו.** ואשה בבעלה והרי הוא באילו חמיה ותנן (דף כז:) חמיו פסול קרוב הוא:

גיסו. ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: **הכי גרסינן** אלא הכי קאמר חורגו לבדו אבל גיסו הוא ובנו וחתנו ואתא רבי יוסי למימר גיסו לבדו אבל חורגו הוא ובנו וחתנו: **אלא הא דתני רבי חייא כו' לא רבי יהודה ולא ר' יוסי.** דלר' יהודה ט' אבות הוויין במתני' בר מחורגו וכן לר' יוסי תשעה הוויין: אלא חורגו לבדו אבל גיסו הוא ובנו וחתנו ואתא ר' יוסי למימר גיסו לבדו וכל שכן חורגו: **ומתני' רבי יהודה.** דקתני בן וחתן בגיסו: **ברייתא ר' יוסי.** אפיק גיסו וחורגו הוי ח' אבות ובנים וחתנים ואית דמוקמי לההי בן גיסו דקא מכשר ר' יוסי בבן שיש לו לגיסו מאשה אחרת כי היכי דלא לפלוג ר' יוסי אבעל אחות אמו ולא מיתוקמ' שפיר דכל בניהם דמתני' מאותה אשה קאמר ועוד אי מאשה אחרת מכשיר ר' יוסי מכלל דתנא דידן מאשה אחרת נמי פסול משום קרוב מחמת קרוב תיקשי לרב חסדא דאכשר באחי האח דהשתא בן גיסו פסול משום אחי בן אחות אשתו אחי האח מיבעיא: **הלכה כר' יוסי.** ס"ד כר' יוסי דמתני' דלא פסול אלא קרוב הראוי לירש וגיסו אינו ראוי ליורשו: **דפסיל בגיסו.** דקתני גיסו לבדו: **לא ס"ד.** דהא בהדיא פריש שמואל לפסולא דגיסו כגון אנא ופנחס שהיה אחיו וגיסו מכלל דגיסו דעלמא כשרין: **משום גיסו.** ושמואל פירושא דגיסו אתא לאשמעינ': **א"ל.** למקבל מתנה: **זיל קנייה בעדי מסירה.** אם יש לך עדים אחרים שמסר לך שטר זה בפניהם הביאם ויעידו ותהיה שלך דסבר כרבי אלעזר דאמר במסכת גיטין (ד' ג:) אפי' לא חתמו בו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תקון העולם: **במזוזף מתוכו.** שחתמו בו עדים פסולים שהוא פסול דבמאי קני ליה בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא:

קרובים ונתרחקו הוו. שמתה אחותם אשת מר עוקבא: **בקבא דקרא אידבקי בכו**. בקב של שעורה נדבקתי בכם בתמיהה כלומר איני דבוק בכם כלל אלא אתן לא צייתיתון דינא: **מיום ראשון ואילך**. בטלה שושבינות וכשר להעיד: **והוא לא אוכיר לו יעידנו**. דהאי והוא אעד קאי דמעיד שהוא חייב גלות והעד לא אויב לו לרוצח דאי ברוצח הא כתיב (דברים ד) והוא לא שונא לו וקראי אחריני טובא: **ולא מבקש רעתו ידיענו**. דסמיך ליה ושפטו העדה וקאמר ר' יהודה דהאי לא מבקש רעתו אשופטים קאי ולשון זה מצאתי בספריא דסיפרי ולא בספרי שלנו והוא לא אויב לו העד ולא מבקש רעתו השופט: **חד לדיין**. דבדיין מודו רבנן דשונא לא ידין דלא מצי חזי ליה זכותא: **ואידך**. לפסול בדין אחד שני דיינין ששנאתן זה את זה: **מתני' מאימין עליהם**. מפרש בגמרא: **הוא אמר לי**. הלזה אמר לי: **לא אמר כלום**. דעביד איניש דאמר פלוני נושה בי כדי שלא יחזיקוהו עשיר: **הודה לו**. שהיו שניהם בפנינו להודות נתכוון להיות לו עדים בדבר: **שנים מוימים זכאי ואחד אומר חייב זכאי**. דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות: **אפילו שנים מחייבין או מוכין והשלישי אומר איני יודע יוסיפו הדיינין**. ואע"ג דאי הוה פליג עלייהו הוי בטל במיעוטא כי אמר איני יודע הוי כמי שלא ישב בדין ונמצא הדין בשנים ואנן תלתא בעינן: **מכניסין אותן**. לבעלי דינין ובגמרא פריך הא לא אפקינהו: **גמ' חיבי א"ל**. לעדים כשמאיימין עליהם: **נשיאים ורוח ונשם ונו'**. בשביל מתהלל במתת שקר דהיינו מעידי שקר גשמים נעצרים ואפילו גשמים אין הגשם בא: **אמר רבא**. מאי איכפת להו אם לא ירדו גשמים אמרי בלבם משל הדיוט שב שני הוה כפנא ואבבא אומנא לא חליף על פתח מי שיודע אומנות ובעל מלאכה לא עבר הרעב: **מפי ורוח ונו' איש עונה ונו'**. בעון עדות שקר דבר בא ויתייראו שלא ימותו: **אאוגריימו זילי**. השוכרים אותם מבזים אותם וקלים הם בעיניו: **והושיבו שנים אנשים בני בליעל**. גבי גבות היזרעאלי כתיב שיועצי המלך היו יועצים לשוכרם והיו קורין אותם בני בליעל: **בפנינו**. משמע שעשאונו עדים: **פטור**. ואע"פ ששמעו עדים אחמול שהודה לו הואיל ולא אמר אתם עדיי: **משמה אני כך**. שוחק הייתי בך בשביל שהיית שואלני מה שלא היה: **הכמין**. החביא כמו וארב לו (דברים יט) ויכמון ליה: **ואין טוענין למסית**. המסית חבירו לעבודה זרה אין טוענין אותו ב"ד בשבילו טענת זכות אלא אם כן טוענה הוא: **ואם לא טען**. משטה הייתי בך שבהודיתי אלא אמה לא אתן לך הבא עדים שהלוית לי אין טוענין בשבילו אלא אומרין לו אחרי שהודיתה לך שלם: **ובדיני נפשות**. אם יש טענת זכות והוא אינו יודע לטעון טוענין לו: **לפי שלא טען**. הנחש לא טען הקב"ה בשבילו: **ולא תגעו בו**. הקב"ה לא הזהירם על הנגיעה ומתוך תוספת גירעו שדחף הנחש את חוה על האילן עד שנגעה בו אמר לה ראי שאין מיתה על הנגיעה אף על האבילה לא תמותי: **אמתים**. דל אל"ף מהכא קרי ביה (מתים) הוי שתי מאות אמה כל אותיות שבתורה הברהם כתכתיבהם כמו ועשית ואמרת באלו כתובה בה"א וכן אתה חסר כמו אותה מלא: **עשתי עשרה**. דל עי"ן מהכא הוו להו שתים עשרה:

דברי הרב ודברי התלמיד. וא"ת אם כן כל מסית יפטר עצמו באותה טענה ויש לומר דדוקא נחש שלא נצטוה שלא להסית ולא נענש אלא לפי שבאת תקלה על ידו אבל מסית שנצטוה שלא להסית נמצא בשמסית עובר:

כך

קְרוֹבִים וְנִתְרַחֲקוּ הָווּ. אָתוּ לְקַמֵּיהּ דִּלְדִינָא, אָמַר לְהוּ, פְּסֵילְנָא לְכוּ לְדִינָא. אָמְרוּ לֵיהּ, מַאי דַּעְתָּיךְ, כְּרַבִּי יְהוּדָה. אֲנַן מֵיתֵינַן אִיגַּרְתָּא מִמַּעֲרָבָא, דְּאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לְהוּ, אֲמוּ בְּקַבָּא דְּקָרָא אִידַּבַּקְנָא בְּכוּ, דְּלָא קָאֲמִינָא פְּסֵילְנָא לְכוּ לְדִינָא. אֶלָּא, מִשּׁוּם דְּלָא צְיַיתִיתוּ דִּינָא: אוֹהֵב וְהֶא שׂוֹנְאֵנוּ וְכוּ': וְכַמָּה?

אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַב, כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה. וְרַבָּנַן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אָמְרִי, אֲפִילּוּ מִיּוֹם רִאשׁוֹן וְאֵילָךְ: הַשּׂוֹנֵא כָּל שֶׁלֹּא דִּבֶּר כּוֹ: תָּנוּ רַבָּנַן, 'וְהוּא לֹא אוֹיֵב לוֹ', יָעִידֶנּוּ. 'וְלֹא מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ', יְדִינֶנּוּ. אַשְׁכְּחַן שׂוֹנֵא, אוֹהֵב מְנָלַן. קְרִי בֵּיהּ הָכִי, וְהוּא לֹא אוֹיֵב לוֹ וְלֹא אוֹהֵב לוֹ, יָעִידֶנּוּ. וְלֹא מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ וְלֹא טוֹבָתוֹ, יְדִינֶנּוּ. מִידֵּי 'אוֹהֵב' כְּתִיב? אֶלָּא, סְבָרָא הוּא. אוֹיֵב, מַאי טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּמִרַחֲקָא דַּעֲתֵיהּ. אוֹהֵב נַמִּי, מְקָרְבָא דַּעֲתֵיהּ. וְרַבָּנַן, הַאי 'לֹא אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ', מַאי דָּרְשִׁי בֵּיהּ. חַד, לְדַיָּיִן. אִידָךְ, כְּדִתְנָיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, 'וְהוּא לֹא אוֹיֵב לוֹ, וְלֹא מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ', מִכָּאן, לִשְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁשּׁוֹנְאִין זֶה אֶת זֶה, שֶׁאֵין יוֹשְׁבִין בְּדִין כְּאֶחָד: **משנה** כֵּיצַד בּוֹדְקִים אֶת הָעֵדִים, הָיוּ מַכְנִיסִין אוֹתָן לַחֲדָר, וּמְאַיְמִין עֲלֵיהֶן. וּמוֹצִיאִין אֶת כָּל הָאָדָם לְחוּץ, וּמְשַׁיְּירִין אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן. וְאוֹמְרִים לוֹ, אֱמוֹר, הֵיאָךְ אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה חַיָּיב לָזֶה. אִם אָמַר, 'הוּא אָמַר לִי שֶׁאֲנִי חַיָּיב לוֹ'', אִישׁ פְּלוֹנִי אָמַר לִי שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ', לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיֹּאמַר 'בְּפָנֵינוּ הוֹדָה לוֹ שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ מָאתַיִם זוּז'. וְאַחַר כָּךְ מַכְנִיסִין אֶת הַשֵּׁנִי, וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ. אִם נִמְצְאוּ דִּבְרֵיהֶן מְכֻוָּנִין, נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בַּדָּבָר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים 'זַכַּאי' וְאֶחָד אוֹמֵר 'חַיָּיב', זַכַּאי. שְׁנַיִם אוֹמְרִים 'חַיָּיב' וְאֶחָד אוֹמֵר 'זַכַּאי', חַיָּיב. אֶחָד אוֹמֵר 'חַיָּיב' וְאֶחָד אוֹמֵר 'זַכַּאי', אֲפִילּוּ שְׁנַיִם מִמַּזִּין אוֹ שְׁנַיִם מְחַיְּיבִין, וְאֶחָד אוֹמֵר 'אֵינִי יוֹדֵעַ', יוֹסִיפוּ הַדַּיָּינִין. נָמְרוּ אֶת הַדָּבָר, הָיוּ מַכְנִיסִין אוֹתָן. הַגָּדוֹל שֶׁבַּדַּיָּינִין אוֹמֵר, 'אִישׁ פְּלוֹנִי, אַתָּה זַכַּאי', 'אִישׁ פְּלוֹנִי, אַתָּה חַיָּיב'. וּמַנִּין לְכֶשֶׁיְּצִיא, לֹא יֹאמַר 'אֲנִי מִזַּכֶּה וַחֲבֵירַי מְחַיְּבִים, אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה שֶׁחֲבֵירַי רַבּוּ עָלַי', עַל זֶה נֶאֱמַר (לֹא תִהְיֶה רָכִיל בְּעַמֶּךָ, וְאוֹמַר) 'הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד': **גמרא** הֵיכִי אָמְרִינַן לְהוּ? אָמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי אָמְרִינַן לְהוּ, 'נְשִׁיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אַיִן, אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שֶׁקֶר'. אָמַר (לֵיהּ) רָבָא, יָכְלִי לְמֵימַר, שַׁב שְׁנֵי הַוָּה בְּפָנָא, וְאִבְּבָא אוּמָנָא לָא חָלִיף. אֶלָּא אָמַר רָבָא, אָמְרִינַן לְהוּ 'מִפִּיו וְחָרֵב וְחֵץ שָׁנוּן, אִישׁ עֹנֶה בְרֵעֵהוּ עֵד שֶׁקֶר'. אָמַר (לֵיהּ) רַב אַשֵׁי, יָכְלִי לְמֵימַר, שַׁב שְׁנֵי הַוָּה מוֹתָנָא, וְאִינִישׁ בְּלָא שְׁנִיָּה לָא שָׁכִיב. אֶלָּא אָמַר רַב אַשֵׁי, אָמַר לִי נָתָן בַּר מַר זוּטְרָא, אָמְרִינַן לְהוּ 'סַהֲדֵי שִׁקְרֵי אַאוֹגְרֵיהוּ זִילִי', דִּכְתִיב, 'וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל נֶגְדּוֹ וְיָעִידֻהוּ לֵאמֹר בֵּרַכְתָּ אֱלֹהִים וָמֶלֶךְ': אִם אָמַר 'הוּא אָמַר לִי' כּוֹ' עַד שֶׁיֹּאמְרוּ 'בְּפָנֵינוּ הוֹדָה לוֹ שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ מָאתַיִם זוּז': מַסְקֵינַן לֵיהּ לְרַב יְהוּדָה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר 'אַתֶּם עֵדַי'. אִיתְּמַר נַמִּי, אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, (מָנָה לִי בְּיָדֶךָ, אָמַר לוֹ הֵן. לְמָחָר אָמַר לוֹ, תְּנֵהוּ לִי. אָמַר, מְשַׁטֶּה אֲנִי בְּךָ, פָּטוּר. תָּנְיָא נַמִּי הָכִי, מָנָה לִי בְּיָדֶךָ, אָמַר לוֹ הֵן, לְמָחָר אָמַר לוֹ תְּנֵהוּ לִי, אָמַר לוֹ מְשַׁטֶּה אֲנִי בְּךָ, פָּטוּר. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִילּוּ הִכְמִין לוֹ עֵדִים אֲחוֹרֵי גָּדֵר, וְאָמַר לוֹ מָנָה לִי בְּיָדֶךָ, אָמַר לוֹ הֵן, רְצוֹנְךָ שֶׁתּוֹדֶה בְּפָנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי, אָמַר לוֹ, מְחֻיָּיבְנָא אֲנִי שֶׁמָּא תְּכַבְּיֵנִי לַדַּיָּן. לְמָחָר אָמַר לוֹ תְּנֵהוּ לִי, אָמַר לוֹ מְשַׁטֶּה אֲנִי בְּךָ, פָּטוּר וְאֵין טוֹעֲנִין לַמְּסִית. מְסִית, מַאן דְּכַר שְׁמֵיהּ. חִפּוֹרִי מִיחַפְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, אִם לֹא טָעַן, אֵין טוֹעֲנִין לוֹ. וּבְדִינֵי נְפָשׁוֹת, אַף עַל גַּב דְּלֹא טָעַן, טוֹעֲנִין לוֹ. וְאֵין טוֹעֲנִין לַמְּסִית, מַאי שְׁנָא מְסִית. אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא, מִפִּירְקֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא שְׁמִיעַ לִי. שְׁאנִי מְסִית, דְּרַחֲמָנָא אָמַר 'לֹא תַחְמֹל וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו'. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מְנַיִן שֶׁאֵין טוֹעֲנִין לַמְּסִית, מִנַּחַשׁ הַקַּדְמוֹנִי, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מָה נָחָשׁ לֹא טָעַן, לְפִי שֶׁלֹּא טָעַן הוּא, מַאי לַמָּה לִי לְמֵימַר, 'דִּבְרֵי הָרַב וְדִבְרֵי תַלְמִיד, דִּבְרֵי מִי שׁוֹמְעִין, דִּבְרֵי הָרַב שׁוֹמְעִין'. אָמַר חִזְקִיָּה, מְנַיִן שֶׁכָּל הַמּוֹסִיף גּוֹרֵעַ, שֶׁנֶּאֱמַר 'אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ'. רַב מְשָׁרְשְׁיָא אָמַר, מֵהָכָא 'אַמָּתַיִם וְחֻצִי אָרְכּוֹ'. רַב אַשֵׁי אָמַר, 'עֲשָׂתֵי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת'. אָמַר אַבַּיֵי, לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דְּאָמַר 'מִשָּׁטֶה אֲנִי בְּךָ'. אֲבָל אָמַר

לא

כך אדם עשוי שלא להשביע את בניו. והא דאמר בגט פשוט (ב"ב דף קעה. ושם) שכיב מרע שהודה אצ"ל אתם עדיי משום דאין אדם משטה בשעת מיתה ואמאי לא אמרינן בדאמר הכא שלא להשביע את בניו וי"ל דהתם מיירי שתבעוהו והודה דלא שייך טענה שלא להשביע אלא טענת משטה ואע"ג דאמרינן לעיל דטענת משטה לא טענינן ליה לבניו טענינן דרמשמע התם דאי לאו דאין אדם משטה בשעת מיתה טענינן ליה וטענת שלא להשביע אפי' לדידיה טענינן כמו שטען רב נחמן לההוא גברא:

הודה בפני ב' וקנו מידו כותבין. ואע"ג דלא אמר כתבו משום דסתם קנין לכתיבה עומד בדפ"ה מיהו אם רצה לחזור חוזר כדאמר בפ' המוכר את הספינה (שם דף עז. ושם) זכו בשדה זו לפלוני וכתבו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה והא דאמר בפ' אע"פ (כתובות דף נה.) אמר לעדים כתבו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא קרינן ביה חתמו וחבו ליה דוקא כתובו דה"ה אע"ג דלא אמר כתובו והאי דקאמר כתובו משום סיפא נקט' דהיכא דלאו קנו מיניה אף ע"ג דאמר כתובו צריך לאימלוכי והא דקאמר קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה לאו משום שאינו יכול לחזור בשטר אלא מסתמא כל כמה דלא הדר ביה רוצה הוא שיכתבו תדע דהא לא קנו מיניה פשיטא דמצי הדר ביה ואיבא למ"ד א"צ לאימלוכי ביה וא"ת בין דאינו חוזר בשדה מ"ט חוזר בשטר אי שטר מתנה הוא מאי ס"ד ואי שטר מכר הוא ומשום משעבדי הא אמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף מא:) המוכר את שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים וי"ל דלא ניחא ליה לדלפשו ששטרא עילויה דקלא אית בהו וחיילי נבסיה כסבורים שהן שטרי חוב והא דאמר בהגוזל קמא (ב"ק דף צח.) גבי השורף שטרו של חבירו דאי איכא סהדי דידעי מאי כתב ביה ליכתוב ששטרא אחריני התם שאני שכבר היה לו שטר דאין לו להפסיד כתה: **מר** בר רב אשי אמר ר'. בשבועות (דף מא. ושם) פירש הריב"ן בשם רש"י ובשם רבינו גרשון דהלכה כמר בר רב אשי במיפך שבועה ואורייתא. אבל מיהא דק דהכא במיפך שבועה דפרק שבועת הדיינים (שם) דאפילו בדאורייתא מהפכינן ובן רב האי פסק כמותו במיפך שבועה והביא ראיה מדאמר התם האי מאן דמפיק שטרא של חבירה ואמר ליה אידך אישתבע לי דלא פרעתיך דאמרי' ליה אישתבע ליה ולא דמי כלל דהתם לא רמיא עליה שבועה דאורייתא ובסדר תנאים ואמוראים (סימן ל"ח) כתוב דבכולי הש"ס הלכתא כמר בר רב אשי בר במיפך שבועה ואורייתא ובן פסק בה"ג דאין הלכה כמותו במיפך שבועה ובערוך פסק וכן בתשובת הגאונים דלא מהפכינן בשבועה דאורייתא ור"ח פסק כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה וחיזורי דפרק בהמה המקשה (חולין דף עו. ושם) ונתן עליו סימן כולו הפך לבן: ודילמא

רב דימי בר רב הונא מדמהרריא לרבינא, מטלטלי ואיתנהו בעיניהו, מאי. אמר ליה, כמקרקעי דמו. רב אשי אמר, ביון דמהפכי גוביינא. לא. והיא אודיתא דלא הוה כתוב בה, אמר לנא כתבו וחתמו וחבו ליה', אבני ורבא דאמרי תרוייהו, היינו דריש לקרש, דאמר ריש לקיש, חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה גדול. מתקיף לה רב פפא, ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע, מי אינא מידי דאנן לא ידעינן, ומפרי דבי דינא ידעי. שאילינהו לסהדי דאבני, וידעי. לסהדי דרבא, וידעי. והיא אודיתא, דהוה כתב ביה דוכרן פיתגמי, וכל

השומעין מעידין בין נוערות בין ישנים שהיה מכיר זה בו שלא יודה בפני עדים אמר בלבו שמא יהא סבור שכולם ישנים ויאמר הן: **קב רשו.** מלא קב שטרות יש עליו: **מאן מסיק ב.** למי אני חייב כלום: **אדם עשוי.** לומר לבריות חייב אני מעות לפלוני להתרחק מעין הרע: **שלא להשביע.** שלא ליראות שבע מממון: **עכברא דשביב אריגי.** עשיר שלא נהנה מממונו כעכבר זה ששובב על דיגרי זהב ואינו נהנה מהן: **ניזול וניהדר.** נשלם החזי שקיבלנו: **כבר הורה** זקן. ר' ישמעאל שקיבלתם על פיו ולא אחלוק על מה שעשה: **וקנו מידו. ואם לאו אין כותבין.** ואע"ג דאמר להו אתם עדיי וחיבי לשלם לו אפילו הכי ניחא ליה מלוה על פה ממלוה בשטר: **שלשה.** עשאן בית דין והפקירן הפקר ויכולין לכותבו לעשות מלוה בשטר ולהיות במקום הלוה לעשות שליח לכותבה: **אודיתא.** שטר הודאה בפני שלשה שלא קנו מידו: **כניפי ויתבי.** שלשה שהיו יושבין ובא והודה לו בפניהם הואיל ולא זימנום וקיבצום לכך לא נעשו ב"ד אלא עדים דדילמא אי לא הוו אלא תרי הוה מודי ליה קמיידהו ולא הוה מהדר אחר ב"ד: **כנפינהו איהו כתבינן.** דמדבדיף תלתא דעתא אבי דינא: **דקבעי דוכתא.** כדרך הדיינין: **ושלחו.** שליח בשמייהו ללוה למיתי קמייהו לדינא ואודויי והואיל ועומד בדין נעשית במלוה בשטר שגלויה לכל הלכך כתבינן: **במקרקעי.** קרקע שהיה ראוין מוחזק בה והודה לשמעון שהיא שלו: **כותבין.** דהא כיון דאודי ליה דידיה הוא ולא מיחסרה גוביינא דבשלמא מטלטלי מלוה להוצאה ניתנה וחוב בעלמא הוא ומלוה על פה ריעא ממלוה בשטר ולא ניחא ליה לאלומה אבל הכא גלויי מילתא בעלמא הוא: **לרמהריא.** שם מקום: **איתנהו בעינייהו.** בשעת הודאה: **מאי.** מי אמרינן כיון דצבורין ומונחין ואודי ליה כל היכא דאיתנהו דידיה הוו או דילמא כיון דמלוה להוצאה ניתנה שמא יוציאה ולא ניחא ליה למיהוי שטרא עילויה ובהודאה בפני שני עדים קאמר: **היא אודיתא.** שנים חתומים עליה: **נעשה נדול.** המוכר דקימוה לן (ב"ב דף קנו.) למכתר בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים הכא נמי כיון דשנים לא מצי כתבי אלא ברשותו ודאי איהו אמר להו: **דאנן לא ידעינן.** כלומר יש דיינין הרבה שאין בקיאין בהלכה זו שאמרנו דשנים שלא קנו מידו אין כותבין: **דוכרן פיתגמי.** לא היה כתוב בה זכרון עדות בלשון עדים אלא בלשון זכרון דברים והוא לשון דיינין: וכל

לא היו דברים. לא הודיתי לך והרי עדים ששמעו: **הוחזק כפרן.** ואינו נאמן עליו בשבועה: **כל מילי דכדי לא דכדי אינשי.** דברים של חנם כלומר הואיל ואותה הודאה דברי רוח היו שהשטה בו לא דכדרי אינשי ושבח אותה הודאה: **כילתא.** יריעה הפרוסה סביבות המטה: **עירי ושכבי ליהוו עלך סהדי.** רוצה אתה שיהו כל

וְכָל לִישָׁנֵי דְּבֵי דִּינָא, וְלָא הָוֵה כָּתֵב בֵּהּ ׳בְּמוֹתַב תְּלָתָא דַּיָּינֵי, סְבַר רָבִינָא לְמֵימַר, הֵיינוּ דְּרִישׁ לָקִישׁ. אָמַר לֵיהּ רַב נָתָן בַּר אַמֵּי, הָכִי אָמְרִינַן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבָּא, כָּל כִּי הַאי גַּוְונָא, חֵישִׁינַן לְבֵית דִּין טוֹעִין. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אִי כָּתַב בֵּהּ ׳בֵּי דִּינָא׳, תּוּ לֹא צָרִיךְ. וְדִילְמָא בֵּית דִּין חָצוּף הוּא, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל, שְׁנַיִם שֶׁדָּנוּ, דִּינֵיהֶן דִּין, אֶלָּא שֶׁנִּקְרְאוּ ׳בֵּית דִּין חָצוּף׳. דְּכָתַב בֵּיהּ ׳בֵּי דִּינָא דְּרַבָּנָא אַשֵׁי׳. וְדִילְמָא, רַבָּנָן דְּבֵי רַב אַשֵׁי, כִּשְׁמוּאֵל סְבִירָא לְהוּ. דְּכָתְבִי בּוֹ (וְאַמַּרְנָא לֵיהּ לְרַבָּנָא אַשֵׁי) ׳וְאָמַר לָן רַבָּנָא אַשֵׁי׳. תְּנוּ רַבָּנָן, אָמַר לָהֶן אֶחָד, אֲנִי רָאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם שֶׁהִטְמִינוּ מָעוֹת בְּשִׂידָה, תֵּיבָה וּמִגְדָּל, וְאָמַר ׳שֶׁל פְּלוֹנִי הֵן, ׳שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן׳. בַּבַּיִת, לֹא אָמַר כְּלוּם. בְּשָׂדֶה, דִּבְרֵיהֶן קַיָּמִין. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, כָּל שֶׁבַּיָּדוֹ לִיטָּלֵן, דְּבָרָיו קַיָּמִין. אֵין בָּיָדוֹ לִיטָּלֵן, לֹא אָמַר כְּלוּם. הֵרֵי שָׂרְאוּ אֶת אֲבוֹתֵיהֶן שֶׁהִטְמִינוּ מָעוֹת בְּשִׂידָה, תֵּיבָה וּמִגְדָּל, וְאָמַר ׳שֶׁל פְּלוֹנִי הֵן׳ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן׳ אִם כְּמוֹסֵר, דִּבְרֵיהֶן קַיָּמִין. אִם כְּמְעַיֵּרִים, לֹא אָמַר כְּלוּם. הֵרֵי שֶׁהָיָה מִצְטַעֵר עַל מָעוֹת שֶׁהִנִּיחַ לוֹ אָבִיו, וּבָא בַּעַל הַחֲלוֹם וְאָמַר לוֹ ׳קַח וְכָךְ הֵן׳, ׳בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי הֵן׳, ׳שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן׳, ׳שֶׁהִנִּיחַ לוֹ אָבִיו׳, וְזֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְאָמְרוּ דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין: שְׁנַיִם אוֹמְרִים זַבַּאי כו': מִכְתָּב, הֵיכִי כָּתְבִי. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, ׳זַבַּאי׳. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר, ׳פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְזַכִּין׳ (וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְחַיְּבִין). רַבִּי (אַלְעָזָר) אָמַר, ׳מִדִּבְרֵיהֶן נוֹדְעָה פְּלוֹנִי׳. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, לְשַׁלּוֹמֵי אִיהוּ מִנַּתָּא בְּהַדַּיְיהוּ. דְּלִמַּאן דְּאָמַר ׳זַבַּאי׳, מְשַׁלֵּם. וּלְמַאן דְּאָמַר ׳פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְזַכִּין וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְחַיְּבִין׳, לֹא מְשַׁלֵּם. וּלְמַאן דְּאָמַר ׳זַבַּאי׳, מְשַׁלֵּם? לֵימָא לְהוּ ׳אִי לְדִידְיָ צָיְיתִיתוּן, אַתּוּן נַמֵּי לָא שַׁלֵּמִיתוּן׳. אֶלָּא, אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, לְשַׁלּוֹמֵי אִינְהוּ מִנַּתָּא דִּידִיהּ. לְמַאן דְּאָמַר ׳זַבַּאי׳, מְשַׁלְּמִי. לְמַאן דְּאָמַר ׳פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְזַכִּין וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְחַיְּבִין׳, לֹא מְשַׁלְּמִי. וְלִמַּאן דְּאָמַר ׳זַבַּאי׳, מְשַׁלְּמִי? וְלִמְרוּ לֵיהּ, ׳אִי לְאו אַתְּ בַּהֲדָן, לָא הָוֶה סָלֵיק דִּינָא מִידִי׳. אֶלָּא, אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, מְשׁוּם ׳לֹא תַלֵּךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ׳. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, ׳זַבַּאי׳ מְשׁוּם ׳לֹא תֵלֵךְ רָכִיל׳. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר, ׳פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְזַכִּין, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְחַיְּבִין׳, מְשׁוּם דְּמִיחֲזֵי כְּשִׁקְרָא. וְרַבִּי אֶלְעָזָר, אִית לֵיהּ דְּמַר וְאִית לֵיהּ דְּמַר, הִלְכָּךְ כְּתָבֵי הָכֵי, ׳מִדִּבְרֵיהֶם נוֹדְעָה פְּלוֹנִי׳: נֶאֱמְרוּ אֶת הַדָּבָר, הָיוּ מַכְנִיסִין כו': לְמַאן, אִילֵימָא לְבַעֲלֵי דִּינִין, הָתָם קַיְימִי. אֶלָּא לָעֵדִים, כְּמַאן, דִּלְמָא כְּרַבִּי נָתָן. דְּתַנְיָא, לְעוֹלָם אֵין עֵדוּתָן מִצְטָרֶפֶת, עַד שֶׁיִּרְאוּ שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר, אֲפִילּוּ בָּזֶה אַחַר זֶה, וְאֵין עֵדוּתָן מִתְקַיֶּמֶת בְּבֵית דִּין עַד שֶׁיַּעִידוּ שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, שׁוֹמְעִין דִּבְרֵיהֶן שֶׁל זֶה הַיּוֹם, וּכְשֶׁיָּבֹא חֲבֵירוֹ לְמָחָר, שׁוֹמְעִין אֶת דִּבְרֵיהֶן. לֹא, לְעוֹלָם לְבַעֲלֵי דִּינִין, וְרַבִּי נְחֶמְיָה הִיא, דְּתַנְיָא, רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, כְּדֵי מְנָהֵנָן שֶׁל נְקִיֵּי הַדַּעַת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, מַכְנִיסִין לְבַעֲלֵי דִּינִין וְשׁוֹמְעִין דִּבְרֵיהֶן, וּמַכְנִיסִין אֶת הָעֵדִים וְשׁוֹמְעִין דִּבְרֵיהֶם, וּמוֹצִיאִין אוֹתָן לְחוּץ וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בַּדָּבָר, (נֶאֱמְרוּ אֶת הַדָּבָר מַכְנִיסִין אוֹתָן כו'). וְהָתַנְיָא, נֶאֱמְרוּ אֶת הַדָּבָר, מַכְנִיסִין אֶת הָעֵדִים. הָהִיא, דְּלָא כְּרַבִּי נָתָן. גּוּפָא, לְעוֹלָם אֵין עֵדוּתָן מִצְטָרֶפֶת, עַד שֶׁיִּרְאוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר, אֲפִילּוּ בָּזֶה אַחַר זֶה. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? אִיבָּעְיָא אִימָא, קָרֵא. וְאִיבָּעְיָא אִימָא, סְבָרָא. אִיבָּעְיָא אִימָא סְבָרָא, אַמַּנָּה דְּקָא מַסְהֵיד הַאי, לָא קָא מַסְהֵיד הַאי. וּמַנָּה דְּקָא מַסְהֵיד הַאי, לָא קָמַסְהֵיד הַאי. וְאִידָךְ, אַמַּנָּה בְּעָלְמָא תַּרְוַיְיהוּ קָמַסְהֲדֵי. וְאִיבָּעְיָא אִימָא קָרֵא, דִּכְתִיב ׳וְהוּא עֵד, אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע׳. וְתַנְיָא, מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר ׳לֹא יָקוּם עֵד, אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא אֶחָד, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳אֶחָד׳. זֶה בְּנָה אָב, כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ׳עֵד, הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם, עַד שֶׁיָּפְרֵט לְךָ הַכָּתוּב ׳אֶחָד׳. וְאַפְקֵיהּ רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן חַד, לְמִיסַּר עַד דְּחָזוּ תַּרְוַיְיהוּ כְּחַד. וְאִידָךְ, ׳וְהוּא עֵד, אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע׳, מִכָּל מָקוֹם: וְאֵין עֵדוּתָן מִתְקַיֶּמֶת בְּבֵית דִּין, עַד שֶׁיַּעִידוּ שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, שׁוֹמְעִין דִּבְרֵיהֶן שֶׁל זֶה הַיּוֹם, וּכְשֶׁיָּבֹא חֲבֵירוֹ לְמָחָר, שׁוֹמְעִין דִּבְרֵיהֶן. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? אִיבָּעְיָא אִימָא, סְבָרָא. אִיבָּעְיָא אִימָא, קָרָא. אִיבָּעְיָא אִימָא סְבָרָא, מַר סָבַר, עַד אֶחָד כִּי אָתֵי, לְשַׁבּוֹעֵה אָתֵי, לְמִמְנָא לָא אָתֵי. וְאִידָךְ, אֲטוּ כִּי אָתוּ בְּהַדֵי הֲדָדֵי, בְּחַד פּוּמָא קָא מְסַהֲדִי. אֶלָּא, מִצְּרִפְנַן לְהוּ. הָכָא נַמֵּי, לִיצְּרְפִינְהוּ. וְאִיבָּעְיָא אִימָא קְרָא, ׳אִם לֹא יַגִּיד, וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׳,

ודבולי

וְדִילְמָא רבנן דבי רב אשי כשמואל ס"ל. כשמואל ק"ל כדפרי' בריש מכילתין (דף ג). וה"פ כשמואל בעלמא ס"ל באודיתא שבתבו בהודאה בשנים בלא קנין ובזה אין הלכה כמותו כדאמר לעיל הודה בפני שנים קנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין: **כָּל** שאין בידו. ליכא למימר דלהמניה במיגו דאי בעי שתיק דאין זה מיגו דאי שתיק מנחי התם ולא יבא לידי פלוני:

וְאִם כמוסר דבריו קיימין. אין שייך כאן שלא להשביע את בניו: **מָשׁוֹם** דמחזי כשיקרא. ומשום לא תלך רכיל אין כאן: בעדות

וכל לישני דבי דינא. כל דבריהם היו כתובין בלשון ב"ד ולא היו חתומין אלא שנים: **ולא הוה כתיב ביה במותב תלתא הוינא** וחד ליתותי. כדמצרכינן בכתובות (דף כב.) בשלשה שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהם: **היינו דרישׁ לקישׁ.** דאמר חזקה אין ב"ד כותבין שטר אלא כדת וכהלכה והני וודאי תלתא הוו: **לבית דין טועין.** סבורין שיהו שנים כשרים לדון: **כי דינא.** הכל יודעין שאין שנים קרוים ב"ד: **כי דינא דרבנא אשי.** דאינהו ודאי ידעי שאין ב"ד קרויין בשנים: **ואמר** לן **רבנא אשי.** לכתוב כך דכיון דהוא היה שם מסתמא לא צוה לפחות משלשה לכתוב והאי דנקט רב אשי לפי שבית דינו היה ראש בימי רבינא ושניהם סידרו גמרא של תלמוד בבלי כדאמרינן התם בהשוכר את הפועלים (דף פו.) רב אשי ורבינא סוף הוראה ובימיו נאמרו דברים הללו והוקבעו בגמרא: **בבית לא אמר כלום.** אינו נאמן לפי שאין בידו ליטלן: **בשדה דבריו קיימין.** דמה לו לשקר אם רוצה נוטלן ונותנן לאותו שהוא מעיד עליו: **אם כמוסר.** אם נראה להם כמוסר דבריו לבניו באמת בלשון צוואה: **כמעירים.** שהוא מתיירא שלא יטלם בחייו או שלא יחזיקונו בעשיר להוסיף על יציאותיו: **שהניח לו אביו.** ולא אמר להו היכן הם: **בעל החלום.** שר המראה חלומות בלילה: **כך וכך הם.** מגיד לו כמה יש: **לא מעלין בו.** היכול להחזיאם במקומן: **מיכתב היכי כתבינן.** פסק דין במקום שיש מחלוקת ונטו אחרי הרבים: **זכאי.** פלוני: **מדבריהם נודעה.** משמע שהיה מחלוקת ביניהם ומתוך דבריהם נודעה: **לשלומי אידו מנתא בהדייהו.** אם טעו השנים וחייבין לשלם מביתם פליגי הנך רבנן בדיין השלישי אם ישלם חלקו עמהם: **מאן דאמר זכאי.** כתבינן ולא כתבינן פלוגתייהו דקסבר כולם שוין ואף השלישי ישלם עמהם דאי לא להוה איהו בהדייהו בתרי לא להוה מיפסיק דינא: **לשלומי אינהו.** לבעל הדין חלקו של דיין שלישי: **למאן דאמר פלוני ופלוני מזכין כו' לא משלמי.** דלהכי כתבינן פלוגתא בהדיא לאחדועי בדתרי נגמר דינא ולא קיבלו עלייהו כולי דינא: **התם קיימי.** דהא לא קתני מתני' שיוציאום לאחר ששמעו דבריהם: **עד שיראו שניהם כאחד.** את העדות ולקמן יליף טעמא: **אין עדותן מתקיימת בב"ד.** לפסוק הדין על פיהם: **עד שיעידו שניהם כאחד.** וסתמא היא ולא ר' יהושע בן קרחה קאמר לה: **לימא דלא כר' נתן.** דהא מתני' קתני דלעיילינהו לסהדי משום דמתחילה כשבודקום שמעו דבריו של זה בלא זה: **ור' נחמיה היא.** דאמר בשעת משא ומתן הוו מפקי להו לבעלי דינים: **במאי קמיפלגי.** ת"ק ור' יהושע: **אמנה דקא מסהיד האי כו'.** זה אומר בפני להוהו מנה וזה אומר בפני להוהו מנה זה לא ראה של זה נמצא שאין כאן עדות שלם במנה אחד: **ואידך.** מ"מ תרוייהו מסהדי דמנה קא רשי ביה: **והוא עד.** והאי קרא בשני עדים משתעי לגבי קרבן שבועת העדות דאילו השביע עד אחד ולא העידו פטור: **דתניא** ממשמע **שנאמר כו'.** עד אחד משמע: **ואפקיה רחמנא בלשון חד.** דכתיב והוא עד: **לשבועה אתי.** עד אחר אינו מחייבו ממון אלא שבועה הלכך כשהעיד זה יחידי וזה יחידי לא שייכא תורת ממון בעדותן ולא מצרפינן להו דהא לאו להחזיבה ממונא אתו:

ודכולי עלמא. תנא קמא ור' נתן: כרבן דפליני אדר' יהושע בן קרחה. סבירא להו דאמרי בעינן שיראו שנים כאחד וילפינן טעמא מוהוא עד דליחזו כחד וגבי הגדה פליגי תנאי דסיפא באקושיה הגדה לראיה כדכתיב (ויקרא ה) או ראה אם לא יגיד בחד קרא: משתקיד. מצפה ומחזר ושוקד לסומכו: דין ידע. זה יודע ורבי יוסי בר' חנינא היה: שמודה ר' יהושע לר' נתן. דכי היכי דלא בעי ר' יהושע לראיה כי הדדי הגדה נמי כי הדדי לא בעי: בין בקרקעות. זה אומר בפני הודה לו שקרקע זה שלו וזה אומר אף בפני הודה לו: בין בממלטלין. זה אומר בפני הלוהו מנה וזה אומר בפני הלוהו מנה ואע"פ דאמנה דקמסהיד האי לא מסהיד האי מ"מ הרווייהו מסהדי שחייב לו מנה: הלכה כמותו בקרקעות. שמוטל הקרקע בפנינו ושניהם מעידין עליה: אבל לא בממלטלין. דאין עדות שלימה לא על זה ולא על זה: מכלל דפליני. עליה רבנן בקרקעות: בעדות בכור. תנן בבכורות (דף לה.) כל מומין הראויין לבא בידי אדם רועים בהמים אין נאמנין לומר מאליו נפל בו מום זה לפי שנחשדו בהמים להטיל מומין בבכורות בזמן הזה כדי להתירן בשחיטה ואם הביא בכור להראותו לחכם צריך שני עדים עמו שמאליו נפל בו מום זה אם הביא עד אחד על מום זה ועד אחד על מום אחר בבכור זה מצטרפין ואית דאמרי בעדות בכור זה לתעיד שהתירו חכם ולאו מילתא היא דהא חד נאמן דעד אחד נאמן באיסורין ואפילו כהן שהוא בעליו נאמן דתנן (שם דף לו.) נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה ובעל מום הוא למילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר: ובעדות חזקה. זה אומר בפני אבלה שלש שנים ראשונות של שמיטה וזה אומר בפני אבלה שלש שנים אחרונות מצטרפי דאחד קרקע מסהדי חזקה מעלייתא: וכן. לענין שתי שערות שבבן ושבבת וכי פליגי בהלוואת מנה פליגי משום דלאו אחד מנה קמסהדי: נברא אנברא. רבי אבא ור' אידא אדעולא: בגבה. בין קישרי אצבעותיה: חצי דבר וחצי עדות. עד א' הוא חצי עדות שיער אחת הוא חצי דבר: אלא אחד אומר שתים בגבה. דתרוייהו מסהדי דגדולה היא: בקרקעות אבל לא בממלטלין. הלכה כמותו דלא בעינן דחזו תרוייהו כחד בקרקעות משום דכי מסהדי בבי דינא תרוייהו ידעי דאחדא מילתא מסהדי וקרינא ביה והוא עד ואע"ג דבשעתא דחזי לא ידע [חד] בחבריה אבל לא במטלטלין דכי מסהדי קמן לאו אחד מנה מסהדי: רב. דאמר אבל לא במטלטלין משום דלאו בחד מנה מסהדי: לטעמיה דאמר רב הודאה אחר הודאה. זה אומר בפני הודה לו על מנה באחד בשבת וזה אומר בפני הודה לו עליו בשני בשבת: הודאה אחר הלוואה. זה אומר בפני הלוהו לו מנה באחד בשבת וזה אומר בפני הודה לו מנה בשני בשבת: מצטרפי. דאיכא למימר בחד מנה קמסהדי וכדמוקי לקמן: הלוואה אחר הודאה. מנה אחרינא הוא ולא מצטרפי אע"ג דתרוייהו אמרי שחייב לו מנה: הודאה אחר הודאה נמי. דילמא מנה דאודי ליה קמי האי לאו היינו מנה דאודי ליה קמי האי: ואבתי בתרא ידע. דאמנה דקא מסהדי איהו מסהדי אידך אבל קמא לא ידע דאחד מנה קמסהדי הלכך לא קרינא ביה והוא עד דמשמע תרוייהו בהה: לאו היינו הודאה אחר הלוואה. כיון דבעינן דידע סהדא בחבריה על כרחיך הודאה אחר הלוואה נמי הכי מוקמת לה: דאמר ליה לבתרא מנה דמודינא קמך. יזיפי קמי פלניא והדר אמר ליה לקמא מנה דיזיפי קמך אודאי ליה קמי פלניא ותרתי למה לי לרב למימר: היינו דשטיע לי. על בני עירך: דרמיתו דיקלי וזקפיתו ליה. שאתם משונים קוצצין דקלים וחוזרין ונוטעין אותן כלומר בונים וסותרים שפירשתם לי קושיא וחזרתם וסתרתם: מצטרפין. דמ"מ הן מעידין שחייב לו מנה: בבריקות. שאינה משבע חקירות באיזו יום באיזו שעה שהזמה תלויה בהן אבל בבליו שחורין וכליו לבנים שאין דין הזמה תלויה בהן: מנה שחור. סלע ישנה: אין מצטרפין. הואיל ובעיקר גוף העדות מתכחשי: וארנקי שחורה. דלאו בעיקר גוף העדות מתכחשי דכוותיה בדיני נפשות לא בתמיה: באריין. ירושלמ"א בלע"ז: אין זה נכון. אין עדות זו מכוונת ולישנא דקרא נקט והנה אמת נבון הדבר (דברים יג) דמהאי קרא נפקא לן בדיקות (לקמן מג:):

גברא

1 וּדְכוּלֵּי עָלְמָא, כִּרְבָנָן דְּפְלִינֵי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן
2 קָרְחָה. וְהָכָא, בְּאַקּוֹשֵׁי הַגָּדָה לִרְאָיָה, קָא מִפַּלְגֵי. מַר
3 סָבַר, מַקְשִׁינַן הַגָּדָה לִרְאָיָה. וּמַר סָבַר, לָא מַקְשִׁינַן.
4 רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הָיָה מִשְׁתַּקֵּד עַל דִּבְרֵי יוֹסֵי
5 בְּרַבִּי חֲנִינָא לְמִסְמְכֵיהּ, וְלָא קָא מִיסְתַּיֵּע מִילְּתָא.
6 יוֹמָא חַד הֲוָה יָתֵיב קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לְהוּ, מִי
7 אִיכָּא דְּיָדַע הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, אוֹ לֹא.
8 אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, דֵּין יָדַע. אֲמַר לֵיהּ,

בעדות בכור. פי' שישמעו מאביו זה אחר זה
איש פלוני בן בכור הוא ודלא כפי'
הקונטרס דפירש לענין מום הראוי לבא בידי
אדם שנחשדו הכהנים דנאמן זה לומר מעצמו
נפל מום זה וחבירו על מום אחר דא"כ למה לי
ב' עדים אפי' יחיד נאמן ואפי' עד אחד כדאמר
בפ' כל פסולי המוקדשים (בכורות דף לו.)
ובפרק חבית (שבת דף קמה:):
הוא

9 לֵימָא אִיזוֹ. אֲמַר לֵיהּ, לִיסְמְכֵיהּ מַר בְּרֵישָׁא. סְמְכֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ, בְּנִי, אֲמוֹר לִי, כֵּיצַד שָׁמַעְתָּ.
10 אֲמַר לֵיהּ, כָּךְ שָׁמַעְתִּי, שֶׁמּוֹדָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה לְרַבִּי נָתָן. אֲמַר, לֵזֶה הוּצְרַכְתִּי. הָשְׁתָּא,
11 וְכָּה עֵיקֶר רְאָיָה בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה לָא בְּעֵינָן. הַגָּדָה, מִיבָּעְיָא. אֲמַר
12 לֵיהּ, הוֹאִיל וַעֲלִית, לֹא תֵּרֵד. אֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה, שְׁמַע מִינַּהּ, גְּבָרָא רַבָּה בֵּיוָן [דְּאִסְתְּמִיךְ]
13 סָמֵיךְ. אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַב, הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, בֵּין בְּפַרְקְמַטְיָא,
14 בֵּין בְּמִמְלְמַטְלִין. עוֹלָא אָמַר, הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה בְּפַרְקְמַטְיָא, אֲבָל לֹא בְּמִמְלְמַטְלִין.
15 אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, הֲלָכָה? מִכְּלָל דְּפְלִינִי. וְהָאָמַר רַבִּי אַבָּא, אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב, מוֹדִים
16 חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה בְּעֵדוּת קַרְקַע, וְתָנֵי רַב אִידִי בַּר אָבִין, בִּנְזִיקִין דִּבְרֵי קָרְנָא,
17 מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה בְּעֵדוּת בְּכוֹר, וּבְעֵדוּת קַרְקַע, וּבְעֵדוּת חֲזָקָה, וְכֵן שַׁבְּבַּן
18 וְשַׁבְּבַת. גְּבָרָא אַגַּבְרָא קָא רָמְיַת? מַר סָבַר, פְּלִינִי. וּמַר סָבַר, לָא פְּלִינִי. מַאי 'וְכֵן שַׁבְּבַּן
19 וְשַׁבְּבַת'? אִילֵימָא, אֶחָד אוֹמֵר אַחַת בְּגִבְהָּה, וְאֶחָד אוֹמֵר אַחַת בְּכַרְיסָה. הָאי, חֲצִי דָּבָר וַחֲצִי
20 עֵדוּת הוּא. אֶלָּא, אֶחָד אוֹמֵר שְׁתַּיִם בְּגִבְהָּה, וְאֶחָד אוֹמֵר שְׁתַּיִם בְּכַרְיסָה. אָמַר רַב יוֹסֵף,
21 אֲנָא אֲמִינָא מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא, הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, בֵּין בְּפַרְקְמַטְיָא בֵּין בְּמִמְלְמַטְלִין.
22 וְרַבָּנָן דַּאֲתוֹ מִמַּחְוֹזָא אָמְרִי, אָמַר רַבִּי זֵירָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב, בְּפַרְקְמַטְיָא, אִין, אֲבָל לֹא בְּמִמְלְמַטְלִין.
23 רַב, לְטַעְמֵיהּ רַב, הוֹדָאָה אַחַר הוֹדָאָה, הוֹדָאָה אַחַר הַלְוָאָה, מְצַטְרְפִי. הַלְוָאָה אַחַר
24 הַלְוָאָה, הַלְוָאָה אַחַר הוֹדָאָה, לָא מְצַטְרְפִי. אַשְׁכְּחֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ
25 דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, אֲמַר לֵיהּ, מַאי שְׁנָא, הַלְוָאָה אַחַר הַלְוָאָה, דְּלֹא. דְּמֵנָה דְּקָא חֲזֵי הָאי, לָא קָא
26 חֲזֵי הָאי. הוֹדָאָה אַחַר הוֹדָאָה נַמִּי, אַמַּנֵּה דְּקָא מוֹדֶה קַמֵּי הָאי, לָא מוֹדֵי קַמֵּי הָאי, דְּאָמַר
27 לֵיהּ לְהָאי בַּתְרָא 'בְּהָאי מָנֶה דְּאוֹדֵיי לֵיהּ קַמָּךְ, אוֹדֵיי לֵיהּ נַמִּי קַמֵּי פְּלוֹנִי'. אַפַּתִּי, בַּתְרָא יָדַע,
28 קַמָּא לָא יָדַע. דְּהַדַּר אֵיזִיל, אֲמַר לֵיהּ לְקַמָּא 'הָאי מָנֶה דְּאוֹדֵיי לֵיהּ קָמָךְ, אוֹדֵיי לֵיהּ נַמִּי קַמֵּי
29 פְּלוֹנִי'. אֲמַר לֵיהּ, תָּנוּחַ דַּעְתְּךָ שֶׁהִתְנַחְתָּ אֶת דַּעְתִּי. אֲמַר לֵיהּ, מַאי נִיחוּתָא. דְּרָבָא וְאִיתֵימָא
30 רַב שֵׁשֶׁת, שָׁדָא בְּהּ נַרְגָּא. לָאו, הֵיינוּ הוֹדָאָה אַחַר הַלְוָאָה. אֲמַר לֵיהּ, הֵיינוּ דִּשְׁמִיעַ לִי
31 עֲלֵיכוּ, דְּרַמִיתּוּ דִּיקְלֵי וְקָפֵיתוּ לְהוּ. נְהַרְדְּעֵי אָמְרִי, בֵּין הוֹדָאָה אַחַר הוֹדָאָה, בֵּין הוֹדָאָה אַחַר
32 הַלְוָאָה, בֵּין הַלְוָאָה אַחַר הַלְוָאָה, בֵּין הַלְוָאָה אַחַר הוֹדָאָה, מְצַטְרְפִי. כְּמַאן, כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
33 בֶּן קָרְחָה. אָמַר רַב יְהוּדָה, עֵדוּת הַמַּכְחֶשֶׁת זוֹ אֶת זוֹ בְּבַדְּרִיקוֹת, כְּשֵׁרָה בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת. אָמַר
34 רָבָא, מִסְתַּבְּרָא מֵילְּתֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה, בְּאֶחָד אוֹמֵר 'בְּאַרְנְקִי שְׁחוֹרָה' וְאֶחָד אוֹמֵר 'בְּאַרְנְקִי
35 לְבָנָה', אֲבָל אֶחָד אוֹמֵר 'מָנֶה שָׁחוֹר' וְאֶחָד אוֹמֵר 'מָנֶה לָבָן', אֵין מְצַטְרְפִין. וְאַרְנְקִי שְׁחוֹרָה,
36 בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, לֹא? וְהָאָמַר רַב חִסְדָּא, אֶחָד אוֹמֵר 'בְּסַיְיף הָרָגוּ', וְאֶחָד אוֹמֵר 'בַּאֲרִיךְ
37 הָרָגוּ', אֵין זֶה נָכוֹן. אֶחָד אוֹמֵר 'שֶׁלּוֹ שְׁחוֹרִים', וְאֶחָד אוֹמֵר 'שֶׁלּוֹ לְבָנִים', הֲרֵי זֶה נָכוֹן.

גברא

גברא אגברא. דרב חסדא אדרב יהודה: **כר' יהושע בן קרחה.** דמכל מקום שניהם מעידים לו מנה: **היכא דלא מכחשו אהדדי.** כגון זה מעיד על מנה שביום שני וזה מעיד על מנה שביום ראשון ושניהן מודין שזה לא ראה בשל זה אבל היכא דשניהם מעידים על מנה אחד ומכחישן זה את זה מי אמרי': **הוא דאמר כי האי תנא.** נהרדעי אמרו כי האי תנא דאמר זה אומר מנה וזה אומר מאתים דמכחישן וצריכי עדות: **כי האי תנא.** דתרי מיני נינהו וכולי האי מיכחשי הדדי מי אמר: **לדמי.** זה אומר בפני הודה לו דמי חבית של יין וזה אומר בפני הודה דמי חבית של שמן דתרוויהו מסהדי אדמי חבית יין: **ביזיוא עלויה.** הלוהו מנה: **דיוקא.** עלייה הבולטת לרשות הרבים על פני רוחב הבית ובני רשות הרבים עוברים תחתיה: **וצירוף עדות.** בר' יהושע בן קרחה דתרוויהו מנה מחייבי ואע"ג דמתכחשי בבדיקות כדרב יהודה: **בתר עשרין ותרתין שנין.** דאיתמר בי מדרשא אפקיה ההוא תלמידא ודבר לשון הרע היה: **מתני' כל זמן שמביא ראיה.** הבא לבית דין ולא היה שטר זכותו בידו ויצא מבית דין חזיב ולאחר זמן מצא שטר זכותו והביאו: **סותר את הדין.** בית דינו סותרין לו דינו שפסקו ומחייבין את שכנגדו: **הבא ראיה.** שטר זכותך: **הרי זה אין כלום.** שהרי אמר אין לי וחיישינן שמא זיף או שכר עדים: **קרנו פלוני ופלוני כו'.** אפילו רבן שמעון בן גמליאל מודה שכיון שהיה יודע בהן ואמר אין לי ודאי שקרנים הן: **פונדתו.** חגורתו: **גמ' הלכה כרבן שמעון.** אקמייתא קאי כיון דלא אמר אין לי אע"ג דלא מצא בתוך שלשים יום: **דאי עבד.** כרבנן מהדר עובדא: **ממילא ידענן אין הלכה כרבן שמעון.** והכא ליכא למימר כדלעיל מינה דאי עבד כו' דבשלמא התם אי לאו דהדר ואמר אין הלכה כחכמים הוה אמינא אי עביד לא מהדרינן דאלים כח דברי המרובין אבל הכא כיון דאמר הלכה כחכמים פשיטא דאי עביד כיחיד מהדרינן להו: **הא קא משמע לן רבהא.** לחודא הוא דאין הלכה כרבן שמעון הא בכל מקום הלכה כמותו אפילו בערב ורציף: **ערב.** בגט פשוט (ב"ב ד' קעג:): **ציר.** במסכת גיטין במי שאחזו קורדייקוס (ד' עד.): **ראיה אחרונה.** דך בתרייתא דמתני' דאילו בקמייתא הילכתא כוותיה: **דנפק שטרא מתותי ידה.** שהאמינוה הלוה והמלוה לשומרו: **אותיות ניקנות בסמיכה.** המוכר שט"ח לחבירו קנה החוב במסירת אותיות ומילתיה דרבי בהמוכר את הספינה (ב"ב ד' ע.) והכא נמי קנאתו והוי בדידה ונאמנת לומר פרוע: קלתיה

הוא דאמר כי האי תנא. משמע הכא דרב יהודה דאמר במנה שחור ובמנה לבן אין מצטרפין לית ליה דרשב"א ותימא דבחזקת הבתים (ב"ב דף מא. ושם) גבי עובדא דרב כהנא שקל בידקא בארעיה משמע בהדיא דרב יהודה אית ליה דרשב"א ואין לומר דרב יהודה בכל ענין קאמר ואפילו במנה שחור ובמנה לבן והאי דקאמר רבא מסתברא מילתיה דרב יהודה באחד אמר כו' רבא טעמא דנפשיה קאמר דא"כ הל"ל והאלהים אמר רב יהודה אפילו במנה שחור ובמנה לבן כדאשכחן בפ"ק דגיטין (דף יג: ושם) מסתברא מילתיה דרב בפקדון כר' דיש לומר דוודאי אית ליה דרשב"א אלא שמחלק בין מנה למאתים למנה שחור ומנה לבן: **שבית** שמאי אומרים נחלקה עדותן. ואם תאמר כיון דבבת אחת בית שמאי אומרים נחלקה עדותן אם כן בשתי ביתי עדים ה"ל נמצא אחד מהן קרוב או פסול ויש לומר דהיינו דזוקא בשהפסול ידוע אי נמי במ"ד תתקיים העדות בשאר אי נמי לא אמרינן נמצא אחד מהם קרוב או פסול אלא בבאו בבת אחת תוך כדי דיבור דאז חשיבי עדות אחת והכא שבאו שני ביתי עדים זו אחר זו ועי"ל דבי אמר נמצא אחד מהם קרוב או פסול ה"מ כי מסיימי אהדדי אבל הכא דאמרי אהדדי לא: **חייביה** רב נחמן. לית ליה לרב נחמן הא דאמרינן אין נזקקין לנכסי יתומים אע"ג דריבית אוכלת בהן דאמר רב נחמן בפרק שום היתומים (ערכין דף כב.) מריש לא הוה מזקקינן לנכסי יתומים כיון דשמענא להא דאמר רב דיתמי דאבלי דלאו דידהו ליזלו בתר שיבקייהו מזקקין ומהאי טעמא נמי אע"ג דבעלמא אין מקבלים עדים אלא בפני בעל דין גבי קטן מקבלין אי"נ לא קאמר נזקקין אלא בשיש שטר דמקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ובאן היה שטר:

גְּבְרָא אַגְּבְרָא קָא רָמֵית? נְהַרְדָּעֵי אָמְרִי, אֲפִילּוּ אֶחָד אוֹמֵר 'מָנֶה שָׁחוֹר' וְאֶחָד אוֹמֵר 'מָנֶה לָבָן', מְצַטְרְפִים. כְּמַאן, כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה. אֵימַר, דְּשָׁמְעַת לֵיהּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, הֵיכָא דְּלָא מְכַחֲשִׁי אַהֲדָדֵי. הֵיכָא דְּמְכַחֲשִׁי אַהֲדָדֵי, מִי אָמַר. אֶלָּא, הוּא דְּאָמַר כִּי הַאי תַּנָּא. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל שְׁתֵּי כִיתֵּי עֵדִים, שֶׁאַחַת אוֹמֶרֶת 'מָאתַיִם' וְאַחַת אוֹמֶרֶת 'מָנֶה', שֶׁיֵּשׁ בִּכְלָל מָאתַיִם מָנֶה. עַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל כַּת אַחַת, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נֶחְלְקָה עֵדוּתָן. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יֵשׁ בִּכְלָל מָאתַיִם מָנֶה. אֶחָד אוֹמֵר 'חֶבְיַת שֶׁל יַיִן' וְאֶחָד אוֹמֵר 'חֶבְיַת שֶׁל שֶׁמֶן', הֲוֵה עוֹבְדָא, וְאָתֵי לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי. חַיְּיבֵיהּ רַבִּי אַמֵּי, לְשַׁלּוּמֵי לֵיהּ חֶבְיָתָא דְּחַמְרָא, מִינּוֹ חֶבְיָתָא דְּשֶׁמְנָא. פְּמַאן, כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. אֵימַר, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן [בֶּן אֶלְעָזָר] הֵיכָא דְּיֵשׁ בִּכְלָל מָאתַיִם מָנֶה. כִּי הַאי גַּוְונָא, מִי אָמַר? לֹא צְרִיכָא, לְדִמֵּי. אֶחָד אוֹמֵר 'בְּדִיוֹטָא הָעֶלְיוֹנָה' וְאֶחָד אוֹמֵר 'בְּדִיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה'. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבִּי, וְצִירֵף עֵדוּתוֹ: וּמִנַּיִן לְכַשֶּׁיַּצָּא כּוּ': תָּנוּ רַבָּנָן, מִנַּיִן לְכַשֶּׁיַּצָּא לֹא יֹאמַר 'הֲרֵינִי מְזֻמָּה וַחֲבֵירִי מְחַיְּיבִין', אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה שֶׁחֲבֵירַי רַבּוּ עָלַי, תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֹא תִלֵּךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ', וְאוֹמֵר 'הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד'. הָהוּא תַּלְמִידָא, דְּנָפֵיק עֲלֵיהּ קָלָא דְּגַלֵּי מִילְתָא דְּאִיתְמַר בֵּי מִדְרְשָׁא, בְּתַר עֶשְׂרִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין, אַפְּקֵיהּ רַב אַמֵּי מִבֵּי מִדְרְשָׁא, אָמַר, 'זִין גַּבֵּי רֵיזָא': **משנה** כָּל זְמַן שֶׁמֵּבִיא רְאָיָה, סוֹתֵר אֶת הַדִּין. אָמַר לוֹ 'כָּל רְאָיוֹת שֶׁיֵּשׁ לְךָ, הֲבֵא מִיָּמֵן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם'. מָצָא בְתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, סוֹתֵר. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֵינוֹ סוֹתֵר. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַה יַּעֲשֶׂה זֶה, שֶׁלֹּא מָצָא בְתוֹךְ שְׁלֹשִׁים, וּמָצָא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים. אָמַר לוֹ 'הָבֵא עֵדִים', וְאָמַר 'אֵין לִי עֵדִים'. אָמַר 'הָבֵא רְאָיָה', וְאָמַר 'אֵין לִי רְאָיָה'. וּלְאַחַר זְמַן, הֵבִיא רְאָיָה וּמָצָא עֵדִים, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ כְלוּם. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַה יַּעֲשֶׂה זֶה, שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְאָיָה, וּמָצָא רְאָיָה. רָאָה שֶׁמִּתְחַיְּבִין בְּדִין, וְאָמַר 'עֵדִים, וּמָצָא עֵדִים. לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְאָיָה, וּמָצָא רְאָיָה. קְרֵבוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְיָעִידוּנִי', אוֹ שֶׁהוֹצִיא רְאָיָה מִתַּחַת פּוּנְדָּתוֹ, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ כְלוּם: **גמרא** אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְאָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, אֵין הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים. פְּשִׁיטָא, כֵּיוָן דְּאָמַר הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַמִּילָא יָדְעֲנָא דְּאֵין הֲלָכָה כַּחֲכָמִים. מַהוּ דְּתֵימָא, הָנֵי מִילֵּי, לְכִתְחִילָּה. אֲבָל דִּיעֲבַד, שַׁפִּיר דָּמֵי. קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאִי עֲבֵיד, מְהַדְּרִינַן לֵיהּ: אָמַר לוֹ, הָבֵא עֵדִים כו', אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל כו': אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים. וְאָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. פְּשִׁיטָא? כֵּיוָן דְּאָמַר הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים, מַמִּילָא יָדְעֲנָא דְּאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. הָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּבְהַהִיא, אֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. הָא בְּכוֹלְהוּ, הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. לְאַפּוֹקֵי מֵהָא דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנָתֵנוּ, הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, חוץ מֵעֶרֶב וַיַּדַּיִן, וּרְאָיָה אַחֲרוֹנָה. דְּהָהוּא יְנוּקָא, דְּתַבְעוּהוּ לִדְיָנָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן. אָמַר לֵיהּ, 'אִית לָךְ סָהֲדֵי'? אָמַר לֵיהּ, לֹא. חַיְּיבֵיהּ רַב נַחְמָן. הֲוָה קָא בָּכֵי וְאָזֵיל, שְׁמָעוּהוּ הָנָךְ אִינָשֵׁי. אָמְרוּ לֵיהּ, אֲנַן יָדְעִינַן בְּמִילֵּי דַּאֲבוּךְ. אָמַר רַב נַחְמָן, בָּהָא, אֲפִילּוּ רַבָּנָן מוֹדוּ. דִּינוֹקָא, בְּמִילֵּי דַּאֲבוּהּ לֹא יָדַע. הָהִיא אִיתְּתָא, דְּנָפַק שְׁטָרָא מִתּוֹתֵי יָדָהּ. אָמְרָה לֵיהּ, יָדְעָנָא בְּהָאי שְׁטָרָא, דִּפְרִיעַ הֲוָה. הֵימְנֵהּ רַב נַחְמָן. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן, פְּמַאן כְּרַבִּי, דְּאָמַר, אוֹתִיּוֹת נִקְנוֹת בִּמְסִירָה. אָמַר לֵיהּ, שַׁאנֵי הָכָא, דְּאִי בָּעֲיָא קְלָתֵיהּ. אִיפָּא דְּאָמְרִי, לָא הֵימְנֵהּ רַב נַחְמָן. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן, וְהָא אִי בָּעֲיָא

וכיון דאיתחזק בבי דינא. פי' הקונטרס שכתוב בו הנפק ושקה דמכל מקום נידמנה במיגו דאי בעי קלתיה וי"ל דאיתחזק בבי דינא שראוהו בידה כי ההוא דשילהי מי שמת (ב"ב דף קנט): שהוחזק כתב ידו בבית דין: **סמפון** שיש עליו עדים. פ"ה שובר ויוצא מתחת ידי לזה כמשפטו ור"ת פירש דבידי הלוה קרוי שובר ובשהוא יוצא מתחת ידי המלוה קרוי סמפון ויתקיים בתותמיו היינו דשיילינא לסהדי אי פריע אי לא פריע כדאיתא שילהי פ"ק דב"מ (דף):

אין עליו עדים ויוצא. השטר והסמפונות מתחת ידי שליש כשר משמע ליה אפילו איתחזק דומיא דיוצא אחר חיתום שטרות. א"נ יש לפרש לאו דאין עליו עדים כלל אלא יש עליו עדים ולא ידעי אי פריע אי לא פריע ויוצא הסמפונות מתחת ידי שליש: **(ויוציא** מנה על מנה. מכאן למתחייב בדין דלא משלם לאידך יציאותיו אע"פ שמזקיק לילך לו לדון בעיר אחרת):

ואם אמר כתבו ותנו לי מאיזה טעם בו'. דוקא היכא דנתעצמו לדון בו' דכפו אותו לדון כאן אבל בעלמא לא וכן משמע באיזהו נשך (ב"מ דף סט. ושם) גבי תרי כותאי דעבוד עיסקא דא"ל חזינא דכל בתר דידי קאזיל מר וקאמר כי האי ודאי צריך לאודועי מיהא יש לדחות דהכי קאמר כי האי ודאי צריך לאודועי אע"פ שאין שואל מאיזה טעם נתחייב צריך לאודועי אבל בעלמא אי שאיל אין אי לא לא:

אי צייית צייית. אין לפרש אי לא צייית שלא תוכלו לכופו דס"ל שלא יוכל נשיא לכופו דהכא שבט והתם מחוקק ומר עוקבא ריש גולה הוה אלא מפר"ת אי לא צייית בגון דאמר לב"ד הגדול קאזילנא:

הדרן עלך זה בורר

קלתיה. גַּיְּין דְּאִיתְחַזַּק בְּבֵי דִינָא, אִיבָּעֵיָא קַלָּתֵיהּ, לֹא אָמְרִינַן. אֵיתִיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן, סִימְפּוֹן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵדִים, יִתְקַיֵּים בְּחוֹתְמָיו. אֵין עָלָיו עֵדִים, וְיָצָא מִתַּחַת יְדֵי שָׁלִישׁ, אוֹ שֶׁיָּצָא אַחַר חֲתִימוֹת שְׁטָרוֹת כָּשֵׁר. אַלְמָא, שָׁלִישׁ מְהֵימָן. תְּיוּבְתָּא דְּרַב נַחְמָן (תְּיוּבְתָּא). כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לְעוֹלָם מֵבִיא רְאָיָה וְסוֹתֵר, עַד שֶׁיְּסַתְּמוּ טַעֲנוֹתָיו, וְיֹאמַר 'קָרְבוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָעִדִּים'. הָא גּוּפָא, קָשְׁיָא. אָמְרַת 'קָרְבוּ אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָעִדִּים', אֲתָאן לְרַבָּנָן. וְהָדַר אָמְרַת 'קָרְבוּ אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָעִדִּים', אֲתָאן לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְכִי תֵּימָא, כּוּלָּה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וּפְרִישׁ קָא מִפְרֵשׁ, מַאי 'עַד שֶׁיְּסַתְּמוּ טַעֲנוֹתָיו', 'עַד שֶׁיֹּאמַר קִרְבוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָעִדִּים', וְהָא אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנָתֵנוּ, הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, חוּץ מֵעֵרֶב וְיָדַיִם וּרְאָיָה אַחֲרוֹנָה. אֶלָּא כִּי אָתָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לְעוֹלָם מֵבִיא רְאָיָה וְסוֹתֵר, עַד שֶׁיְּסַתְּמוּ טַעֲנוֹתָיו וְיֹאמְרוּ לוֹ 'הָבֵא עֵדִים' וְאוֹמֵר 'אֵין לִי עֵדִים', 'הָבֵא רְאָיָה', וְאוֹמֵר 'אֵין לִי רְאָיָה'. אֲבָל בָּאוּ עֵדִים מִמְּדִינַת הַיָּם, אוֹ שֶׁהָיְתָה דִּיסְקָא שֶׁל אֲבוֹ מוּפְקֶדֶת בְּיַד אַחֵר, הֲרֵי זֶה מֵבִיא רְאָיָה וְסוֹתֵר. כִּי אָתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאַחַד הַתּוֹלֵק אֶת חֲבֵירוֹ בַּדִּין, אֶחָד אוֹמֵר 'גְּדוֹן כָּאן', וְאֶחָד אוֹמֵר 'גְּדוֹן כָּאן', וְיֵלֵךְ לִמְקוֹם הַוּוּעָד. כּוֹפִין אוֹתוֹ וְיֵלֵךְ לִמְקוֹם הַוּוּעָד. אָמַר לְפָנָיו רַבִּי אֶלְעָזָר, רַבִּי, מִי שֶׁנּוֹשֶׂה בַּחֲבֵירוֹ מָנֶה, יוֹצִיא מָנֶה עַל מָנֶה? אֶלָּא, כּוֹפִין אוֹתוֹ וְדָן בְּעִירוֹ. אֵיתְמַר נַמִּי אָמַר רַב סַפְרָא (אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן), שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעַצְּמוּ בַּדִּין, אֶחָד אוֹמֵר 'גְּדוֹן כָּאן', וְאֶחָד אוֹמֵר 'גְּלַךְ לִמְקוֹם הַוּוּעָד', כּוֹפִין אוֹתוֹ וְדָן בְּעִירוֹ. וְאִם הוּצְרַךְ דָּבָר לִשְׁאוֹל, כּוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין לוֹ. וְאִם אָמַר 'כִּתְבוּ וְתֵנוּ לִי מֵאֵיזֶה טַעַם דָּנְתוּנִי', כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לוֹ. וְהֵיכָּמָה הוֹלְכָת אַחַר הַיָּם, לְהַתִּירָהּ. עַד כַּמָּה? אָמַר רַבִּי אַמִּי, אֲפִילּוּ מִמַּבְרְיָא לְצִפּוֹרִי. אָמַר רַב כָּהֲנָא, מַאי קְרָא 'וְקָרְאוּ לוֹ וְקַנֵּי עִירוֹ' וְלֹא 'זְקֵנֵי עִירָהּ'. אָמַר אַמֵּימַר, הֵילְכָתָא, כּוֹפִין אוֹתוֹ וְיֵלֵךְ לִמְקוֹם הַוּוּעָד. אָמַר לֵיהּ רַב אַשִׁי לְאַמֵּימַר, וְהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כּוֹפִין אוֹתוֹ וְדָן בְּעִירוֹ. הָנֵי מִילֵּי, הֵיכָא דְּקָאָמַר לֵיהּ לֹוֶה לַמַּלְוֶה. אֲבָל מַלְוֶה לֹוֶה לְאִישׁ מַלְוֶה. שָׁלְחוּ לֵיהּ לְמַר עוּקְבָא, לְדִידֵיהּ לֵיהּ בְּבֵר בַּתְיָה, שָׁלֵם. עוּקְבָן הַבַּבְלִי, קִבֵּל קְדָמָנָא 'יְרִמְיָה אַחֵי הֶעֱבִיר עָלַי אֶת הַדֶּרֶךְ'. וְאָמְרוּ לוֹ, הַשֵּׁאוּהוּ וְיִרְאֶה פָּנֵינוּ בְּמַבְּרְיָא, הָא גּוּפָא קָשְׁיָא, אָמְרַת 'אִמְרוּ לוֹ', אַלְמָא דַּיֵּינוּהוּ אַתּוּן. 'הַשֵּׁאוּהוּ וְיִרְאֶה פָּנֵינוּ בְּמַבְּרְיָא', אַלְמָא שְׁדְרוּהוּ הָכָא. אֶלָּא, הָכִי קָאָמְרִי. 'אִמְרוּ לֵיהּ דַּיֵּינוּ אַתּוּן, אִי צָיֵית, צָיֵית. וְאִי לֹא, הַשֵּׁאוּהוּ וְיִרְאֶה פָּנֵינוּ בְּמַבְּרְיָא. רַב אַשִׁי אָמַר, דַּיְנֵי קֻנְסוֹת הָוֵה, וּבְבָבֶל לֹא דַּיְינוּ דַּיְנֵי קֻנְסוֹת. וְהָא דְּשָׁלְחוּ לֵיהּ הָכִי, כְּדֵי לַחֲלוֹק כָּבוֹד לְמַר עוּקְבָא:

הדרן עלך זה בורר

קלתיה. גיין דאיתחזק בבי דינא. שכתוב בו הנפק לא אלימא איהי לאפקועי מעשה ב"ד: סימפון. שובר ויוצא מתחת יד לוה כמשפטו: **יתקיים. השטר בחותמיו יעידו עדים על חתימות יודיהן וכשר: אין עליו עדים.** והרי הוא יוצא מתחת יד שליש ולא מתחת יד הלוה הואיל ושניהם מודים שזה מינהו להיות שליש ביניהם בשטר: **או שיצא אחר חיתום שטרות.** בתוך שטר המלוה נכתב השובר תחת העדים כשר שהרי המלוה עצמו מוחזק בשטרו ואי לאו דפריעה לא הוה שביק למיכתב תברא בגווי': **עד שיסתם טענותיו.** משמע שאמר בבית דין אין לי לא עדים ולא ראיה וחזר ואמר קרבו פלוני ופלוני שהיו מזומנין שם ומתחילה סותר טענותיו לומר אין לי: **הא נופא קשיא.** יסתתם טענותיו משמע מכיון שיסתמנו שוב אין מביא ראיה ואפילו מצאם לאחר זמן כרבנן והדר קתני קרבו דמשמע דהאי הוא דלא מייתי דאפי' רשב"ג מודה בו אבל מצאם לאחר זמן מייתי כרבן שמעון: **ואמר אין לי עדים.** ואפילו מצאן לאחר זמן אינו סותר כרבנן: **דסקיא.** שק של עור שהיו שטרותיו של אביו מונחין בו: **התוקף את חבירו בדין.** בעל דין קשה ומטריח את חבירו ואין רוצה חבירו לדון כאן אלא למקום ועד שלמדיה חכמים הרבה שיהא זה ברוש מהם: **נתעצמו.** שנעשו קשין זה לזה: **אפילו מטבריא לציפורי.** אע"פ שישיבת טבריא גדולה משל ציפורי הלך אחריו לציפורי: **והאמר רבי אלעזר.** והא חזינן דפליג עלה ר' אלעזר לעיל ויהיב טעמא למילתיה דמסתבר טעמא: **היכא דקאמר לוה.** נלך למקום הוועד כופין אותו וידון כאן ולא יוציא זה מנה על מנה: **מר עוקבא.** אב ב"ד הוה במסכת שבת בבמה בהמה יוצאה (דף נה.): **לדידיה ליה כבר בתיה.** כמשה שהוא בן בתיה למי שמקרין עור פניו כמשה רבינו שגידלתו בתיה בת פרעה לשון אחר כבר ביתיה כמשה שהוא בן בית דכתיב (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא לדידיה ליה על שם שהיה חכם וכתיב (קהלת ח) חכמת אדם תאיר פניו ומצאתי בספר הגדה שהיה מר עוקבא בעל תשובה שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא ונפל בחולי ואשת איש היתה לימים נצרכה ללות ממנו ומתוך דוחקה נתרצית לו וכבש יצרו ופטרה לשלום ונתרפא וכשהיה יוצא לשוק היה נר דולק בראשו מן השמים ועל שם כך קרי ליה ר' נתן צוציתא במסכת שבת (דף נו:) הכא נמי לאחר זמן מייתי כרבן שמעון: **ואמר זורח עליו:** עוקבן הבבלי קבל קדמנא. צעק לפנינו ואמר ירמיה אזי העביר עלי את הדרך איבד ממני דרך בני אדם שסירסו כך שמעתי וי"א העביר עלי את הדרך לא נזדמן עמי בשורה ועל עסקי ממון היה צועק: **אמרו לו.** לירמיה להתפייס עמו: **השיאוהו ויראה פנינו בטבריא.** הכריחוהו והזקיקוהו לבוא כאן לדון עמו: **דיני קנסות.** אלהים כתיב בהן (שמות כב) ובענין סמוכין ובבבל אין סמיכה כדאמרינן בפרק קמא (דף יד):

אחד דיני ממונות: בדרישה וחקירה. חקירות ודרישות שחוקרים את העדים שנאמר משפט אחד יהיה לכם ובדיני נפשות כתיב ודרשת וחקרת (דברים יג): **דיני ממונות בשלשה.** הא ילפינן בפרק קמא (דף ב.): **פותחין.** תחלה במשאו ומתנו של דין: **בין לזכות בין לחובה.** באיזה שירצו אבל בדיני נפשות פותחין לזכות ובגמרא יליף להו: **מטין על פי אחד.** מטין את הדין אחר המרובין על פי דיין אחד כגון שנים אומרים זכאי ואחד חייב או איפכא: **ודיני נפשות מטין ע"פ אחד לזכות.** שנים עשר מזכים ואחד עשר מחייבים זכאי אבל לחובה אין מטין אחר הרוב אלא אם כן רבו המחייבין על המזכין שנים דאמרינן בפרק קמא (דף ב.) לא תזהיה אחרי רבים לרעות ובדיני ממונות ליכא לאוקמה דמאמר לקמן (דף לו:) לא תטה משפט אביונך אבל אתה מטה משפט שור הנסקל וכל שכן שאר דיני ממונות: **מחזירין.** סותרין את הדין לאחר שגמרוהו וידעו שטעו מחזירין את הדבר בין לזכות בין לחובה: **ואין מחזירין לחובה.** בגמרא יליף לה: **הכל מלמדין.** ואפי' תלמידים הישובין לפני הדיינין ולא נתנמו בית דין על כך: **המלמד חובה.** דיין שהתחיל תחלה להביא ראיות לחובה יכול לחזור בו ולזכות: **אינו חוזר ומלמד חובה.** סברא היא דבעינן והצילו ובגמרא (דף לד.) מוקים לה בשעת משא ומתן הוא דלא יחזור דמתוך שאתה אומר לו שלא לחזור הוא מחזר אדר ראיות להעמיד דבריו ושמא ימצא ראיות נכונות אבל בשעת גמר דין שכבר חזר על כל צדדין ונראה לו שאין דבריו נכונים חוזר ומלמד חובה: **דנין ביום.** משא ומתן של דין: **וגומרין בלילה.** אם רצו וכו' יליף בגמרא: **דיני נפשות נומרים בו ביום לזכות וביום של אחריו לחובה.** אם זיכוהו ביום ראשון פוסקין את דינו מיד והולך לו אבל אם לא יכלו לזכותו ביום ראשון אין פוסקין את דינו לחובה אלא מלינין את דינו עד למחר שמא ימצא בלילה זכות: **לא בערב שבת.** שאין יכולין לגמרו למחר אם יתחייב שאין מיתת בית דין דוחה שבת ולשתהוא אי אפשר מפני עינוי הדין משנגמר הדין: **והטהרות והטמאות.** אם בא אדם לישאל על דבר טהרות מתחילין מן הגדול שואלין תחלה לגדול שבדיינים מה הוא אומר בדבר: **מן הצד.** מן הקטנים שמא יחייבנו הגדול ולא יצאו לחלוק על דבריו משום לא תענה על ריב (שמות כג) על דבריו של גדול רב כתיב בלא יז"ה: **הכל בשריר.** ואפילו ממזר: **וישראלים המשאין לכהונה.** המיוחסין וראויין להשיא בנותיהם לכהנים: **גמ' באחד בניסן בשמיטה.** לקמן מפרש אמאי נקט שמיטה: **שזמנו כתוב.** זמנו הוכיח שנבחב באחד בניסן בשמיטה והרציא בעל חוב על ידי משכון או על ידי פרוזבול שלא משמטתו שביעית או שהגיע זמנו לגבות קודם ראש השנה של שמינית ושביעית בניסן אינה משמטת אלא בסופה דכתיב (דברים טו) מקץ שבע שנים לסוף שביעית וזה קדם ותבעו: **חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו.** וקודם לכן ראו המלוה במקום הכתוב בשטר והוטל עליהם לכתוב שטר ואיחרוהו מלכותבו עד אחד בניסן וכתבוהו במקום שאומרים המזימין ולא כתבו שם המקום שנבחב בו השטר אלא שם המקום שראו המלוה שם ואף על גב דאמרינן בגיטין (דף פ.) כי יתביותו בדיני כתובו בדיני ואף על גב דמימסרן לכו מילי בשילי מידו אם כתבו בשילי לא מיפסיל בהכי והויא עצה טובה קמ"ל שלא יביאוהו לידי הזמה דלא לימרו והלא ביום פלוני עמנו הייתם בדיני: **היכי.** אמר שמא איחרוהו מכדי דרישה וחקירה לאכחושי קא אתיא והיכא דקא מיתבחשו קמן ניקו אנן מתרצינן למילתייהו בשמא: **וליטעמיך.** דמותבת מברייתא אותיב ממתניתין דאלימא ומצויה בפי כל: **שטרי חוב המוקדמין.** ליכתב קודם המלוה: **פסולין.** דקא בעי למיטרף לקוחות מזמן הכתוב שלא בדין וקנסינן היתרא אטו איסורא ופסול אפי' מזמן שני כדאמרינן באיזהו נשך: **והמאוחרין.** שבאו עדים ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן: **בשריר.** דמעליותא היא דקא מחיל ליה לשיעבודא עד השתא אלמא לא בעינן דרישה וחקירה דא"כ היכי מתרצינן למילתא דשטרא נימא זיופא הוא ולא ראו עדים החתומים בו את המלוה הזאת ואי משום הנך סהדי אחרינהי תהוי במלוה על פה ולא ישרוף לקוחות המלוה על פה לא טרפא ממשעבדי דלית לה קלא: **הא.** דמקשה לי לותביה ממתניתין לא קשיא לי דעדיפא מינה קאמרינן מתניתא דאותיבנא מינה העדיפה והחזיקה כח בדבר יותר מאותה משנה דאשמעינן רבותא דאפילו שמיטה דאי לאו דזוקא קאמרי בו ביום לי הוו מרעי למילתייהו לכתוב שטר המלוה הנעשית קודם לכן באותו זמן: **דלא שכיחי אינשי דמזייפ.** משום דמתייראין מן השמיטה שלא תשמט מעותיהם דליכא למימר איחרוהו ובחבוהו דלא מרעי לשטרייהו שהכל מרננין אחריו לומר מזויף הוא שאין דרך להלוות בזמן שמיטה: **אפ"ה כיון דשביעית.** אינה משמטת אלא בסופה דכתיב מקץ תלינן באיחרוהו ומכשרינן: **מבל מקום.** מתני' קשיין אהדדי: **אמר רבי חנינא וכו'.**

ומתניתין דאורייתא קמי תקנתא ובריית דרבנן בתר תקנתא:

משנה אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת, בִּדְרִישָׁה וּבַחֲקִירָה. שֶׁנֶּאֱמַר, 'מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם'. מַה בֵּין דִּינֵי מָמוֹנוֹת לְדִינֵי נְפָשׁוֹת: דִּינֵי מָמוֹנוֹת בִּשְׁלֹשָׁה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, פּוֹתְחִין בֵּין לִזְכוּת בֵּין לְחוֹבָה. וְדִינֵי נְפָשׁוֹת, פּוֹתְחִין לִזְכוּת וְאֵין פּוֹתְחִין לְחוֹבָה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, מַטִּין עַל פִּי אֶחָד, בֵּין לִזְכוּת בֵּין לְחוֹבָה. וְדִינֵי נְפָשׁוֹת, מַטִּין עַל פִּי אֶחָד לִזְכוּת, וְעַל פִּי שְׁנַיִם לְחוֹבָה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, מַחֲזִירִין בֵּין לִזְכוּת, בֵּין לְחוֹבָה. דִּינֵי נְפָשׁוֹת, מַחֲזִירִין לִזְכוּת וְאֵין מַחֲזִירִין לְחוֹבָה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, הַכֹּל מְלַמְּדִין זְכוּת וְחוֹבָה. דִּינֵי נְפָשׁוֹת, הַכֹּל מְלַמְּדִין זְכוּת וְאֵין הַכֹּל מְלַמְּדִין חוֹבָה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, הַמְלַמֵּד חוֹבָה מְלַמֵּד זְכוּת, וְהַמְלַמֵּד זְכוּת מְלַמֵּד חוֹבָה. דִּינֵי נְפָשׁוֹת, הַמְלַמֵּד חוֹבָה מְלַמֵּד זְכוּת אֲבָל הַמְלַמֵּד זְכוּת אֵין יָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְלַמֵּד חוֹבָה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, דָּנִין בַּיּוֹם, וְגוֹמְרִין בַּלַּיְלָה. דִּינֵי נְפָשׁוֹת, דָּנִין בַּיּוֹם, וְגוֹמְרִין בַּיּוֹם. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, גּוֹמְרִין בּוֹ בַּיּוֹם, בֵּין לִזְכוּת בֵּין לְחוֹבָה. דִּינֵי נְפָשׁוֹת, גּוֹמְרִין בּוֹ בַּיּוֹם לִזְכוּת, וּבְיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו לְחוֹבָה. לְפִיכָךְ, אֵין דָּנִין לֹא בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְלֹא בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, הַטְּמֵאוֹת וְהַטְּהֳרוֹת, מַתְחִילִין מִן הַגָּדוֹל. דִּינֵי נְפָשׁוֹת, מַתְחִילִין מִן הַצַּד. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת, וְאֵין הַכֹּל כְּשֵׁרִין לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, אֶלָּא כֹּהֲנִים לְוִיִּם, וְיִשְׂרְאֵלִים הַמַּשִּׂיאִין לַכְּהוּנָּה: **גמ' גמרא** דִּינֵי מָמוֹנוֹת, מִי בְּעֵינַן דְּרִישָׁה וְחֲקִירָה. וְרַמִינְהוּ, שְׁטָר שֶׁזְּמַנּוֹ כָּתוּב בְּאֶחָד בְּנִיסָן בְּשִׁמְטָה, וּבָאוּ עֵדִים, וְאָמְרוּ 'הַיְאַךְ אַתֶּם מְעִידִין עַל שְׁטָר זֶה, וְהָלָא בְּיוֹם פְּלוֹנִי עִמָּנוּ הֱיִיתֶם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי', שְׁטָר כָּשֵׁר, וְעֵדֵי כְשֵׁרִין. חֲיִישִׁינַן, שֶׁמָּא אֵיחֲרוּהוּ וְכָתְבוּהוּ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּעֵינַן דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה, הֵיכִי חֲיִישִׁינַן שֶׁמָּא אֵיחֲרוּהוּ וְכָתְבוּהוּ. וְלִיטַעְמִיךְ, תִּיקְשֵׁי לָךְ מַתְנִיתִין, שְׁטָרֵי חוֹב הַמְסוּקָּדִין, פְּסוּלִים. וְהַמְאוּחָרִים, כְּשֵׁרִין. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּעֵינַן דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה, מְאוּחָרִין אַמַּאי כְּשֵׁרִין. הָא לֹא קַשְׁיָא, דְּעַדִיפָא מִינַּה קָאָמְרִינַן, דַּאֲפִילּוּ אֶחָד בְּנִיסָן בְּשִׁמְטָה, דְּלֹא שְׁכִיחִי אִינְשֵׁי דְּמִזַּפִּי, דְּלֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁמָּא אֵיחֲרוּהוּ וּכְתָבוּהוּ, דְּלֹא מָרֵע לְשִׁטְרֵיהּ. אֲפִילּוּ הָכִי, פֵּינְן דִּשְׁבִיעִית סוֹפָהּ מְשַׁמֶּטֶת, מַכְשְׁרִינַן. מִכָּל מָקוֹם, קַשְׁיָא: סִימָן חרפ"ש: אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, דְּבַר תּוֹרָה אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת בִּדְרִישָׁה וּבַחֲקִירָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם'. וּמַה טַּעַם אָמְרוּ, דִּינֵי מָמוֹנוֹת לֹא בְּעֵינַן דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּנָּעֵל דֶּלֶת בִּפְנֵי לְוִין. אֶלָּא מַעֲתָּה,

אחד דיני ממונות מה בין דיני ממונות לדיני נפשות. אף על גב דשוים בחקירה ודרישה מדכתיב משפט אחד יהיה לכם לענין מילי דתלו בזכות וחובה אין להשוותם דלא שייך בדיני ממונות: **חיישינן** שמא איחרוהו. פ"ה איחרוהו מלכתוב עד אחד בניסן וכתבוהו במקום שאומרים המזימין ועל חנם דחק אלא י"ל כי ההיא דגט פשוט (ב"ב דף קעא. ושם) שטר שזמנו כתוב בו בשבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא וכשר וה"נ שטר זה נכתב לפני אחד בניסן של שמיטה במקום הכתוב בשטר ונמצא כשהגיע אחד בניסן של שמיטה שהוא זמנו של שטר לא היו באותו מקום שהלכו למקום אחר וא"ת מאי אירא משום דאיחרוהו כי לא איחרוהו נמי יש להכשיר כדאמר אי ידעיתו יומא דאקניתו ביה כתובו יומא דאקניתו ביה ושמא לא באחד בניסן נכתב אלא אחרי כן במקום הכתוב בו וי"ל דהכא בשטר מלוה איירי דאין לכתוב אלא יום שנכתב השטר דלא ליגבי ממשעבדי שלא בדין ומיהו משמע מהכא דתלינן מספק להכשיר את השטר וקשה לפ"ה דרישב פ"ק דר"ה (דף ב. ושם) ואין להאריך כאן:

כאן בדין מרומה. לא שיודעים בו שהוא מרומה דא"כ אין לדונו כלל בדדרשינן בפרק שבועות העדות (שבועות ל:) מדבר שקר תרחק: **קול** רחדים בבורני. פ"ה שעת גזירת המלכות היה שגזרו שלא למול והיו יראים להוציא קול וקבעו סימן זה וכן משמע בירושלמי דכתובות (פ"א) גבי הגזירה שגזרו ביהודה דקאמר מה סימן היה קול מגרוס בבורני משמה שם אור נר בברור חיל שבוע הבן פירוש קול מגרוס רחדים של גרוסות והא דכתיב בירמיה (ב"ה) והאבדתי מהם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול רחדים ואור נר איכא למימר שגם בראשונה היו עושין סימנין אלו לשם שמחה: **אור** הנר בברור חיל. מכאן נהגו להדליק נר במילה ומה שנהגו לפרוש המפה על הפתח משום דאמר בריש המוכר פירות (ב"ב דף עב:) מנהג גדול היה בירושלים כל זמן שהמפה פרוסה על הפתח אורחין ונכנסין: **היכי** אמר להו. פ"ה בשקיבלו עדותן של עדים ואם תאמר א"כ במאי חסמינן להו הא כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכ"ת שיחזור בהן תוך כדי דיבור בפ"ה הא מי יימר דלאמריתו טפי מתוך כדי דיבור וכ"ת דלא חשיב הפסק לימא אחר כדי דיבור אמרי' להו ואף על גב דאין פתיחה זו מועלת ויש לומר דה"מ לשנויי הכי אלא דשפיר משני וע"ד דעד שלא נחקרה עדותן בב"ד יכולין לומר מבודין אנו בדתניא בתוספתא מיהו בקונטרס פירש דפתיחת זכות לאחר שדרשום וחקרום ובאין לישא וליתן וכפי' משמע בפ' היו בודקין (לקמן ד' מ.) דקתני אם נמצאו דבריהם מכוונים פותחין:

מה

בֶּן זַכַּאי לַבּוֹרוֹ חָיַל. תָּנָא, קוֹל רֵיחַיִם בְּבוּרְנִי, שֶׁבּוּעַ הַבֵּן שְׁבוּעַ הַבַּיִת, אוֹר הַנֵּר בְּבוֹרוֹ חָיַל, מְשׁוּחֶה שָׁם, מְשׁוּחֶה שָׁם. תָּנוּ רַבָּנָן, ״צָרַת צָרָק תְּרַדֵּף״, הֶלֵּל אוֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל. אַחַר רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר לְלוֹד, אַחַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְבוֹרוֹ חָיַל, אַחַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְפִקְיִעִין, אַחַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְיַבְנֶה, אַחַר רַבִּי עֲקִיבָא לִבְנֵי בְרַק, אַחַר רַבִּי מַתְיָא לְרוֹמִי, אַחַר רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן לְסִיכְנִי, אַחַר רַבִּי יוֹסֵי לְצִיפּוֹרִי, אַחַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה לִנְצִיבִין, אַחַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְגוֹלָה, אַחַר רַבִּי לֵבִית שַׁעֲרִים, אַחַר חֲכָמִים לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית: דִּיבֵי מְמוֹנוֹת פּוֹתְחִין כוּ': הֵיכִי אָמְרִינַן? אָמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי אָמְרִינַן לְהוּ, מִי יֵימַר דְּקָאֲמְרִיתוּ. אָמַר לֵיהּ עוּלָא, וְהָא חָסְמִינַן לְהוּ, וְלֵיחָסְמוּ, מִי לֹא תָּנֵיא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, מְפַיְּסִין אֶת הָעֵדִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם כְּדֵי שֶׁתִּיטָּרֵף דַּעְתָּן וְיַחְזְרוּ בָּהֶן. מִי דָּמֵי, הָתָם, מִמֵּילָא קָא מִידַּחוּ. הָכָא, קָא דָּחֲנַן לְהוּ בְּיָדַיִם. אֶלָּא אָמַר עוּלָא, הָכִי אָמְרִינַן ״שֹׁב לְךָ עֲדִים לְהָזִיקָם״. אָמַר לֵיהּ רָבָה, וְכִי פּוֹתְחִין בְּזִכּוּתוֹ שֶׁל זֶה שֶׁהִיא חוֹבָתוֹ שֶׁל זֶה. וּמִי הָוְיָא חוֹבָתוֹ, וְהָתְנַן ״אֵין עֵדִים זוֹמְמִין נֶהֱרָגִין״ עַד שֶׁיֵּעָמֵד הַדִּין. הָכִי אָמְרִינַן, אֵימָא סְתָמָא דְּמַתְנִיתִין עֵד שֶׁיֵּעָמֵד הַדִּין. הָכִי אָמְרִינַן, אֵימָא רַבָּה, אָמְרִינַן לֵיהּ ״שֹׁב לְךָ עֲדִים וּמְזוֹם לְהוּ, הָוְיָא לֵיהּ חוֹבָתוֹ שֶׁל זֶה. אֶלָּא אָמַר רַבָּה, אָמְרִינַן לֵיהּ ״שֹׁב לְךָ עֲדִים לְהַכְחִישָׁן״. רַב כָּהֲנָא אָמַר, ״מְדַבְּרֵיכֶם נְזִדָּקָה פְּלוֹנִי״. אַבַּיֵי וְרָבָא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ, אָמְרִינַן לֵיהּ ״אִי לֹא קָמַלְתְּ לֹא תְּחַיֵּל״. רַב אַשִׁי אָמַר, ״כָּל מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹ זְכוּת, יָבֹא וְיֵלַמֵּד עָלָיו״, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּאַבַּיֵי וְרָבָא, רַבִּי אוֹמֵר, אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אוֹתָהּ וְאִם לֹא שָׁטְתָה וְגוֹ',

מיכן

טָעוּ, לֹא יִשָּׁלְמוּ? כָּל שֶׁכֵּן, שֶׁתִּגְעוֹל דֶּלֶת בְּפָנֵי לוֹזִין. רָבָא אָמַר, מַתְנִיתִין דְּהָכָא בְּדִינֵי קְנָסוֹת, וְאִידָךְ בְּהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת. רַב פָּפָּא אָמַר, אִידִי וְאִידִי, בְּהוֹדָאָה וְהַלְוָאָה. כָּאן בְּדִין מְרוּמָּה, כָּאן בְּדִין שֶׁאֵינוֹ מְרוּמָּה. כְּדְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּרֵישׁ לָקִישׁ רָמֵי, כְּתִיב ״בְּצֶדֶק תִּשְׁפּוֹט עֲמִיתֶךָ״, וּכְתִיב ״צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף״. הָא בְּיֵצֶד, כָּאן בְּדִין מְרוּמָּה, כָּאן בְּדִין שֶׁאֵין מְרוּמָּה. רַב אַשֵׁי אָמַר, מַתְנִיתִין בִּשְׁנֵי כְּרַשְׁנֵי קְרֵאי, אֶחָד לִדֵּין וְאֶחָד לִפְשָׁרָה. כִּדְרַבְּנִיָא, ״צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף״, אֶחָד לִדֵּין וְאֶחָד לִפְשָׁרָה. בֵּיצַד, שְׁתֵּי סְפִינוֹת עוֹבְרוֹת בַּנָּהָר, וּפָגְעוּ זֶה בָּזֶה. אִם עוֹבְרוֹת שְׁתֵּיהֶן, שְׁתֵּיהֶן טוֹבְעוֹת. בָּזֶה אַחַר זֶה, שְׁתֵּיהֶן עוֹבְרוֹת. וְכֵן שְׁנֵי גְמַלִּים שֶׁהָיוּ עוֹלִים בְּמַעֲלוֹת בֵּית חוֹרוֹן, וּפָגְעוּ זֶה בָּזֶה. אִם עָלוּ שְׁנֵיהֶן, שְׁנֵיהֶן נוֹפְלִין. בָּזֶה אַחַר זֶה, שְׁנֵיהֶן עוֹלִין. הָא בְּיֵצֶד, טָעוּנָה עוֹלִין, וְשֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה תְּיַדְּחֶה שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה מִפְּנֵי טְעוּנָה. קְרוֹבָה וְשֶׁאֵינָהּ קְרוֹבָה, תְּיַדְּחֶה קְרוֹבָה מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ קְרוֹבָה. הָיוּ שְׁתֵּיהֶן קְרוֹבוֹת, שְׁתֵּיהֶן רְחוֹקוֹת, הַטֵּל פִּשָּׂרָה בֵּינֵיהֶן. וּמַעֲלוֹת שֶׁכָּרוּ זוֹ לְוֹ, תָּנוּ רַבָּנָן, ״צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף״, הֶלֵּךְ אֶחַר בֵּית דִּין יָפֶה. אַחַר רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר לְלוֹד, אַחַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְבוֹרוֹ חָיַל, אַחַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְפִקְיִעִין, אַחַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְיַבְנֶה, אַחַר רַבִּי עֲקִיבָא לִבְנֵי בְרַק, אַחַר רַבִּי מַתְיָא לְרוֹמִי, אַחַר רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן לְסִיכְנִי, אַחַר רַבִּי יוֹסֵי לְצִיפּוֹרִי, אַחַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה לִנְצִיבִין, אַחַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְגוֹלָה, אַחַר רַבִּי לֵבִית שַׁעֲרִים, אַחַר חֲכָמִים לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית: דִּיבֵי מְמוֹנוֹת פּוֹתְחִין כוּ': הֵיכִי אָמְרִינַן? אָמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי אָמְרִינַן לְהוּ, מִי יֵימַר דְּקָאֲמְרִיתוּ. אָמַר לֵיהּ עוּלָא, וְהָא חָסְמִינַן לְהוּ, וְלֵיחָסְמוּ, מִי לֹא תָּנֵיא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, מְפַיְּסִין אֶת הָעֵדִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם כְּדֵי שֶׁתִּיטָּרֵף דַּעְתָּן וְיַחְזְרוּ בָּהֶן. מִי דָּמֵי, הָתָם, מִמֵּילָא קָא מִידַּחוּ. הָכָא, קָא דָּחֲנַן לְהוּ בְּיָדַיִם. אֶלָּא אָמַר עוּלָא, הָכִי אָמְרִינַן ״שֹׁב לְךָ עֲדִים לְהַזִּיקָם״. אָמַר לֵיהּ רָבָה, וְכִי פּוֹתְחִין בְּזִכּוּתוֹ שֶׁל זֶה שֶׁהִיא חוֹבָתוֹ שֶׁל זֶה. וּמִי הָוְיָא חוֹבָתוֹ, וְהָתְנַן ״אֵין עֵדִים זוֹמְמִין נֶהֱרָגִין״ עַד שֶׁיֵּעָמֵד הַדִּין. הָכִי אָמְרִינַן, אֵימָא סְתָמָא דְּמַתְנִיתִין עֵד שֶׁיֵּעָמֵד הַדִּין. הָכִי אָמְרִינַן, אֵימָא רַבָּה, אָמְרִינַן לֵיהּ ״שֹׁב לְךָ עֲדִים וּמְזוֹם לְהוּ, הָוְיָא לֵיהּ חוֹבָתוֹ שֶׁל זֶה. אֶלָּא אָמַר רַבָּה, אָמְרִינַן לֵיהּ ״שֹׁב לְךָ עֲדִים לְהַכְחִישָׁן״. רַב כָּהֲנָא אָמַר, ״מְדַבְּרֵיכֶם נְזִדָּקָה פְּלוֹנִי״. אַבַּיֵי וְרָבָא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ, אָמְרִינַן לֵיהּ ״אִי לֹא קָמַלְתְּ לֹא תְּחַיֵּל״. רַב אַשִׁי אָמַר, ״כָּל מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹ זְכוּת, יָבֹא וְיֵלַמֵּד עָלָיו״, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּאַבַּיֵי וְרָבָא, רַבִּי אוֹמֵר, אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אוֹתָהּ וְאִם לֹא שָׁטְתָה וְגוֹ',

מיכן

טָעוּ. ב"ד בדיני ממונות לא ישלמו דדילמא אי שבקת להו לדרוש ולחקור הוה רווחא למילתא ולא הוו טעו: **כל שכן שאתה נועל.** דמתיירא לי להפסיד ע"י ב"ד טועין: **רבא אמר.** תרוייהו בתר תקנתא דרבנן ומתניתין בדיני קנסות דליכא למיחש לנעילת דלת אבל בהודאות והלוואות דאיכא למיחש לנעילת דלת בהודאות והלוואות בדיני מלוה וזה בא לידין בעדי הודאה שהודה לו בפניהם או בעדי הלוואה שהלוהו בפניהם דאיכא למיחש לנעילת דלת: **מרומה.** שבית דין מכירין בתובע זה שהוא רמאי או מבינים טענת רמאי בדבריו: **בצדק תשפוט.** ולא כתיב בצדק צדק להזהיר ב"ד לדקדק בו כל כך לדרוש ולחקור: **מתנייתא.** שפיר איתרצו בחד מהני שינויי אי כרבי חנינא אי כרבא כרב פפא: **אבל קראי.** דרמי להו ריש לקיש לא קשו דצדק צדק לאו לדרישה ולחקירה אתי אלא צדק דין שלך וצדק פשרה שלך לפי ראות עיניך ולא תרדוף את האחד יותר מהבירו: **שתיהן טוענות.** שתרוהק זו את זו: **ואם בזו אחר זו.** משתלך אחת אל הישבה עד שתעבור חבירתה ואח"כ תעבור היא: **מעלות בית חורון.** מקום צר ואין דרך לנטות ימין ושמאל ועריך הא' לנטות לאחוריו עד שמוצא מקום לנטות: **אם עולות שתיהן.** בגון זה עולה מצד זה וזה עולה מצד זה ופוגעות בראש חודו של הר והבקעה עמוקה מימין ומשמאל: **קרובה.** לעירה: **ומעלות שכר.** לאחת ותידחה: קול ריחיים. שנשמעין: **בבורני.** מקום: **שבוע הבן שבוע הבן.** סימן הוא שיש שם ברית מילה במכריז ואומר שבוע הבן כאן והרחיקם סימן לשחיקת סממנין למכת התינוק ושעת גזירת המלכות היה שגזרו שלא למול והיו יראים להוציא קול וקבעו סימן זה: **אור הנר בבורו חיל.** ביום או נרות נראים הרבה בלילה סימן הוא כמו שצועק משתה שם משתה שם ברית מילה קרי שבוע הבן על שם שהוא לסוף שבוע: **אחר חכמים לישיבה.** בית הוועד שם בית דין קבוע כגון אחר ר' אליעזר בלוד וכן כולם כל אחד למקומו: **לגולה.** לפומבדיתא כדתנן בר"ה (דף כג:) עד שרואה כל הגולה לפניו כמדורת אש ואמרינן (שם דף כג.) מאי גולה אמר אביי פומבדיתא שעיקר ישיבת בבל שם היתה: **אחר חכמים.** סנהדרי גדולה: **היכי אמרי'.** בפתיחת זכות כשקיבלו עדותן של עדים ודרשום וחקרום ובאין לישא וליתן היכי אמרי' להו לעדים: **טי יימר בריקאמריתו.** שמא בעצה באתם וזו היא פתיחת הצלה לזה: **והא קא חסמינן להו.** חוסמין אנו את פיהם כשאנו מכחישין אותן ויחזרו בהן בתוך כדי דיבור: ופרכינן וליחסמו. מאי תיקשי ליחסמו ולהדרי בהו: **מי לא תניא מסיעין.** היו בית דין את העדים קודם קבלת עדות ממקום למקום ומחדר לחדר כשבאין להעיד אומרים להם לא נקבל כאן ולא כאן וכן משם למקום אחר: **אנן דחינן להו.** ובתיב (דברים יט) ובערת הרע: **שתהא חובתו של זה.** לחזור אחר עדי הזמה כדי שיהרגו הראשונים: ופרכינן **מי הויא חובתן** אי הוו מיתמו השתא קודם גמר דין והא תנן וכו': **הכי קאמינא.** היכי מזהרינן להאי לחזר אחר עדי הזמה והא חובתן של אלו היא דדילמא שתיק האי עד דמיגמר דין והדר מיתי להו: **להכחישן.** כגון אנו ראינו אותו הרוג אחר כך חי וקיים דהויא עדות בטילה דהוא והן פטורין דאין זוממין אלא בעמנו הייתם כדיליף במסכת מכות (דף ה.): **רב כהנא אמר.** כך פותחין בזכות לאחר קבלת עדות אומר מתוך דבריכם מזדהב פלוני כדי לצאת מבית דין זכאי לפי ראות עינינו ואחר כך נושאין ונותנין: **אם לא שטית הנקי.** תחילת התנאי לזכות:

מיכן

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן, שֶׁזֶּה קָרְבָּן בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה קָרְבָּן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כְּהַאי דְּתָנֵינַן תַּמָּן: שְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גְזֵרֵי עֵצִים. **קָרְבָּן** – לְרַבּוֹת אֶת הָעֵצִים.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: עוֹבְיִין – אַמָּה, בְּאַמָּה שׁוֹחֶקֶת, וְאָרְכָּן – בְּאַמָּה גְּדוּמָה. רַבִּי חוּנִי בְּשֵׁם רַבִּי אַמִי: בְּמִין טוּרְטָנִי.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה מָקוֹם הַמַּעֲרָכָה אֶלָּא אַמָּה עַל אַמָּה, לְפִיכָךְ לֹא הָיָה בּוֹ אֶלָּא אַמָּה גְּדוּמָה.

וְתָנֵי כֵּן: אַמָּה חִיסּוֹד, אַמָּה סוֹבֵב, אַמָּה כַּרְכּוֹב, וְאַמָּה קְרָנוֹת, וְאַמָּה מַעֲרָכָה.

*

לְבוֹנָה לֹא יִפָּחוֹת מִקּוֹמֶץ. נֶאֱמַר כָּאן (ויקרא ו): **אַזְכָּרָה,**

[דף כ"ח ע"א]

וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (ויקרא כד, ז): **אַזְכָּרָה.** מַה **אַזְכָּרָה** הָאָמוּר לְהַלָּן – מְלֹא קוֹמֶץ, אַף **אַזְכָּרָה** הָאָמוּר כָּאן – מְלֹא קוֹמֶץ.

אִי מַה **אַזְכָּרָה** הָאָמוּרָה לְהַלָּן – שְׁנֵי קוֹמָצִין, אַף **אַזְכָּרָה** הָאֲמוּרָה כָּאן – שְׁנֵי קוֹמָצִין? אָמַר רַבִּי אִילָא: כְּלוּם לָמְדוּ לְקוֹמֶץ – אֶלָּא מִלֶּחֶם הַפָּנִים, מַה לְהַלָּן – קוֹמֶץ הֶחָסֵר פָּסוּל. אַף כָּאן – קוֹמֶץ הֶחָסֵר פָּסוּל.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: מִילְתָא דְּרַבִּי אִילָא אָמְרָה, הַמִּתְנַדֵּב לְבוֹנָה – מְבִיאָה בְּקוֹמְצוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל.

רַבִּי חִזְקִיָּה חוֹלֵק עָלָיו, וְאוֹמֵר בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: וַאֲפִילּוּ בְּקוֹמֶץ הַבָּעָלִים.

*

זָהָב לֹא יִפָּחוֹת כּוֹ׳. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר : וְהוּא שֶׁהִזְכִּיר צוּרָה. אֲבָל אִם לֹא הִזְכִּיר צוּרָה – מֵבִיא אֲפִילּוּ צִינְּוֹרָה.

*

שְׁשָׁה לִנְרָבָה. חִזְקִיָּה אָמַר: כְּנֶגֶד שִׁשָּׁה בָּתֵּי אָבוֹת.

בַּר פְּדָיָה אָמַר: כְּנֶגֶד שֵׁשׁ בְּהֵמוֹת, פַּר, וְעֵגֶל, וְשָׂעִיר, אַיִל, גְּדִי, וְטָלֶה.

שְׁמוּאֵל אָמַר: כְּנֶגֶד שִׁשָּׁה קָרְבָּנוֹת, קִינֵּי זָבִים וְקִינֵּי זָבוֹת, קִינֵּי יוֹלְדוֹת, חַטָּאוֹת, וַאֲשָׁמוֹת, הַמְּנָחוֹת, וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַל יְדֵי שֶׁהַנְּדָבָה מְרוּבָּה, רִיבּוּ לָהּ שׁוֹפְרוֹת הַרְבֵּה.

כְּתִיב (דברי הימים ב, כד): **וּכְכַלּוֹתָם הֵבִיאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְיהוֹיָדָע וְגוֹ׳** – רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר: שְׁתֵּי נְדָבוֹת עָשָׂה.

תָּנֵי דְבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: נָדָב אַחַת, דִּכְתִיב (מלכים ב, יב): **וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֲרוֹן אֶחָד וַיִּקֹּב חֹר בְּדַלְתּוֹ.**

וְהָא דִּכְתִיב (דברי הימים ב, כד, ח): **וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲשׂוּ אֲרוֹן אֶחָד וַיִּתְּנֵהוּ בְּשַׁעַר בֵּית ה' חוּצָה** – אָמַר רַב חוּנָא: מִפְּנֵי הַטְּמֵאִים.

רבי חוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵף: עַל שֵׁם (מלכים ב, יב) **אַךְ לֹא יֵעָשֶׂה בֵּית ה' סִפּוֹת כֶּסֶף מְזַמְּרוֹת וְכוּ'** (דברי הימים ב, כד, יד).

חַדְרָן עֲלָךְ פֶּרֶק שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת

[דף כ"ח ע"ב]

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

הֲלָכָה א'

מתני' טָעוּת שֶׁנִּמְצְאוּ בֵּין הַשְּׁקָלִים לִנְדָבָה, קָרוֹב לַשְּׁקָלִים – יִפְּלוּ לַשְּׁקָלִים. לַנְּדָבָה – יִפְּלוּ לַנְּדָבָה. מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה – יִפְּלוּ לַנְּדָבָה.

בֵּין עֵצִים לִלְבוֹנָה, קָרוֹב לָעֵצִים – יִפְּלוּ לָעֵצִים. לַלְּבוֹנָה – יִפְּלוּ לַלְּבוֹנָה. מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה – יִפְּלוּ לַלְּבוֹנָה.

בֵּין קִינִּין לִגּוֹזְלֵי עוֹלָה, קָרוֹב לַקִּינִּין – יִפְּלוּ לַקִּינִּין. קָרוֹב לִגּוֹזְלֵי עוֹלָה – יִפְּלוּ לִגּוֹזְלֵי עוֹלָה. מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה – יִפְּלוּ לִגּוֹזְלֵי עוֹלָה.

בֵּין חוּלִּין לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, קָרוֹב לַחוּלִּין – יִפְּלוּ לַחוּלִּין. לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – יִפְּלוּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה – יִפְּלוּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

זֶה הַכְּלָל: הוֹלְכִין אַחַר הַקָּרוֹב לְהֶקֵל. מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה – לְהַחְמִיר.

גמרא לֹא הוּצְרְכָה דְּלָא בֵּין שְׁקָלִים לְקִינִּים?

רַבִּי אָבוּן בְּשֵׁם רַבִּי פִּנְחָס: כְּמִין בּוּכְלַייָא הָיוּ עֲשׂוּיִן.

מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה יִפְּלוּ לִנְדָבָה. (לָא צְרִיכָה דְּלָא מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה יִפְּלוּ לִשְׁקָלִים!)

אִית דְּבָעֵי מֵימַר: שָׁמָּא יִפְּלוּ לִשְׁעָרֵי הַלִּישְׁכָּה. אִית דְּבָעֵי מֵימַר: מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה – כְּמִי שֶׁמֵּת.

אָמַר רַבִּי יָסָא: עַד דַּאֲנָא תַּמָּן, שָׁמְעִית קַל רַב יְהוּדָה שָׁאַל לִשְׁמוּאֵל: הִפְרִישׁ שִׁקְלוֹ וָמֵת? אָמַר לֵיהּ: יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

(מוֹתָר) עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלּוֹ? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יוֹלִיכֵם לְיָם הַמֶּלַח. רַבִּי לְעָזָר אָמַר: יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

וְקַשְׁיָא, וְיֵשׁ חֲטָאת קְרֵיבָה עוֹלָה?! חִזְקִיָּה (אַחִי) בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא עַל הַמּוֹתָרוֹת – שֶׁיִּקָּרְבוּ עוֹלוֹת.

הָאִשָּׁה הַזֹּאת, בַּמֶּה הִיא מִתְכַּפֶּרֶת?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא, הַמְכַפֵּק אֶת הַקִּינִּין – הוּא מְכַפֵּק אֶת הַפְּסוּלוֹת.

[דף כ"ט ע"א]

לָא צוֹרְכָה דְּלָא, בֵּין קְטוֹרֶת לְעֵצִים, לִיבּוֹנָה, לַזָּהָב לַכַּפּוֹרֶת? וְתָנֵיתָה בְּסוֹפָהּ: זֶה הַכְּלָל: הוֹלְכִין אַחַר הַקָּרוֹב, מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה – לְהַחְמִיר.

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ לִפְנֵי סוֹחֲרֵי בְּהֵמָה – לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר. וּבְהַר הַבַּיִת – חוּלִּין.

וּבִירוּשָׁלַיִם, בְּשָׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה – חוּלִּין. וּבְשָׁעַת הָרֶגֶל – הַכֹּל מַעֲשֵׂר.

בָּשָׂר שֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה, אֵיבָרִים – עוֹלוֹת. וַהֲתִיכוֹת – חַטָּאוֹת. וּבִירוּשָׁלַיִם – זִבְחֵי שְׁלָמִים.

זֶה וָזֶה – תְּעוּבַּר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

נִמְצָא בַּגְּבוּלִין, אֵיבָרִים – נְבֵילוֹת. וַהֲתִיכוֹת – מוּתָּרוֹת.

וּבְשָׁעַת הָרֶגֶל שֶׁהַבָּשָׂר מְרוּבֶּה, אַף אֵיבָרִים – מוּתָּרוֹת

גמרא לֹא צוֹרְכָה דְּלָא, בְּהַר הַבַּיִת – קוֹדֶשׁ?

רַבִּי בָּא רַבִּי חִייָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: חֲזָקָה שֶׁאֵין הַכֹּהֵן מוֹצִיא מִן הַלִּשְׁכָּה מָעוֹת, עַד שֶׁהוּא מְחַלְּלָן עַל הַבְּהֵמָה.

*

בָּשָׂר שֶׁנִּמְצָא כוּ׳: רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: הִסְעִיר דַּעַת – טָעוּן עִיבּוּר צוּרָה.

אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן, תְּעוּבַּר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְיָאוּת! לְאָכְלוֹ אֵין אַתְּ יָכוֹל – שָׁמָּא נִתְקַלְקֵל צוּרָתוֹ, לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מֵימַר: תְּעוּבַּר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

*

נִמְצָא בַּגְּבוּלִין כוּ׳. רַבִּי קִרְיסְפָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָה: אֵיבָרִים נְבֵילוֹת – לוֹקִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נְבֵילָה. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן: אֵיבָרִים – נְבֵילוֹת, וַהֲתִיכוֹת – מוּתָּרוֹת! הֲתִיכוֹת מוּתָּרוֹת, לֹא מַמָּשׁ? וְדִכְוָותָהּ, אֵיבָרִים נְבֵילוֹת – לוֹקִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נְבֵילָה.

רַבִּי קִרְיסְפָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָה: אִם הָיוּ מַהֲרוּזוֹת – מוּתָּרוֹת.

תֵּשַׁע חֲנֻיּוֹת מוֹכְרוֹת בְּשַׁר נְבֵילָה, וְאַחַת מוֹכֶרֶת בְּשַׂר שְׁחוּטָה, נִתְחַלְּפוּ לוֹ – חוֹשֵׁשׁ. וְלַנִּמְצֵאת – הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב.

תֵּשַׁע חֲנֻיּוֹת מוֹכְרוֹת בְּשַׂר שְׁחוּטָה, וְאַחַת מוֹכֶרֶת בְּשַׂר נְבֵילָה, נִתְחַלְּפוּ לוֹ – חוֹשֵׁשׁ. וְלַנִּמְצֵאת – הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

[דף כ"ט ע"ב]

הַנִּמְצָא בְּיַד גּוֹי – כְּנִמְצָא בִּפְלַטְיָא.

רַבִּי לְעָזָר בִּי רַבִּי חַנַּיי הֲוָה מְסַמֵּךְ לְרַבִּי מָנָא. חֲמָא לְחַד אֲרַמַּאי מְקַטֵּעַ מִן סוּסֵיהּ וּמַפִּיק לְבָרָא. אֲמַר לֵיהּ: הֲדָא הִיא דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַנִּמְצָא בְּיַד גּוֹי – כְּנִמְצָא בִּפְלַטְיָא? אֲמַר לֵיהּ: כֵּן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי רַבִּי: וְהֵן, שֶׁרָאוּ אוֹתוֹ יוֹצֵא מִפִּקּוּלִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

חַד בַּר נַשׁ בְּצִיפּוֹרִין אֲזַיל בָּעֵי מִיזְבּוֹן קוּפַּד מִן טַבָּחָא, וְלָא יְהַב לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ לְחַד רוֹמָיי, וַאֲיְיתֵי לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: לָא נָסְבִית עַל דָּרְחֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: וְלָאו בָּשָׂר דִּנְבֵילָה יְהָבִית לֵיהּ?

רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבִּי, וְאָמַר: לָא כוֹלָא מִינֵיהּ מֵיסַר מִקּוּלִין דְּצִיפּוֹרִין. רַב נָחַת לְתַמָּן, חַמְתוּן מְקִילִין, וַהֲמַר עֲלֵיהֶן.

חַד בַּר נַשׁ אֲזַיל

בָּעֵי מְשַׁיְּוְגָה אַסְקוּפְּתֵיהּ בְּגוֹ נַהֲרָא, וְאִינְשְׁתַּהּ, וְאָזַיל לֵיהּ. חָזַר בָּעֵי מֵיסְבִינַהּ, אֲמַר לֵיהּ רַב: אָסוּר לָךְ, דְּנָא אָמַר: הַהִיא שָׁטַף נַהֲרָא, וְאַיְיתֵי הוֹרֵי דִּנְבֵילָה תַּחְתּוֹי.

חַד בַּר נַשׁ הֲוָה מְהַלֵּךְ בְּשׁוּקָא טָעִין קוּפַּד, אֲתָא דַּיְיתָא וַהֲטַפְתֵּיהּ מִינֵיהּ וּטְלַקְתֵּיהּ. חָזַר בָּעֵי מֵיסְבִינַהּ, אֲמַר לֵיהּ רַב: אָסוּר לָךְ, דְּנָא אָמַר: בְּשַׂר דִּנְבֵילָה חֲוַות טָעִינָה וּטְלַקְתֵּיהּ, וְנָסְבָה הַהוּא אוֹחְרָנָא.

גִּינַאי שָׁטַף זִיקִין, אֲתָא עוּבְדָא קוֹמֵי רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי אֶלְעָזָר וַאֲמַר: יְהַבְּמוּן שָׁפַיְיא קִיטְרְהוֹן.

נִקּוּנְיָקָה, אִשְׁתַּכַּח בִּכְנִישְׁתָּא דְּבוּלִי, אֲתָא עוּבְדָא קוֹמֵי רַבִּי יִרְמְיָה, אָמַר: יִתְהַבְּמוּן מְקוֹרַיָיא עֲבִידְתְּהוֹן.

גְּדִי צְלִי אִשְׁתַּכַּח בְּאִסְרְטֵי דְּגוּפְתָּא, וְהִתִּירוּהוּ מִשּׁוּם שְׁנֵי דְּבָרִים: מִשּׁוּם מְצִיאָה, וּמִשּׁוּם רוֹב מְהַלְּכֵי דְּרָכִים.

מִשּׁוּם מְצִיאָה, דְּתָנֵי: הַמּוֹצִיל מִיָּד הָאָרִי, מִיָּד הַגַּיִּים, מִשּׁוּנַת הַיָּם, וּמִשּׁוּנַת הַנָּהָר, וּמֵאִיסְרַטְיָא גְּדוֹלָה, וּמִפְּלַטְיָא גְּדוֹלָה – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים מִתְיָיאְשִׁין מֵהֶן.

מִשּׁוּם רוֹב מְהַלְּכֵי דְּרָכִים – מִשּׁוּם שְׁחִיטַת גּוֹי. וְאִשְׁתַּכַּח מִן דְּבֵית רַבִּי.

עִיגּוּל דְּגוּבְנָה אִישְׁתַּכַּח בְּפוּנְדָּקָא דְּלֵוִי, וְהִתִּירוּהוּ מִשּׁוּם שְׁנֵי דְּבָרִים, מִשּׁוּם מְצִיאָה וּמִשּׁוּם רוֹב מְהַלְּכֵי דְּרָכִים.

מִשּׁוּם מְצִיאָה, דְּתָנֵי: הַמּוֹצִיל מִיָּד הַגַּיִּים, מִיָּד הָאֲרִי, מִשּׁוּנַּת הַיָּם, וּמִשּׁוּנַּת הַנָּהָר, מֵאִיסְרַטְיָא גְּדוֹלָה, וּמִפְּלַטְיָא גְּדוֹלָה – חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים מִתְיָאֲשִׁין מֵהֶן.

מִשּׁוּם רוֹב מְהַלְכֵי דְּרָכִים – מִשּׁוּם גְּבִינַת עַכּוּ״ם. וְאִישְׁתַּכַּח מִן דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי.

אָמַר רַבִּי מָנָא קוּמֵי רַבִּי יוֹסֵי: וַאֲנַן תָּמְיָין רַבָּנָן מַכְרִיזִין! אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אִין חֲוִויתָהּ מַשְׁכַּח, לָא נְסֵבַת? רַבִּי יוֹנָה אָבוּהּ לָא אָמַר כֵּן, אֶלָּא אָמַר: הַלְוּאי כַּד נַשְׁכַּח, נַשְׁכַּח מִן פִּיּוּסָא וּלְגַוָּא. אֲפִילּוּ כֵּן, אַשְׁכַּח וְלָא נְסֵיב.

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ בְּהֵמָה שֶׁנִּמְצֵאת מִירוּשָׁלַיִם וְעַד מִגְדַּל עֵדֶר, וּכְמִדָּתָהּ לְכָל רוּחַ,

[דף ל׳ ע״א]

זְכָרִים – עוֹלוֹת, נְקֵיבוֹת – זִבְחֵי שְׁלָמִים.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרָאוּי לִפְסָחִים – לַפְּסָחִים, קוֹדֶם לֶרֶגֶל שְׁלשִׁים יוֹם.

בְּרִאשׁוֹנָה, הָיוּ מְמַשְׁכְּנִין אֶת מוֹצְאֶיהָ עַד שֶׁהוּא מֵבִיא (עַמָּהּ) נְסָכֶיהָ. חָזְרוּ לִהְיוֹת מַנִּיחִין אוֹתָהּ וּבוֹרְחִין. הִתְקִינוּ בֵּית דִּין: שֶׁיְּהוּ נְסָכֶיהָ בָּאִין מִשֶּׁל צִיבּוּר.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: שִׁבְעָה דְּבָרִים הִתְקִינוּ בֵּית דִּין, וְזֶה אֶחָד מֵהֶן:

נְכָרִי שֶׁשִּׁלַּח עוֹלָתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם וְשִׁלַּח עִמָּהּ נְסָכִים – קְרֵיבִין מִשֶּׁלּוֹ. וְאִם לָאו – קְרֵיבִין מִשֶּׁל צִיבּוּר.

וְכֵן גֵּר שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ זְבָחִים, אִם יֵשׁ לוֹ נְסָכִים – קְרֵיבִין מִשֶּׁלּוֹ. וְאִם לָאו – קְרֵיבִין מִשֶּׁל צִיבּוּר.

וּתְנַאי בֵּית דִּין הוּא, עַל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת, שֶׁתְּהֵא מִנְחָתוֹ קְרֵיבָה מִשֶּׁל צִיבּוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשֶּׁל יוֹרְשִׁין, וּשְׁלֵימָה הָיְתָה קְרֵבָה.

עַל הַמֶּלַח וְעַל הָעֵצִים – שֶׁיְּהוּ הַכֹּהֲנִים נֵיאוֹתִין בָּהֶן.

וְעַל הַפָּרָה – שֶׁלֹּא יְהוּ מוֹעֲלִין בְּאֶפְרָהּ.

וְעַל הַקִּינִּין הַפְּסוּלוֹת – שֶׁיְּהוּ בָּאוֹת מִשֶּׁל צִיבּוּר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַמְכַפֵּק אֶת הַקִּינִּין – הוּא מְכַפֵּק אֶת הַפְּסוּלוֹת.

גמרא רַבִּי הוֹשַׁעְיָא רַבָּה אָמַר: לַבָּא בִּדְמֵיהֶן שָׁנוּ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹמְרִים לוֹ לָאָדָם: ״צֵא וּמְעוֹל בַּקָּדָשִׁים״? אֶלָּא, הֵילְכוּ בָּהֶן אַחַר הָרוֹב, אִם רוֹב זְכָרִים – עוֹלוֹת. אִם רוֹב נְקֵיבוֹת – זִבְחֵי שְׁלָמִים.

וְאֵין הַשְּׁלָמִים בָּאִין מִן הַזְּכָרִים וּמִן הַנְּקֵיבוֹת?! כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מוֹצִיאָן לְחוּלִין וְחוֹזֵר וְעוֹשֶׂה אוֹתָן עוֹלוֹת.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר תַּמָּן: תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא עַל הַמּוֹתָרוֹת (הָאוֹבְדוֹת) – שֶׁיְּקָרְבוּ עוֹלוֹת, כֵּן אַתְּ מָר אוֹף הָכָא: תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא עַל הָאוֹבְדוֹת – שֶׁיְּקָרְבוּ עוֹלוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: אֵין זֶה מֵזִיד? אָמַר לֵיהּ: מִכֵּיוָן שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין – אֵין זֶה מֵזִיד.

אָמַר רַבִּי יֶסָא:

[דף ל' ע"ב]

עַד דַּאֲנָא תַמָּן, שְׁמָעִית קַל רַב יְהוּדָה שָׁאַל לִשְׁמוּאֵל: הִפְרִישׁ שְׁקָלוֹ וּמֵת? אָמַר לֵיהּ: יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

וּמוֹתַר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלּוֹ? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יוֹלִיכֵם לְיָם הַמֶּלַח. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל – רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חוֹצָה אוֹתָהּ וְאַחַר כָּךְ מְקַדְּשָׁהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מְקַדְּשָׁהּ וְאַחַר כָּךְ חוֹצָה אוֹתָהּ.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן, מַקְרִיב מֻחֱצָה, וּמֻחֱצָה אָבַד! פָּתַר לָהּ: שֶׁכֵּן אֲפִילוּ מָעוֹת יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, נִמְצְאוּ שְׁנֵי חֲצָאִין קְרֵיבִין וּשְׁנֵי חֲצָאִין אֲבוּדִין. וְתָנֵי עָלָהּ: מֻחֱצָה רִאשׁוֹן וּמֻחֱצָה שֵׁנִי – תְּעוּבַּר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

פָּתַר לָהּ כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּאָמַר: עֶשְׂרוֹן מְקַדֵּשׁ.

כְּשֶׁהַכֹּהֵן מִתְקָרֵב תְּחִילָּה לַעֲבוֹדָה, מֵבִיא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלּוֹ, וְעוֹבְדָהּ בְּיָדוֹ.

אֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֶחָד כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁעָבְדוּ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלָּהֶם – עֲבוֹדָתָן כְּשֵׁרָה.

רַבִּי מָנָא בָּעֵי מֵימַר: בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּתְקָרֵב תְּחִילָּה לַעֲבוֹדָה, בּוֹ בַּיּוֹם נִתְמַנָּה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל – מֵבִיא שְׁתַּיִם, אַחַת לְחִינּוּכוֹ, וְאַחַת לְחוֹבַת הַיּוֹם.

תּוּפְּנֵי (וַיִּקְרָא ו) – בְּשָׁעַת הֲבָאָה – **תּוּפְּנֵי**, וְאֵין בְּשַׁחֲרִית **תּוּפְּנֵי**.

וְהָא תָּנֵינָן: הֶעֱמִידוּ עוֹשֶׂה חֲבִיתִּין לַעֲשׂוֹת חֲבִיתִּין? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַחָא: לַעֲשׂוֹת חַמִּין לִרְבוּכָה.

*

תּוּפְּנֵי – רַבִּי יֶסָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: מְטַגְּנָהּ וְאַחַר כָּךְ אוֹפֶה אוֹתָהּ.

רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: אוֹפֶה אוֹתָהּ וְאַחַר כָּךְ מְטַגְּנָהּ.

תּוּפְּנֵי – תֹּאפֶנָּה נָא.

רַבִּי אוֹמֵר: תֹּאפֶנָּה נָאָה.

רַבִּי הוֹסָא אוֹמֵר, תֹּאפֶנָּה רִיבָּה.

אָתְיָין אִילֵּין פַּלְגְּוָותָא כְּהֵינִין פַּלְגְּוָותָא, מַאן דְּאָמַר: תֹּאפֶנָּה נָאָה – כְּמַאן דְּאָמַר: אוֹפֶה וְאַחַר כָּךְ מְטַגְּנָהּ. וּמַאן דְּאָמַר: תֹּאפֶנָּה נָא – כְּמַאן דְּאָמַר: מְטַגְּנָהּ וְאַחַר כָּךְ אוֹפֶה.

לֹא סוֹף דָּבָר שֶׁמֵּת, אֶלָּא

[דף ל״א ע״א]

אֲפִילוּ נִטְמָא, וַאֲפִילוּ נִדְחָה מִמּוּם.

תָּנֵי (רַבִּי יוֹסֵי בֶּן עֲזַי) רַבִּי יְהוּדָה בַּר פַּזִּי דְּבַר דְּלֵיָה: וַאֲפִילוּ נִדְחָה מִמּוּם.

מִנַּיִן לְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת וְלֹא מִינוּ אַחֵר תַּחְתָּיו – שֶׁתְּהֵא מִנְחָתוֹ קְרֵיבָה מִשֶּׁל יוֹרְשִׁים? תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא ו): **מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אוֹתָהּ.**

יָכוֹל יְבִיאֶנָּהּ לַחֲצַיִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: **אוֹתָהּ.** כּוּלָּהּ אָמַרְתִּי; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִשֶּׁל צִיבּוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) **חָק עוֹלָם,** (מִמִּי שֶׁהַבְּרִיּוֹת שֶׁלּוֹ), מִי שֶׁהַבְּרִית כְּרוּתָה לוֹ.

כְּלִיל תָּקְטֶר – כְּלִיל לְהַקְטָרָה.

כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת וְכוּ׳. רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל בָּעֵי: מִהַלְכָּה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? תַּמָּן אָמַר: מִשֶּׁל יוֹרְשִׁין. וְהָכָא אָמַר: מִשֶּׁל צִיבּוּר!

אָמַר רַבִּי חִיָּיה

בַּר בָּא: וְלֹא יָאוּת הוּא מַקְשֶׁה? אָתָא רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבֵּר תּוֹרָה הוּא שֶׁתְּהֵא בָּאָה מִן הַצִּיבּוּר. (כֵּיוָן דְּחָזֵי דְּקָא מִידְּחֲקָא לִשְׁבָּה) הָיִיתִי אוֹמֵר: יִגְבּוּ לָהּ (מִן הַיּוֹרְשִׁין, כֵּיוָן דְּחָזֵי דְּפָשְׁעֵי בָּהּ,) הִתְקִינוּ: שֶׁתְּהֵא בָּאָה מִתְּרוּמַת הַלִּישְׁכָּה.

רַבִּי יוֹסֵה אָמַר: רַבִּי יוֹחָנָן בָּעֵי: מַהוּ, שְׁלִימָה בְּשַׁחֲרִית וּשְׁלִימָה בֵּין הָעַרְבַּיִם, אוֹ שְׁלִימָה בְּשַׁחֲרִית וּבְטֵילָה בֵּין הָעַרְבַּיִם?

כַּד תְּהֵא פְּשִׁיטָא לֵיהּ, דְּכְתִיב: **מִנְחַת תָּמִיד,** שְׁלֹשֶׁת לוּגִּין מַה הֵן? שְׁלֹשֶׁת לוּגִּין שַׁחֲרִית, וּשְׁלֹשֶׁת לוּגִּין בֵּין הָעַרְבַּיִם, אוֹ לוּג וּמֶחֱצָה שַׁחֲרִית וְלוּג וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבַּיִם?

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה: אוּף הֲדָא צְרִיכָה לֵיהּ, שְׁנֵי קוֹמְצִין מַה הֵן? שְׁנֵי קוֹמְצִין בְּשַׁחֲרִית וּשְׁנֵי קוֹמְצִין בֵּין הָעַרְבַּיִם, אוֹ קוֹמֶץ אַחַת בְּשַׁחֲרִית וְקוֹמֶץ אַחַת בֵּין הָעַרְבַּיִם?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: כְּלוּם לָמְדוּ לְקוֹמֶץ, לֹא מִמִּנְחַת חוֹטֵא? מַה לְהַלָּן שְׁנֵי קוֹמְצִין, אַף כָּאן שְׁנֵי קוֹמְצִין (מַה תַּמָּן צְרִיכָה לֵיהּ, אַף הָכָא צְרִיכָה לֵיהּ).

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה: כְּלוּם לָמְדוּ שְׁלֹשֶׁת לוּגִּין,

לֹא מִתָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם? מַה לְהַלָּן שְׁלֹשֶׁת לוּגִּין – אַף כָּאן שְׁלֹשֶׁת לוּגִּין. וּמַה

[דף ל״א ע״ב]

תַּמָּן צְרִיכָה לֵיהּ – אַף כָּאן צְרִיכָה לֵיהּ.

שֶׁלֹּא יְהֵוִי כוּ׳: רַבִּי (שִׁמְעוֹן) שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: בַּדִּין הָיָה שֶׁיִּמְעֲלוּ בָהּ, וְהֵן גָּזְרוּ שֶׁלֹּא יִמְעֲלוּ בָהּ.

וְהָא תָּנֵי: **חַטָּאת** (בְּמִדְבַּר יט, ט) – מְלַמֵּד שֶׁמּוֹעֲלִין בָּהּ! בָּהּ מוֹעֲלִין, וְאֵין מוֹעֲלִין בְּאֶפְרָהּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ מִשְׁתַּקְשְׁקִין בָּהּ וְנוֹתְנִין אוֹתָהּ עַל גַּבֵּי מַכּוֹתֵיהֶן, וְגָזְרוּ שֶׁיִּמְעֲלוּ בָהּ. כֵּיוָן שֶׁנִּגְדְּרוּ – גָּזְרוּ שֶׁלֹּא יִמְעֲלוּ בָהּ.

וְעַל הַקִּינִּין כוּ׳: הָאִשָּׁה הַזֹּאת בְּמַה הִיא מִתְכַּפֶּרֶת? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא, הַמְכַפֵּק אֶת הַקִּינִּין – הוּא מְכַפֵּק אֶת הַפְּסוּלוֹת וְאֶת הָאוֹבְדוֹת.

הַדְרָן עָלָךְ פֶּרֶק מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ

פֶּרֶק שְׁמִינִי

הֲלָכָה א׳

מתני׳ כָּל הָרוּקִין הַנִּמְצָאִין בִּירוּשָׁלַיִם – טְהוֹרִין, חוּץ מִשֶּׁל שׁוּק הָעֶלְיוֹן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁבָּאֶמְצַע – טְמֵאִין, שֶׁבִּצְדָדִין – טְהוֹרִין. וּבְשָׁעַת הָרֶגֶל, שֶׁבָּאֶמְצַע – טְהוֹרִין. שֶׁבִּצְדָדִין – טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁהַמּוֹעָטִין מִטַּהֲלִקִין לַצְּדָדִין.

כָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִין בִּירוּשָׁלַיִם, דֶּרֶךְ יְרִידָה לְבֵית הַטְּבִילָה – טְמֵאִין. וְדֶרֶךְ עֲלִיָּה – טְהוֹרִין, שֶׁלֹּא כִירִידָתָן עֲלִיָּתָן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כּוּלָּן טְהוֹרִין, חוּץ מִן הַסַּל וְהַמַּגְרִיפָה וְהַמְּרִיצָה הַמְיוּחָדִין לַקְּבָרוֹת.

סַכִּין שֶׁנִּמְצֵאת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר – שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד. בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר – שׁוֹנָה וּמַטְבִּיל. קוֹפִיץ, בָּזֶה וּבָזֶה – שׁוֹנֶה וּמַטְבִּיל.

חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת – שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד.

בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר – שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד.

נִמְצְאָה קְשׁוּרָה לְסַכִּין – חֲרֵי הִיא כַּסַּכִּין.

גמרא רַבִּי אָבִין בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: קַצָּרָן (זָבִין) שֶׁל נָכְרִים הָיָה שָׁם.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָה:

[דף ל״ב ע״א]

עֲרוֹדוֹת הָיוּ נוֹחֲרִין בִּירוּשָׁלַיִם, וְהָיוּ עוֹלֵי רְגָלִים מִשְׁתַּקְעִין בַּדָּם עַד אַרְכּוּבוֹתֵיהֶן, וּבָאוּ לִפְנֵי חֲכָמִים וְלֹא אָמְרוּ לָהֶן דָּבָר. (רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: קַצָּרָן שֶׁל נָכְרִים הָיָה שָׁם).

רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַעֲשֶׂה בְּפִרְדָּה מִשֶּׁל בֵּית רַבִּי שֶׁמַּתָּה, וְטִהֲרוּ אֶת דָּמֶיהָ מִשּׁוּם נְבֵילָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁאֵיל לְרַבִּי סִימוֹן, עַד כַּמָּה? וְלָא אֲנִיבִיהּ. שְׁאֵיל לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אֲמַר לֵיהּ: עַד רְבִיעִית – טָהוֹר, יוֹתֵר מִיכָּן – טָמֵא. וּבְאֵשׁ לְרַבִּי לְעָזָר דְּלָא חָזַר לֵיהּ רַבִּי סִימוֹן שְׁמוּעָתָא.

רַב בִּיבִי חֲוָה יְתִיב מַתְנֵי הָדֵין עוֹבָדָא. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יִצְחָק בַּר בִּיסְנָא: עַד כַּמָּה? אֲמַר לֵיהּ: עַד רְבִיעִית – טָהוֹר. יוֹתֵר מִיכָּן – טָמֵא. וּבָעַט בֵּיהּ.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זְרִיקָא: בְּגִין דַּחֲוָה שָׁאֵיל לָךְ אַתְּ בָּעֵיט בֵּיהּ? אֲמַר לֵיהּ: בְּגִין דְּלָא חֲוָות דַּעְתִּי בִּי! דְּאָמַר רַבִּי חָנִין: (דברים כח) **וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלוּאִים לְךָ מִנֶּגֶד** – זֶה שֶׁהוּא לוֹקֵחַ לוֹ חִטִּין לְשָׁנָה. **וּפָחַדְתָּ לַיְלָה וְיוֹמָם** – זֶה שֶׁהוּא לוֹקֵחַ מִן הַסַּפְלְטוֹר. **וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ** – זֶה הַלּוֹקֵחַ מִן הַסַּפְלְטוֹר, וַאֲנָא סָמִיךְ אַסַּפְלְטוֹרָא.

מַאי כְּדוֹן? הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּתוּרָה עַל דַּם נְבֵילוֹת – שֶׁהוּא טָהוֹר.

מַהוּ טָהוֹר? טָהוֹר מִלְּהַכְשִׁיר, הָא לְיִטַּמּוֹת – מְטַמֵּא.

תַּמָּן תָּנֵינַן: דַּם הַשֶּׁרֶץ – מְטַמֵּא כִּבְשָׂרוֹ, מְטַמֵּא וְאֵינוֹ מַכְשִׁיר, וְאֵין לָנוּ כַּיּוֹצֵא בּוֹ. וְאֵין לָנוּ כַּיּוֹצֵא בּוֹ כְּשִׁיעוּר טוּמְאָתוֹ, אֲבָל דָּמוֹ מְטַמֵּא כִּבְשָׂרוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: פְּלִיגִי בָּהּ תְּרֵין אֲמוֹרָאִין, חַד אָמַר: טָמֵא, וְחַד אָמַר: טָהוֹר. מַאן דְּאָמַר: טָמֵא – כְּרַבִּי יְהוּדָה. וּמַאן דְּאָמַר: טָהוֹר – כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּתוּרָה.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַבְדוּמָה דְּמִן נְחוֹתָה: וָיאוּת! דְּרַבִּי יְהוּדָה – מוֹרֶיְנָא דְּבֵי נְשִׂיאָה הֲוָה.

*

כָּל הָרוּחִין וְכוּ׳. לֹא כֵּן אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: לֹא גָּזְרוּ עַל הָרוּחִין שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם! הָא אִיתְּמַר עֲלֵיהּ: רַבִּי אָבִין בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: קִצְרָן שֶׁל גּוֹיִם הָיָה שָׁם.

בְּשָׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, הַטְּמֵאִין – מְהַלְּכִין שִׁיבּוֹלֶת, וְהַטְּהוֹרִין – מְהַלְּכִין מִן הַצַּד, וְהַטְּהוֹרִין מְהַלְּכִין סְתָם – וְהַטְּמֵאִים אוֹמְרִים לָהֶן: פְּרוֹשׁוּ.

בְּשָׁעַת הָרֶגֶל, הַטְּהוֹרִים – מְהַלְּכִין שִׁיבּוֹלֶת, וְהַטְּמֵאִין – מְהַלְּכִין מִן הַצַּד. הַטְּמֵאִין מְהַלְּכִין סְתָם – וְהַטְּהוֹרִין אוֹמְרִים לָהֶן: פְּרוֹשׁוּ.

*

וְכָל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים כוּ׳. לֹא כֵּן אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא גָּזְרוּ עַל הַכֵּלִים שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם! מִכֵּיוָן שֶׁנִּמְצְאוּ דָּרֶךְ יְרִידָה לְבֵית הַטְּבִילָה – נַעֲשׂוּ הוֹכִיחַ.

אַבָּא שָׁאוּל הָיָה קוֹרֵא אוֹתָן צִיפּוֹרִין. מַאן דְּאָמַר: צִיפּוֹרִין – שֶׁהָיָה דּוֹמֶה לְצִיפּוֹרִין. מַאן דְּאָמַר: מְרִיצָה – שֶׁמְּרִיצָה אֶת הָאֶבֶן לְבֵית הַקְּבָרוֹת.

קוֹפִּין וְכוּ׳. תָּנֵי: הַמַּפְקִין קְשׁוּרָה לָהּ – הֲרֵי זוֹ כְּמוֹתָהּ.

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ פָּרֹכֶת שֶׁנִּטְמֵאת בְּוֻלַּד הַטּוּמְאָה – מַטְבִּילִין אוֹתָהּ בְּפָנִים,

[דף ל״ב ע״ב]

וּמַכְנִיסִין אוֹתָהּ מִיָּד.

וְשֶׁנִּטְמֵאת בְּאַב הַטּוּמְאָה – מַטְבִּילִין אוֹתָהּ בַּחוּץ, וְשׁוֹטְחִין אוֹתָהּ בַּחֵיל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא צְרִיכָה הֶעֱרֶב שֶׁמֶשׁ.

אִם הָיְתָה חֲדָשָׁה – שׁוֹטְחִין אוֹתָהּ עַל גַּג הָאִיצְטַבָּא, כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה הָעָם אֶת מִלַּאכְתָּהּ שֶׁהִיא נָאָה.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְּגָנְן: פָּרוֹכֶת – עוֹבְיָהּ טָפַח. עַל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם נִימִים נֶאֱרֶגֶת. עַל כָּל נִימָה וְנִימָה – עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוּטִין. אָרְכָּהּ – אַרְבָּעִים אַמָּה. וְרָחְבָּהּ – עֶשְׂרִים אַמָּה. וּמִשְׁמוֹנִים וּשְׁנַיִם רִיבּוֹא הָיְתָה נַעֲשֵׂית. וּשְׁתַּיִם עוֹשִׂין בְּכָל שָׁנָה, וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים מַטְבִּילִין אוֹתָהּ.

גמרא אִילּוּ אָמַר: ״חוּט״ – אֶחָד. ״כָּפוּל״ – לִשְׁנַיִם. ״שָׁזוּר״ – לִשְׁלֹשָׁה. **״מָשְׁזָר״** (שמות כו, לא) – לְשִׁשָּׁה. אַרְבַּע מִכָּאן – הָא עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה.

תָּנֵי: שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם. אִילּוּ אָמַר: ״חוּט״ – אֶחָד. ״כָּפוּל״ – לִשְׁנַיִם. ״שָׁזוּר״ – לִאַרְבַּע. **״מָשְׁזָר״** – לִשְׁמוֹנָה. אַרְבַּע מִכָּאן – הָא תִּלָּתִין וּתְרֵין.

תָּנָא: אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. אִילּוּ אָמַר: ״חוּט״ – אֶחָד. ״כָּפוּל״ – לִשְׁנַיִם. ״קְלִיעָה״ – לִשְׁלֹשָׁה. ״שָׁזוּר״ – לְשִׁשָּׁה. **״מָשְׁזָר״** – לִשְׁנֵים עָשָׂר. אַרְבָּעָה מִיכָּן – הָא אַרְבָּעִים וּתְמַנְיָא.

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שמות כח): **מַעֲשֵׂה רֹקֵם.** וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שם): **מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב. מַעֲשֵׂה רֹקֵם** – פְּרִצּוּפוֹת אֶחָד. **מַעֲשֵׂה חוֹשֵׁב** – שְׁנֵי פְּרִצּוּפוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נְחֶמְיָה, חַד אָמַר: **מַעֲשֵׂה רוֹקֵם** – אֲרִי מִכָּאן וַאֲרִי מִכָּאן. **מַעֲשֵׂה חוֹשֵׁב** – אֲרִי מִכָּאן וְחָלָק מִכָּאן. וַחֲרָנָה אָמַר: **מַעֲשֵׂה רוֹקֵם** – אֲרִי מִכָּאן וְחָלָק מִכָּאן. **מַעֲשֵׂה חוֹשֵׁב** – אֲרִי מִכָּאן וְנֶשֶׁר מִכָּאן.

בִּשְׁמוֹנִים וּשְׁתַּיִם רִיבּוֹא הָיְתָה נַעֲשֵׂית וְכוּ׳. רַבִּי יִצְחָק בַּר בִּיזְנָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: גּוּזְמָא.

תַּמָּן תָּנֵינַן: פְּעָמִים הָיָה עָלֶיהָ כִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כּוֹר. רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: גּוּזְמָא.

הֲלָכָה ג׳ מתני׳ בְּשֵׁר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁנִּטְמָא, בֵּין בְּאַב הַטּוּמְאָה בֵּין בִּוְלַד הַטּוּמְאָה, בֵּין בִּפְנִים בֵּין בַּחוּץ – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הַכֹּל יִשָּׂרֵף בִּפְנִים, חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטּוּמְאָה בַּחוּץ. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַכֹּל יִשָּׂרֵף בַּחוּץ, חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטֻּמְאָה בִּפְנִים.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטּוּמְאָה, בֵּין בִּפְנִים בֵּין בַּחוּץ – יִשָּׂרֵף בַּחוּץ. שֶׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטּוּמְאָה, בֵּין בַּחוּץ בֵּין בִּפְנִים – יִשָּׂרֵף בִּפְנִים.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מְקוֹם טוּמְאָתוֹ – שָׁם שְׂרֵיפָתוֹ.

גמרא בַּר קַפָּרָא אָמַר: אַב הַטּוּמְאָה – דְּבַר תּוֹרָה. וְלַד הַטּוּמְאָה – מִדִּבְרֵיהֶם.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בֵּין זֶה בֵּין זֶה – דְּבַר תּוֹרָה.

וְקַשְׁיָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן עַל דְּבֵית שַׁמַּאי. דְּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הַכֹּל יִשָּׂרֵף בִּפְנִים, חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטּוּמְאָה בַּחוּץ. מַה בֵּין אַב הַטּוּמְאָה בַּחוּץ, מַה בֵּין וְלַד הַטּוּמְאָה בַּחוּץ? זֶה וְזֶה לֹא דְּבַר תּוֹרָה הוּא?! וַאֲפִילּוּ עַל דְּבֵית הִלֵּל לָא מַקְשֵׁייָא? דְּבֵית הִלֵּל אָמַר: הַכֹּל יִשָּׂרֵף בַּחוּץ, חוּץ מַה שֶּׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטּוּמְאָה בִּפְנִים. מַה בֵּין וְלַד הַטּוּמְאָה בִּפְנִים, מַה בֵּין אַב הַטּוּמְאָה בִּפְנִים? זֶה וְזֶה לֹא דְּבַר תּוֹרָה הוּא?!

לֹא הֲווּ בָהּ רַבָּנָן אֶלָּא עַל דְּבַר קַפָּרָא, וְקַשְׁיָא דְּבַר קַפָּרָא עַל דְּבֵית שַׁמַּאי, דְּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הַכֹּל יִשָּׂרֵף בִּפְנִים, חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטּוּמְאָה בַּחוּץ. מַה בֵּין אַב הַטּוּמְאָה בֵּין בַּחוּץ בֵּין בִּפְנִים, זֶה וְזֶה לֹא דִּין תּוֹרָה הוּא?

[דף ל״ג ע״א]

בְּגִין דְּרַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: מְקוֹם טוּמְאָתוֹ – שָׁם תְּהֵא שְׂרֵיפָתוֹ.

וַאֲפִילּוּ עַל דְּבֵית הִילֵּל לָא מַקְשֵׁייָא? דְּבֵית הִלֵּל אָמַר: הַכֹּל יִשָּׂרֵף בַּחוּץ, חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטּוּמְאָה בִּפְנִים. מַה בֵּין וְלַד הַטּוּמְאָה בֵּין בִּפְנִים בֵּין בַּחוּץ? זֶה וְזֶה לֹא מִדִּבְרֵיהֶם הוּא?!

בְּגִין דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: מַאֲכָלוֹ וּמַשְׁקּוֹ שֶׁל מְצוֹרָע – מִשְׁתַּלְחִין חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת.

הֲלָכָה ד׳ מתני׳ אֵיבְרֵי הַתָּמִיד – נִיתָּנִין מֵחֲצִי כֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה בַּמַּעֲרָב.

שֶׁל מוּסָפִין – נִיתָּנִין מֵחֲצִי כֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה בַּמִּזְרָח.

שֶׁל רָאשֵׁי חֳדָשִׁים – נִיתָּנִין עַל כַּרְכּוֹב הַמִּזְבֵּחַ מִלְמַעְלָן.

הַשְּׂקָלִים וְהַבִּיכּוּרִים – אֵינָן נוֹהֲגִין אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת.

אֲבָל מַעֲשַׂר דָּגָן, וּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה, וּבְכוֹרוֹת – נוֹהֲגִין בֵּין בִּפְנֵי הַבַּיִת בֵּין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת.

הַמַּקְדִּישׁ שְׂקָלִים וּבִיכּוּרִים – הֲרֵי זֶה קוֹדֶשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: ״בִּיכּוּרִים קוֹדֶשׁ״ – אֵינָן קוֹדֶשׁ.

גמרא אֵיזֶהוּ כַּרְכּוֹב הַמִּזְבֵּחַ? אַמָּה בֵּין קֶרֶן לְקֶרֶן, מְקוֹם הִילּוּךְ רַגְלֵי כֹהֲנִים.

*

מוֹסְפֵי שַׁבָּת מוֹסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ, מִי קוֹדֵם?

רַבִּי יִרְמְיָה סָבַר מֵימַר: מוֹסְפֵי שַׁבָּת וּמוֹסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ – מוֹסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ קוֹדְמִין.

חֲיָילֵיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה מִן הָדָא: שִׁירוֹ שֶׁל שַׁבָּת וְשִׁירוֹ שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ – שִׁירוֹ שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ קוֹדֵם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: שַׁנְיֶיהָ הִיא תַּמָּן, דְּאָמַר רַבִּי חֲיָיא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדֵי לְפַרְסְמוֹ וּלְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ! כֵּיצַד הָיָה עוֹשֶׂה? שׁוֹחֵט מוֹסְפֵי שַׁבָּת וְאוֹמֵר עֲלֵיהֶן שִׁירוֹ שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ!

בְּרַם הָכָא, מוֹסְפֵי שַׁבָּת וּמוֹסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ – מוֹסְפֵי שַׁבָּת קוֹדְמִין, עַל שֵׁם כָּל הַתָּדִיר מֻקְדָּמִין קוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ.

*

שְׁקָלִים וּבִיפּוּרִים וְכוּ׳. הָא שְׁקָלִים קָדְשׁוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: בֵּין אֵלּוּ וּבֵין אֵלּוּ – לֹא קָדְשׁוּ.

תָּנֵי: גֵּר בַּזְמַן הַזֶּה – צָרִיךְ לְהָבִיא קִינּוֹ רִיבְעִית פָּשָׁף. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: בִּיטְלָהּ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מִפְּנֵי הַתַּקָּלָה.

מַהוּ מִפְּנֵי הַתַּקָּלָה? כַּהֲדָא דְתָנֵי: אֵין מַקְדִּישִׁין, וְלֹא מַעֲרִיכִין, וְלֹא מַחֲרִימִין, וְלֹא מַגְבִּיהִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בִּזְמַן הַזֶּה. וְאִם הִקְדִּישׁ אוֹ הֶעֱרִיךְ אוֹ הֶחֱרִים אוֹ הִגְבִּיהַּ, הַכִּסּוּת – תִּשָּׂרֵף, הַבְּהֵמָה – תֵּיעָקֵר. כֵּיצַד? נוֹעֵל בְּפָנֶיהָ הַדֶּלֶת וְהִיא מֻתָּה מֵאֵילֶיהָ, וְהַמָּעוֹת – יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח.

עָבַר וְהִקְדִּישׁ? מִן מַה דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: בִּיטְלָהּ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מִפְּנֵי הַתַּקָּלָה, הָדָא אָמְרָה: עָבַר וְהִקְדִּישׁ – קָדְשׁוּ.

רַבִּי יוּדָה עַנְתּוֹדָרָיָא בְּעֵי קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי: הָכָא אַתְּ

אָמַר קָדְשׁוּ וְהָכָא אַתְּ אָמַר לֹא קָדְשׁוּ?

[דף ל״ג ע״ב]

אָמַר לֵיהּ: תַּמָּן – לְכָךְ אֵין מַקְדִּישִׁין לְכַתְּחִילָּה, לְפִי שֶׁמִּצְוָה לְהַקְרִיב מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה, וְהֵיאַךְ הֲוָה לָהּ יְשָׁנָה. וְהָכָא – מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר? הַאי יְשָׁנָה הִיא לְגַבֵּי הֶקְדֵּשׁוֹת אֲחֵרִים וְקִינּוֹ שֶׁל גֵּר – אֵינוֹ צָרִיךְ חֲדָשָׁה. וְאִם הִקְדִּישׁ – קָדוֹשׁ.

וַיַּנִּיחֶנָּה עַד שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ! שָׁמָּא יִבָּנֶה הַבַּיִת כְּבָרְאשׁוֹנָה, וְתִתָּרֵם תְּרוּמַת הַלִּישְׁכָּה מִן הַחֲדָשָׁה בִּזְמַנָּהּ בְּאֶחָד בְּנִיסָן, וְהָכָא מַאי אִית לָךְ?

רַב הַמְנוּנָא וְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

רַב אַדָּא וְרַב הַמְנוּנָא, רַב אַדָּא בַּר אַחָוָה בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

הַדְרָן עָלָךְ פֶּרֶק כָּל הָרוֹקִין וּסְלִיקָא לָהּ מַסֶּכֶת שְׁקָלִים

הַדָּרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת שְׁקָלִים וְהַדָּרָךְ עָלָן, דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת שְׁקָלִים וְדַעְתָּךְ עָלָן, לָא נִתְנְשֵׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת שְׁקָלִים וְלָא תִתְנְשֵׁי מִנָּן, לָא בְעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְעָלְמָא דְּאָתֵי: (ג׳ פעמים)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אָמָנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא:

חֲנִינָא בַּר פָּפָּא. רָמִי בַּר פָּפָּא. נַחְמָן בַּר פָּפָּא. אַחָאי בַּר פָּפָּא. אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא. רַפְרָם בַּר פָּפָּא. רָכִישׁ בַּר פָּפָּא. סוּרְחָב בַּר פָּפָּא. אַדָּא בַּר פָּפָּא. דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפְיוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ: מֵאֵיבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לָעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לָעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ, כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קָרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה, וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר, וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם, וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּים מַסֶּכֶת שְׁקָלִים, כֵּן תַּעַזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה:

וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי, שֶׁלֹּא תָּמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם.

וְתִתְקַיֵּם בִּי, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ:

כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ, וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

[א.]

פֶּרֶק א, הֲלָכָה א: מְגִלָּה נִקְרֵאת בְּאַחַד־עָשָׂר, בִּשְׁנֵים־עָשָׂר, בִּשְׁלֹשָׁה־עָשָׂר, בְּאַרְבָּעָה־עָשָׂר, בַּחֲמִשָּׁה־עָשָׂר. לֹא פָּחוּת וְלֹא יָתֵר. כְּרַכִּין הַמְּקֻפִּין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה־עָשָׂר. כְּפָרִים וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בְּאַרְבָּעָה־עָשָׂר, אֶלָּא שֶׁהַכְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה.

גְּמָרָא: רַבִּי אִילָא שְׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כְּתִיב (אֶסְתֵּר ט, לא): "לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפֻּרִים הָאֵלֶּה בִּזְמַנֵּיהֶם". מַה תִּלְמֹד לוֹמַר "בִּזְמַנֵּיהֶם"? רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵה. רַבִּי יוֹנָה אוֹמֵר: לִתֵּן לָהֶן זְמַנִּים אֲחֵרִים. רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: זְמַנִּים שֶׁקָּבְעוּ לָהֶם חֲכָמִים, וְאֵלוּ הֵן: אַחַד־עָשָׂר וּשְׁנֵים־עָשָׂר וּשְׁלֹשָׁה־עָשָׂר, וְאַרְבָּעָה־עָשָׂר וַחֲמִשָּׁה־עָשָׂר. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא שִׁשָּׁה עָשָׂר וְשִׁבְעָה עָשָׂר? רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: "וְלֹא יַעֲבֹר" - "לֹא יַעֲבֹר". רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: "לֹא יַעֲבֹר" - "וְלֹא יַעֲבֹר", אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי? שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: "יָמִים" אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא "כַּיָּמִים"; תֵּן יָמִים כְּנֶגֶד יָמִים. אַחַד־עָשָׂר וּשְׁנֵים־עָשָׂר כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה־עָשָׂר וַחֲמִשָּׁה־עָשָׂר, אוֹ שְׁנֵים־עָשָׂר וּשְׁלֹשָׁה־עָשָׂר כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה־עָשָׂר וַחֲמִשָּׁה־עָשָׂר. אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ: יוֹם שְׁלֹשָׁה־עָשָׂר יוֹם מִלְחָמָה הָיָה. הוּא מוֹכִיחַ עַל עַצְמוֹ שֶׁאֵין בּוֹ נָיְחָה. מֵעַתָּה אַל יִקְרְאוּ בוֹ. לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו קוֹרִין, וּבוֹ אֵינָן קוֹרִין?! אוֹ אֵינוֹ

[א:]

אֶלָּא תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי? "כַּיָּמִים" - יָמִים שֶׁהֵן סְמוּכִין לְיָמִים. וְאִם יָמִים שֶׁהֵן סְמוּכִין לְיָמִים, אֵינָן אֶלָּא שִׁשָּׁה עָשָׂר וְשִׁבְעָה עָשָׂר. לֵית יָכֵל. דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר: "לֹא יַעֲבֹר", "וְלֹא יַעֲבֹר". רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: "לֹא יַעֲבֹר" "וְלֹא יַעֲבֹר", תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי נָתָן: כָּל הַחֹדֶשׁ כָּשֵׁר לִקְרִיאַת הַמְּגִלָּה. מָה טַעְמָא? (אֶסְתֵּר ט, כב): "וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם־טוֹב". אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ: וּבְלִבַּד עַד חֲמִשָּׁה־עָשָׂר, דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: "לֹא יַעֲבֹר", "וְלֹא יַעֲבֹר". רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: "לֹא יַעֲבֹר", "וְלֹא יַעֲבֹר", הָדָא דְאַתְּ אָמַר, לִקְרִיאַת הַמְּגִלָּה, אֲבָל לַעֲשׂוֹת סְעֻדָה, אֵינָן עוֹשִׂין אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה־עָשָׂר וּבַחֲמִשָּׁה־עָשָׂר. וְאֵין מְחַלְּקִין לָעֲנִיִּים, אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה־עָשָׂר וּבַחֲמִשָּׁה־עָשָׂר. אֵין עֵינֵיהֶם שֶׁל עֲנִיִּים תְּלוּיוֹת, אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה־עָשָׂר וּבַחֲמִשָּׁה־עָשָׂר. וְיִהְיוּ אֵלּוּ לַקְּרִיאָה, וְאֵלּוּ לַסְּעֻדָה! רַבִּי חֶלְבּוֹ רַב חוּנָה בְּשֵׁם רַב: (אֶסְתֵּר ט, כח): "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים", "נִזְכָּרִים" - בַּקְּרִיאָה, "וְנַעֲשִׂים" - בַּסְּעֻדָה. זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁמְּגִלַּת אֶסְתֵּר נִתְּנָה לְהִדָּרֵשׁ. רַבִּי חֶלְבּוֹ רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: נֶאֱמַר כָּאן (אֶסְתֵּר ט, ל): "דִּבְרֵי שָׁלוֹם וֶאֱמֶת", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (מִשְׁלֵי כג, כג): "אֱמֶת קְנֵה וְאַל תִּמְכֹּר" הֲרֵי הִיא כַּאֲמִתָּה שֶׁל תּוֹרָה; מַה זוֹ צְרִיכָה סִרְטוּט - אַף זוֹ צְרִיכָה סִרְטוּט; מַה זוֹ נִתְּנָה לְהִדָּרֵשׁ - אַף זוֹ נִתְּנָה לְהִדָּרֵשׁ. רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב

יִצְחָק: מְגִלָּה שֶׁמָּסַר שְׁמוּאֵל לְדָוִד נִתְּנָה לְהִדָּרֵשׁ. מָה טַעְמָא? (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א כח, יט): "הַכֹּל בִּכְתָב" - זוֹ הַמָּסֹרֶת; "מִיַּד יְיָ" - זוֹ רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ; "עָלַי הִשְׂכִּיל" - מִכָּן שֶׁנִּתְּנָה לְהִדָּרֵשׁ. רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: וּלְמָה לֵינַן אָמְרִין (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א כח, יב): "וְתַבְנִית כֹּל אֲשֶׁר הָיָה בָרוּחַ עִמּוֹ". אָמַר רַבִּי מָנָא: מַהוּ "בָרוּחַ"? בְּרוּחַ פִּיו. "כִּרְכִּים הַמַּקְפִּין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה־עָשָׂר". רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: חָלְקוּ כָבוֹד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיְתָה חֲרֵבָה בְּאוֹתָן הַיָּמִים, וְתָלוּ אוֹתָהּ מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן. וְיִקְרְאוּ הַכֹּל בַּחֲמִשָּׁה־עָשָׂר! רַבִּי אַבָּהוּ דָּרַשׁ יְשִׁיבָה יְשִׁיבָה: מַה יְּשִׁיבָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן, מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן, אַף יְשִׁיבָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן. וְיִקְרְאוּ הַכֹּל בְּאַרְבָּעָה־עָשָׂר! רַבִּי יוּדָה בַּר פַּזִּי דָּרַשׁ "פְּרָזִי", "פְּרָזוֹת": נֶאֱמַר כָּאן (אֶסְתֵּר ט, יט): "פְּרָזוֹת",

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ - הֲרֵי זֶה חַיָּב בְּחֹמֶשׁ. אֶחָד הַכּוֹנֵס מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ מִן הַכּוּתִי וּמִן הַנָּכְרִי פֵּרוֹת טְבָלִים, אֶחָד שֶׁיָּרַשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה - הֲרֵי זֶה חַיָּב בְּחֹמֶשׁ. כֵּיצַד חַיָּב בְּחֹמֶשׁ? הַפּוֹדֶה בְּסֶלַע - נוֹתֵן ח�ֲמִשָּׁה דִינָרִין. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַפּוֹדֶה בְּשֶׁקֶל - נוֹתֵן חֲמִשָּׁה שֶׁל סֶלַע. הַפּוֹדֶה בְּמַעֲשֵׂר, אִם רָצָה לְדַקְדֵּק - יְדַקְדֵּק. כֵּיצַד? חִלֵּל עַל הַסֶּלַע וְנִמְצֵאת רָעָה, עַל הַטְּרִיסִית וְנִמְצֵאת רָעָה - יַחְלִיף:

ב. מַעֲרִימִין עַל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְפוֹטְרוֹ מִן הַחֹמֶשׁ. כֵּיצַד? אוֹמֵר אָדָם לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, לְעַבְדּוֹ לְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים: 'הֵילַךְ מָעוֹת אֵלּוּ וּפְדֵה לְךָ בָּהֶן אֶת מַעֲשֵׂר זֶה'. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ: 'פְּדֵה לִי בָּהֶן אֶת מַעֲשֵׂר זֶה'. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: בְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ נוֹהֲגִין כָּךְ. מִשֶּׁרַבּוּ הָרַמָּאִין: אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: 'הֲרֵי הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ נְתוּנִין לְךָ בְּמַתָּנָה', וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר לוֹ: 'הֲרֵי הֵן מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בַּבַּיִת'. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ: 'הֲרֵי הֵן מְחֻלָּלִין עַל מָעוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ הַכִּיס עַד שֶׁיִּזְכֶּה בַּעַל הַבַּיִת לְתוֹךְ יָדוֹ, אוֹ עַד שֶׁיִּשְׂכֹּר לוֹ אֶת מְקוֹמוֹ':

ג. מַפְקִיד אָדָם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ אֵצֶל חָבֵר, וְשֶׁל דְּמַאי אֵצֶל עַם הָאָרֶץ. אַבָּא חִלְקִיָּה מִן קְרוּיָה אוֹמֵר: בְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן. חָזְרוּ לוֹמַר: אֲפִלּוּ חָבֵר - אֵין מַפְקִידִין אֶצְלוֹ, שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מִי עוֹמֵד אַחֲרָיו:

ד. נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֹמֶשׁ - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חִלֵּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא חִלֵּל. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּשַׁבָּת, וְדִבְרֵי חֲכָמִים בְּחוֹל:

ה. מִי שֶׁלֹּא קָרָא שֵׁם לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יֹאכַל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא יֹאכַל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּשַׁבָּת, וְדִבְרֵי חֲכָמִים בְּחוֹל:

הַשָּׁלֵם

ו. שְׁנֵי אַחִין וּשְׁנֵי שְׁתָפִין, אָב וּבְנוֹ - פּוֹדִין זֶה לָזֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְנוֹתְנִין זֶה לָזֶה מַעֲשֵׂר עָנִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: תָּבֹא מְאָרָה לְאָדָם שֶׁנּוֹתֵן מַעֲשֵׂר עָנִי לְאָבִיו. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא אֶת שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם עֲנִיִּים:

ז. אִשְׁתּוֹ - אֵין פּוֹדָה לוֹ אֶת הַמַּעֲשֵׂר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְיְעֶזֶר אוֹמֵר: אִשְׁתּוֹ פּוֹדָה לוֹ אֶת הַמַּעֲשֵׂר:

ח. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ: 'פּוֹדִין זֶה לָזֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי' - נוֹתְנִין זֶה לָזֶה מַעֲשֵׂר עָנִי. מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר בְּאִשְׁתּוֹ, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁפּוֹדָה לוֹ אֶת הַמַּעֲשֵׂר - שֶׁאֵין נוֹתְנִין לָהּ מַעֲשֵׂר עָנִי:

ט. מַפְרִישִׁין תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ, אַף עַל פִּי שֶׁעוֹשֶׂה תַּקָּלָה לַבָּאִין אַחֲרָיו. כֵּיצַד? הוֹצִיא פֵּרוֹת מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאָמַר לוֹ: 'הַפְרֵשׁ עַל אֵלּוּ' - לֹא הִפְרִישׁ אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהוּא לוֹקֵחַ. מְחֻלָּלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל מָעוֹת עַם הָאָרֶץ, אַף עַל פִּי שֶׁעוֹשֶׂה תַּקָּלָה לַבָּאִים אַחֲרָיו. כֵּיצַד? הוֹצִיא מָעוֹת מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאָמַר לוֹ: חַלֵּל עַל אֵלּוּ - לֹא חִלֵּל, אֶלָּא עַד מָקוֹם לוֹקֵחַ, וּפוֹרֵט לוֹ דִּינָר לְאַלְתַּר. אִם מֻחְמֶּצֶת הַחוֹב - מֻתָּר. וְאִם מֻחְמֶּצֶת מִלְוֶה - הֲרֵי זֶה אָסוּר, עַד שֶׁיֵּלֵךְ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְיַחֲזֹר:

י. קָטָן שֶׁמּוֹכֵר בַּשּׁוּק - מַפְרִישִׁין עָלָיו מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. כֵּיצַד? נָתַן לוֹ טְרִיסִית, בֵּין שֶׁהִיא בְּיַד הַלּוֹקֵחַ, בֵּין שֶׁהִיא בְּיַד הַמּוֹכֵר, בֵּין שֶׁהִיא בְּאוּנְקָלִין - מַפְרִישׁ עָלָיו וְהוֹלֵךְ, וְחוֹזֵר וּמְבִיאוֹ. נָטַל הֵימֶנּוּ דִּינָר - מַפְרִישׁ עָלָיו וְהוֹלֵךְ. וְלֹא עוֹד: אֶלָּא שֶׁאָדָם מוֹצִיא דִּינָר מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - מַפְרִישׁ עָלָיו וְהוֹלֵךְ, וְחוֹזֵר וּמְבִיאוֹ לוֹ בָּאַחֲרוֹנָה, וְאוֹמֵר לוֹ: 'עַל זֶה חִלַּלְתִּי':

יא. לָקַח הֵימֶנּוּ עֲשָׂרָה דִּינְרִין שֶׁל זָהָב - לֹא יְחַלֵּל עַל כֻּלָּן אֶלָּא עַל אֶחָד מֵהֶם. לָקַח הֵימֶנּוּ עֶשְׂרָה כּוֹרִין שֶׁל חִטִּין - לֹא יַפְרִישׁ עַל כָּל הַמְּגוּרָה אֶלָּא עַל אֶחָד מֵהֶם. לָקַח הֵימֶנּוּ עֶשֶׂר חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן - לֹא יַפְרִישׁ עַל

תּוֹסֶפְתָּא

כָּל הָאוֹצָר, אֶלָּא עַל אַחַת מֵהֶן. לָקַח הֵימֶנּוּ עֶשֶׂר אֲגֻדּוֹת שֶׁל יָרָק - לֹא יַפְרִישׁ עַל כָּל הָאוּנְקְלִי אֶלָּא עַל אַחַת מֵהֶן, שֶׁלֹּא לְהַפְחִית אֶת הַשּׁוּק בְּעֵינָיו:

יב. מוֹכֵר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְשֵׁם חֻלִּין. לֹא יִמְכְּרֶנּוּ לְשֵׁם מַעֲשֵׂר, מִפְּנֵי שֶׁפָּגַם אֶת הַמַּעֲשֵׂר. יֵשׁ לוֹ חֻלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְעֹרָבִין זֶה בָּזֶה וּמְבַקֵּשׁ לְמוֹכְרָן - מוֹכֵר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הָאוּנְקְלִי. נָתְנָן כֻּלָּן בִּכְרַךְ - נוֹטֵל דְּמֵיהֶן בִּכְרַךְ. אֵלּוּ שֶׁרוֹצֶה - מוֹכֵר לְשֵׁם חֻלִּין, וְאֵלּוּ שֶׁרוֹצֶה - מוֹכֵר לְשֵׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

יג. הָאוֹמֵר: 'מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְחֻלָּל עַל סֶלַע שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדִי מִכִּיס זֶה', 'וְעַל דִּינָר שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדִי מִכִּיס זֶה' - רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לֹא חָלַל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חָלַל. מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי לַחֲכָמִים, בְּאוֹמֵר: 'מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְחֻלָּל עַל סֶלַע חֲדָשָׁה שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדִי מִכִּיס זֶה', 'וְעַל דִּינָר חָדָשׁ שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדִי מִכִּיס זֶה' - שֶׁזֶּה חָלַל. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יוֹסֵי, בְּאוֹמֵר: 'מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְחֻלָּל עַל סֶלַע שֶׁהָיְתָה בְּיַד בְּנִי', 'וְעַל דִּינָר שֶׁהָיָה בְּיַד בְּנִי' - שֶׁלֹּא חָלַל, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: שֶׁמָּא לֹא הָיְתָה בְּיָדוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה:

ד,יד הָאוֹמֵר: 'מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְחֻלָּל עַל סֶלַע שֶׁאָפְרֹט מִן הַדִּינָר', 'עַל טְרִיסִין שֶׁאָפְרֹט מִן הַסֶּלַע' - פּוֹרֵט לוֹ דִּינָר וְנוֹטֵל הֵימֶנּוּ סְלָעִים וְנוֹטֵל הֵימֶנּוּ טְרִיסִית. נוֹתֵן אָדָם לַחֲבֵרוֹ טְרִיסִית טְבֶרִית, וְנוֹטֵל הֵימֶנּוּ צְפּוֹרִית. צְפּוֹרִית וְנוֹטֵל הֵימֶנּוּ טְבֶרִית. שְׁנֵי פּוּנְדְיוֹן. פּוּנְדְיוֹן, וְנוֹטֵל הֵימֶנּוּ שְׁנֵי אִיסָרִין. נוֹתֵן אָדָם לַחֲבֵרוֹ מָעִין וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ דִּינָר. דִּינָר, וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ פּוּנְדְיוֹן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּדְמַאי, אֲבָל בַּוַּדַּאי - אָסוּר. וּמְחַלְּלִין נְחֹשֶׁת עַל פְּרוּטוֹת. אַף בַּדְּמַאי מְחַלְּלִין אוֹתוֹ נְחֹשֶׁת עַל נְחֹשֶׁת. נוֹתֵן אָדָם לַחֲבֵרוֹ גּוֹלְנִית וְנוֹטֵל הֵימֶנּוּ דִּינָר וְנוֹטֵל הֵימֶנּוּ פּוּנְדְיוֹן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּדְּמַאי וּבְדֹחַק, אֲבָל בַּוַּדַּאי וּבָרֶוַח - הֲרֵי זֶה אָסוּר:

הַשָּׁלֵם

טו. הָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּבְיָדוֹ מָעוֹת, אִם עָתִיד לַחֲזֹר לְמְקוֹמוֹ - מְחַלְּלָן כְּשַׁעַר מְקוֹמוֹ. וְאִם לָאו - מְחַלְּלָן בְּשׁוֹוֵיהֶן וּבְשַׁעַר אוֹתוֹ מָקוֹם:

טז. הִפְרִישׁ תְּרוּמָה, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְלֹא קָרָא לָהֶן שֵׁם. - רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נִתְקַדְּשׁוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא נִתְקַדְּשׁוּ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אִם עָתִיד לִקָּרוֹת לָהֶן שֵׁם - אֵין בָּהֶן קְדֻשָּׁה, עַד שֶׁיִּקָּרֵא לָהֶן שֵׁם, אִם אֵין עָתִיד לִקָּרוֹת לָהֶן שֵׁם - כֵּיוָן שֶׁהִפְרִישָׁן נִתְקַדְּשׁוּ:

יז. פָּדָה הֵימֶנּוּ מַעֲשֵׂר בְּסֶלַע, וְלֹא הִסְפִּיק לְמָדְדוֹ עַד שֶׁעָמַד בִּשְׁתַּיִם, מַה שֶּׁפָּדָה - פָּדָה, וּמִדַּת הַדִּין בֵּינֵיהֶם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - מְשִׁיכָתוֹ הִוא פְּדִיּוֹנוֹ. פָּדָה מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר בִּשְׁתַּיִם, וְלֹא הִסְפִּיק לְמוֹשְׁכוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּסֶלַע, מַה שֶּׁפָּדָה - פָּדָה, וּמִדַּת הַדִּין בֵּינֵיהֶם, שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי - פְּדִיָתוֹ הִיא מְשִׁיכָתוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמְרִים: אַף הֶקְדֵּשׁ - פְּדִיָתוֹ הִיא מְשִׁיכָתוֹ:

יח. הַמְּנִיחַ אִיסָר וְאָכַל עָלָיו חֲצָיוֹ, וְהָלַךְ לְמָקוֹם אַחֵר וַהֲרֵי הוּא יוֹצֵא בְּפוּנְדְיוֹן - יֹאכַל עָלָיו עוֹד אִיסָר. הַמְּנִיחַ פּוּנְדְיוֹן וְאָכַל עָלָיו חֲצָיוֹ, וְהָלַךְ לְמָקוֹם אַחֵר וַהֲרֵי הוּא יוֹצֵא בְּאִסָּר - יֹאכַל עָלָיו פֶּלֶג. זֶה הַכְּלָל: עַד שֶׁלֹּא פָּדָאוֹ, מַה שֶּׁהִשְׁבִּיחַ - הִשְׁבִּיחַ לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וּמַה שֶּׁפָּגַם - פָּגַם לְפִי חֶשְׁבּוֹן. אַחַר שֶׁפָּדָאוֹ, מַה שֶּׁהִשְׁבִּיחַ - הִשְׁבִּיחַ לַשֵּׁנִי, וּמַה שֶּׁפָּגַם - פָּגַם לַשֵּׁנִי:

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. מָצָא כְּלִי וְכִתּוּב עָלָיו: **אָלֶ"ף, דָּלֶ"ת, חֵי"ת, טֵי"ת, רֵי"שׁ, תָּי"ו** - הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה[1].

---

[1] בִּירוּשַׁלְמִי מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי (פֶּרֶק רְבִיעִי הֲלָכָה ו') מְבֹאָר טַעַם הַדָּבָר. **אָלֶ"ף – קְדֵמַיְתָּא** הָאוֹת אָלֶ"ף תְּחִלָּה לָאוֹתִיּוֹת, וְרוֹמֶזֶת לִתְרוּמָה

תּוֹסֶפְתָּא

יו״ד מֵ״ם – הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר. **פֵּ״א שִׁי״ן** – הֲרֵי זֶה שֵׁנִי. **עַיִ״ן** – הֲרֵי זֶה עָנִי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כֻּלָּן שֵׁמוֹת אָדָם הֵן. אֲבָל מָצָא חָבִית מְלֵאָה פֵּרוֹת, וְכָתוּב עָלֶיהָ: ׳תְּרוּמָה׳ – הֲרֵי זֶה תְּרוּמָה. ׳מַעֲשֵׂר׳ – הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֲפִלּוּ מָצָא חָבִית מְלֵאָה פֵּרוֹת, וְכָתוּב עָלֶיהָ: ׳תְּרוּמָה׳ – הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: אֶשְׁתְּקַד הָיְתָה מְלֵאָה תְּרוּמָה וּפִנָּהּ, וְחָזַר וּמִלְּאָהּ חֻלִּין. מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי: שֶׁאִם כָּתוּב בְּחֶרֶס וְנָתוּן עַל גַּבֵּי חָבִית, בְּנֵיר וְנָתוּן עַל פִּי עִגּוּל, אִם תְּרוּמָה – הֲרֵי זֶה תְּרוּמָה, אִם מַעֲשֵׂר – הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר:

ב. מָצָא כְּלִי חֶרֶס וְכָתוּב עָלָיו **קו״ף** קָרְבָּן – הֲרֵי זֶה קָרְבָּן, וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ קָרְבָּן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין דֶּרֶךְ אָדָם לְהָיוֹת מַקְדִּישׁ כְּלֵי חֶרֶס. מָצָא כְּלֵי מַתָּכוֹת כָּתוּב עָלָיו ׳קָרְבָּן׳, אִם הָיָה רֵיקָן – אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, עַד שֶׁיְּוַדַּע שֶׁהוּא שֶׁל הֶקְדֵּשׁ וְנִפְדֶּה. אִם הָיָה מָלֵא – הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ קָרְבָּן:

ג. מָצָא כְּלִי חֶרֶס וְכָתוּב עָלָיו קָרְבָּן – הֲרֵי זֶה קָרְבָּן. מָצָא כְּלִי חֶרֶס וְכָתוּב עָלָיו מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. מַעֲשֵׂר סְתָם – מַטִּילִין עָלָיו שֵׁנִי חוֹמְרִין. לַעֲלוֹת

שֶׁהִיא תְּחִלָּה לְהַפְרָשׁוֹת. **דָּ״לֶ״ת** – רוֹמֶזֶת אֶל **דְּמוּעַ** וְדִמּוּעַ הוּא תְּרוּמָה שֶׁנֶּאֱמַר ״מְלֵאָתְךָ וְדִמְעָךְ לֹא תְאַחֵר״. **חֵי״ת** – רוֹמֶזֶת לְתֹרַת **חֻלְּבוֹ** וְחֶלְבּוֹ רוֹמֵז לִתְרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר ״מִכָּל חֶלְבּוֹ תְּרִימוּ תְּרוּמָה״. **טֵי״ת** – רוֹמֵז אֶל **טוּבוֹ** שֶׁהוּא תְּרוּמָה. **רֵי״שׁ** – **רֵאשִׁית** שֶׁהַתְּרוּמָה נִקְרֵאת רֵאשִׁית. **תְּי״ו תְּרוּמָה. פֵּ״א שִׁי״ן** – **שֵׁנִי,** כִּי הָאוֹת פ׳ רוֹמֶזֶת שֶׁצָּרִיךְ פְּדִיוֹן. וּבְאוֹתִיּוֹת **יו״ד מֵ״ם** – חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא הוּא **מַעֲשֵׂר,** הָאוֹת י׳ – רוֹמֵז לְאֶחָד מִן עָשָׂר, וְהָאוֹת מ׳ – רוֹמֶזֶת לְמַעֲשֵׂר.

הַשָּׁלֵם

וּלְאוֹכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם – הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. ׳לְשֵׁם יוֹסֵף׳ ׳וּלְשֵׁם שִׁמְעוֹן׳ – אֵינוֹ כְלוּם:

ד. הָאוֹמֵר: ׳מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בַּבַּיִת׳, וְנִמְצָא בָּעֲלִיָּה. ׳בַּעֲלִיָּה׳, וְנִמְצָא בַּבַּיִת. ׳בַּכִּיס׳ וְנִמְצָא בַּדַּלְפָּקִים. ׳בַּדַּלְפָּקִים׳ וְנִמְצָא בַּכִּיס – הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. ׳מַעֲשֵׂר שֵׁנִי יֵשׁ לִי׳, וְהָלַךְ לוֹ, וּמְצָאוֹ בֵּין בַּבַּיִת בֵּין בָּעֲלִיָּה בֵּין בַּכִּיס בֵּין בַּדַּלְפָּקִים – הֲרֵי אֵלּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. ׳כִּיס מַעֲשֵׂר שֵׁנִי יֵשׁ לִי בְּתוֹךְ הַבַּיִת׳, הָלַךְ וּמָצָא שָׁם שְׁנַיִם שְׁלִשָּׁה כִּיסִין, הַגָּדוֹל – מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּשְׁנַיִם הַקְּטַנִּים – חֻלִּין. לֹא יֹאכַל מִן קְטַנִּים עַד שֶׁיְּחַלֵּם עַל הַגָּדוֹל:

ה. ׳שְׁמוֹנָה שֶׁל זָהָב יֵשׁ לִי בַּכִּיס׳, וְהָלַךְ וּמָצָא שְׁמוֹנָה דִינְרֵי זָהָב – הֲרֵי אֵלּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. ׳שְׁמוֹנָה דִינְרֵי זָהָב יֵשׁ לִי בַּכִּיס׳, וְהָלַךְ וּמָצָא שְׁמוֹנָה שֶׁל זָהָב – הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. ׳שְׁמוֹנָה שֶׁל חֻלִּין יֵשׁ לִי בַּכִּיס׳, וְהָלַךְ וּמָצָא חֲמִשִּׁים סֶלַע אוֹ מָאתַיִם זוּז. ׳מָאתַיִם זוּז׳ אוֹ ׳חֲמִשִּׁים סֶלַע׳, וְאַחַר כָּךְ מָצָא שְׁמוֹנָה דִינְרֵי זָהָב – הֲרֵי אֵלּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. ׳שְׁמוֹנָה דִינְרֵי זָהָב יֵשׁ לִי בַּכִּיס׳, וְהָלַךְ וּמָצָא חֲמִשִּׁים זוּז אוֹ מָאתַיִם זוּז. ׳מָאתַיִם זוּז׳ אוֹ ׳חֲמִשִּׁים סֶלַע׳, אַחַר כָּךְ מָצָא שְׁמוֹנָה – הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. ׳הֲרֵי שָׁם מָנֶה וּמָצָא מָאתַיִם׳ – חֻלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְעֹרָבִין זֶה בָּזֶה; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַכֹּל חֻלִּין. ׳מָאתַיִם וּמָצָא מָנֶה׳ – מָנֶה מָנֵחַ וּמָנֶה מוּטָל; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַכֹּל חֻלִּין:

ו. הָיָה חוֹלֶה וּמִשְׁתָּק, אָמְרוּ לוֹ: ׳הֵיכָן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שָׂלְךָ׳? הֵרָאָן בְּאֶצְבָּעוֹ, כָּךְ וְכָךְ הֵן. ׳שָׁמָּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי הֵן׳? הִרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ – בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. אִם אָמַר עַל ׳לָאו׳ לָאו וְעַל ׳הֵן׳ הֵן – דְּבָרָיו קַיָּמִין. הָיָה מְצַטָּעֵר: ׳הֵיכָן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל אַבָּא׳? בָּא בַּעַל חֲלוֹם אָמַר לוֹ: ׳כָּךְ וְכָךְ הֵן׳, ׳בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי הֵן׳ – זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וּמְצָאוּ שָׁם מָעוֹת, וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת הַחֲכָמִים וְאָמְרוּ: הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין, שֶׁדִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת – לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין:

תּוֹסֶפְתָּא

ז. הָאוֹמֵר לְבָנָיו: ״אֶפְלוּ אַתֶּם מֵתִים, אַל תִּגְעוּ בְּזָוִית זוֹ׳. הָלְכוּ וּמְצָאוּ שָׁם מָעוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. רָאוּ אֶת אֲבִיהֶן שֶׁהִטְמִין מָעוֹת בְּשִׂדָּה בְּתֹבָה בְּמִגְדָּל, וְאָמַר: ״שֶׁל פְּלוֹנִי הֵן״; ״שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן״, אִם כְּמַעֲרִים – לֹא אָמַר כְּלוּם, אִם כְּמִתְכַּוֵּן לְעֵדוּת – דְּבָרָיו קַיָּמִין. אָמַר לָהֶם אֶחָד: ״אֲנִי רָאִיתִי אֶת אֲבִיכֶם שֶׁהִטְמִין בְּשִׂדָּה, בְּתֹבָה, וּבְמִגְדָּל״ – דְּבָרָיו קַיָּמִין. ״בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, בְּשִׂדָּה פְּלוֹנִית״ – לֹא אָמַר כְּלוּם. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמָּצוּי לָהֶם – לֹא אָמַר כְּלוּם. כָּל שֶׁאֵין מָצוּי לָהֶם – דְּבָרָיו קַיָּמִין:

ח. אָמַר לוֹ כּוֹבֵס: ״טַלִּית זוֹ, שֶׁל אָבִיךָ הָיְתָה, וּלְקַחְתִּיהָ הֵימֶנּוּ׳ – נֶאֱמָן, הוּא הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהָיָה שֶׁל אָבִיו, וְאוֹמֵר: ׳לְקַחְתִּיהָ הֵימֶנּוּ׳ – אֵינוֹ נֶאֱמָן:

ט. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אִילָן שֶׁל הֶקְדֵּשׁ – סוֹקְרִין אוֹתוֹ בְּסִקְרָא. בֵּית עֲבוֹדָה זָרָה – מְפַחֲמִין אוֹתוֹ בְּפֶחָמִין. בֵּית מְנַגְּע – מַטִּילִין עָלָיו אֵפֶר מִקְלֶה. מָקוֹם הָרוּג – מְצַיְּנִין אוֹתוֹ בְּדָם. עֻגְלָה עֲרוּפָה – מְצַיְּנִין אוֹתוֹ בִּמְגוּרָה שֶׁל אֲבָנִים:

י. כֶּרֶם רְבָעִי – עוֹלֶה לִירוּשָׁלַיִם מַהֲלָךְ יוֹם לְכָל צַד. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּכֶרֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה גְּפָנִים. אֲבָל כֶּרֶם שֶׁאֵין בּוֹ חֲמִשָּׁה גְּפָנִים, וּשְׁאָר כָּל הָאִילָן – הֲרֵי זֶה נִפְדֶּה סָמוּךְ לַחוֹמָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶחָד כֶּרֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה גְּפָנִים, וְאֶחָד כֶּרֶם שֶׁאֵין בּוֹ חֲמִשָּׁה גְּפָנִים – הֲרֵי זֶה עוֹלֶה לִירוּשָׁלַיִם, וּמְחַלֵּק הֵימֶנּוּ לִשְׁכֵנָיו וְלִקְרוֹבָיו וְלִמְיַדְּעָיו, וּמְעַשֵּׂר בּוֹ אֶת הַשּׁוּק. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵין בָּזֶה עִטּוּר הַשּׁוּק. אֶלָּא פּוֹדֵהוּ בְּשַׁעַר הַזּוֹל, וְדָמָיו נֶאֱכָל כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. מִשֶּׁחָרַב הַבַּיִת, בֵּית דִּין הָרִאשׁוֹן לֹא אָמְרוּ בּוֹ כְּלוּם. בֵּית דִּין הָאַחֲרוֹן גָּזְרוּ שֶׁיְּהֵא זֶה נִפְדֶּה סָמוּךְ לַחוֹמָה. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהָיָה לוֹ כֶּרֶם בְּצַד כְּפַר טָבִי בְּמִזְרַח לוֹד, וְרָצָה לְהַפְקִירוֹ. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: אֵין אַתָּה צָרִיךְ לְהַפְקִירוֹ, כְּבָר נִמְנוּ חֲבֵרֶיךָ לְהַתִּירוֹ. וְלֹא רָצָה לְפִדּוֹתוֹ. אָמְרוּ תַּלְמִידָיו: רַבִּי! מִשֶּׁגָּזְרוּ שֶׁיְּהֵא זֶה נִפְדֶּה סָמוּךְ לַחוֹמָה אַתָּה צָרִיךְ לְפִדּוֹתוֹ. עָמַד רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּבָצְרוֹ וּפְדָאוֹ. וּשְׁאָר כָּל הָאִילָן נָטַע רְבָעִי – כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

הַשָּׁלֵם

יא. כֶּרֶם רְבָעִי – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין לוֹ חֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בָּעוּר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יֵשׁ לוֹ חֹמֶשׁ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּשְּׁבִיעִית, אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ - יֵשׁ לוֹ חֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בָּעוּר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶחָד שְׁבִיעִית וְאֶחָד שְׁנֵי שָׁבוּעַ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין לוֹ חֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בָּעוּר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יֵשׁ לוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין גּוֹמְמִין אוֹתוֹ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: גּוֹמְמִין אוֹתוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ עֲנָבִים אֶלָּא יַיִן, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יַיִן וַעֲנָבִים. אֲבָל הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵין פּוֹדִין בְּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין נוֹטְעִין אוֹתוֹ בְּרְבִיעִית שֶׁהֲרְבִיעִית שֶׁלּוֹ חָל לִהְיוֹת בִּשְׁבִיעִית, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין:

יב. אִילָן שֶׁנָּטְעוּ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁבִיעִית – אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ מִתְבַּעֵר אֶלָּא בַּשְּׁבִיעִית. הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ – הֲרֵי זֶה פּוֹדֶה עַל מְנָת לִתֵּן לַהֶקְדֵּשׁ אֶת שֶׁלּוֹ, וּלְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶת שֶׁלּוֹ:

יג. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: (דְּבָרִים כו, יג) **״בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ״** – זוֹ תְּרוּמָה. **״מִן הַבַּיִת״** – זוֹ חַלָּה. **״נְתַתִּיו לַלֵּוִי״** – זוֹ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. **״וְגַם נְתַתִּיו״** – זוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. **״לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה״** – זוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי. **״כְּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי״** - ״וְאָכְלוּ בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ״ – זוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. דָּבָר אַחֵר: כִּיוָן שֶׁהִפְרִשְׁתּוֹ מִן הַבַּיִת – אֵין אַתָּה זָקוּק לוֹ:

יד. כָּל הָעוֹסְקִין בְּמִצְוֹת – פִּיהֶם פָּתוּחַ בִּתְפִלָּה לִפְנֵי הַמָּקוֹם. שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב כב, כח): ״וְתִגְזַר אֹמֶר וְיָקָם לָךְ״ וְגוֹ׳. וְאוֹמֵר (יְשַׁעְיָה לח, ב): ״וַיִּסֹּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו וְגוֹ׳ וַיֹּאמֶר אָנָּא ה׳ זְכָר נָא״ וְגוֹ׳. וְאוֹמֵר (דְּבָרִים כו, טו):

תּוֹסֶפְתָּא

הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ וְגוֹ׳ – זוֹ מְקוֹם הַשְׁקָפָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים פּה, יב): ״אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח״ וְגוֹ׳. **מִן הַשָּׁמַיִם** – מֵאוֹצָר טוֹב שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כח, יב): ״יִפְתַּח ה׳ לְךָ אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשָּׁמַיִם״. **וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ** – הַכֹּל בִּכְלָל הַבְּרָכָה. (שָׁם): ״בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר״. **אֶת יִשְׂרָאֵל** – הַכֹּל בִּזְכוּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לג, כח): ״וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב״. **וְאֶת הָאֲדָמָה** – בִּזְכוּת הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כ, כא): ״מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה״ וְגוֹ׳. **אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ** – הַכֹּל בִּכְלָל לְפִי מַתָּנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ו, יא): ״וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל טוּב״ וְגוֹ׳. **כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ** – זוֹ שְׁבוּעָה שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כב, טז): ״וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם ה׳ יַעַן כִּי״ וְגוֹ׳. **לַאֲבוֹתֵינוּ** – הַכֹּל בִּזְכוּת שִׁבְטִים, שֶׁנֶּאֱמַר (חֲבַקּוּק ג, ט): ״שְׁבָעוֹת מַטּוֹת אֹמֶר סֶלָה״. **אֶרֶץ** – זוֹ אֶרֶץ עַצְמָהּ. **שָׁנָתַתָּ לָנוּ** – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל מח): ״מִפְאַת קָדִים וְעַד פְּאַת יָם דָּן אֶחָד. מִפְאַת קָדִים וְעַד פְּאַת יָם רְאוּבֵן אֶחָד. מִפְאַת קָדִים עַד פְּאַת יָם נַפְתָּלִי אֶחָד״. **זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ** – מְלַמֵּד: שֶׁהַמַּעֲשָׂרוֹת נוֹתְנִין טַעַם וְרֵיחַ וְשֶׁמֶן הַדָּגָן בִּפְרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: טְהֵרָה – נָטְלָה אֶת הַטַּעַם וְאֶת הָרֵיחַ. מַעֲשְׂרוֹת – נָטְלוּ אֶת הַשֶּׁמֶן וְאֶת הַדָּגָן:

מַסֶּכֶת חַלָּה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: אַף הַקֶּרֶמִית חַיֶּבֶת בַּחַלָּה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשֵּׁם אָבִיו: אֵיזֶהוּ חָלוּט? הַנּוֹתֵן קֶמַח לְתוֹךְ חֲמִין. הַמְּעִיסָה, חֲמִין לְתוֹךְ קֶמַח. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד זוֹ וְאֶחָד זוֹ, הַנַּעֲשִׂית בְּאִלְפָּס וּבְקֻדָּרָה – פְּטוּרָה. הַנַּעֲשִׂית בַּתַּנּוּר – חַיֶּבֶת:

ב. הַמִּלּוּי שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּפוֹעֲלֵי נָכְרִים עוֹשִׂין בְּתוֹכוֹ – חַיָּב בַּחַלָּה. הַמִּלּוּי שֶׁל נָכְרִים וּפוֹעֲלֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בְּתוֹכוֹ – פָּטוּר מִן הַחַלָּה. הָעוֹשֶׂה עִסָּה לָרַבִּים – חַיָּב בַּחַלָּה. הָעוֹשֶׂה עִסָּה לְאָכְלָה בָּצֵק – חַיָּב בַּחַלָּה:

הַשָּׁלֵם

ג. קֶמַח קָלוּי שֶׁגִּבְּלוֹ וַעֲשָׂאוֹ עִסָּה – חַיָּב בַּחַלָּה. עִסַּת אַרְנוֹנָא – חַיֶּבֶת בַּחַלָּה, מִפְּנֵי שֶׁחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ עַד שָׁעָה שְׁמִסַּר. עִסַּת מַעֲשַׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם – חַיֶּבֶת בַּחַלָּה. סָפֵק מִדָּמַע – חַיָּב בַּחַלָּה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִדָּמַע – פָּטוּר מִן הַחַלָּה. סָפֵק מִדָּמַע – נָאֱכַל מִשּׁוּם דָּמַע וְחַיָּב בַּחַלָּה:

ד. אָמַר רַבִּי אֶלְעַאי: שָׁאַלְתִּי אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר, מַה הֵן בַּחַלָּה? אָמַר לִי: פְּטוּרוֹת. וּכְשֶׁבָּאתִי וְשָׁאַלְתִּי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לִי: עֶשָׂאָן לְעַצְמוֹ – פָּטוּר. לְמְכוֹר בַּשּׁוּק – חַיָּב. וּכְשֶׁבָּאתִי וְהִרְצֵיתִי דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה, אָמַר לִי: הַבְּרִית! אֵלּוּ דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ מֵהַר חוֹרֵב:

ה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עִסַּת כֻּלְבִּים – מַעֲצָמָהּ נָכְרִית. עֲשָׂאָן כֻּעְבִין – חַיֶּבֶת. עֲשָׂאָהּ לְמוּדִין – פְּטוּרָה:

ו. כֹּהֵן שֶׁשִּׁיֵּר קֶמַח בְּעִסָּק עִסָּתוֹ, וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁשִּׁיְּרָה קֶמַח בְּעִסָּתָהּ – הַקֶּמַח וְהַשְּׁאוֹר מִצְטָרְפִין לַחֻמֶּשֶׁת רְבָעִים לֶאֱסוֹר אֶת הָעִסָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: בַּעַל הַבַּיִת – אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע? מִפְּנֵי שֶׁעֵינוֹ יָפָה בְּעִסָּתוֹ. נַחְתּוֹם – אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, מִפְּנֵי שֶׁעֵינוֹ צָרָה בְּעִסָּתוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה, אֶלָּא בַּעַל הַבַּיִת – עִסָּתוֹ מְעוּטָה, וְאֵין בָּהּ כְּדֵי מַתָּנָה לַכֹּהֵן. נַחְתּוֹם – עִסָּתוֹ מְרֻבָּה, וְיֵשׁ בָּהּ כְּדֵי מַתָּנָה לַכֹּהֵן:

ז. הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹם וּמִן הָאִשָּׁה שֶׁעוֹשָׂה לְמְכוֹר בַּשּׁוּק – צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חַלַּת דְּמַאי. מִן בַּעַל הַבַּיִת וּמִן הַמִּתְאָרְחִין אֶצְלוֹ – אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חַלַּת דְּמַאי. נִטְּלַת אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ לֹא עָלָה בְּיָדוֹ אֶלָּא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים – יָצָא:

ח. מִי שֶׁאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִסָּתוֹ בְּטָהֳרָה – יַעֲשֶׂנָּה קִבִּין וְאַל יַעֲשֶׂנָּה בְּטֻמְאָה. רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

עֲקִיבָא אוֹמֵר: יַעֲשֶׂנָּה בְּטֻמְאָה וְאַל יַעֲשֶׂנָּה קְבִין. שֶׁכְּשֵׁם שֶׁקּוֹרֵא עַל הַטְּהוֹרָה - כָּךְ קוֹרֵא עַל הַטְּמֵאָה. עַל זוֹ קוֹרֵא חַלָּה לַשֵּׁם, וְעַל זוֹ קוֹרֵא חַלָּה לַשֵּׁם. אֲבָל קְבִין - אֵין בָּהֶן חֵלֶק לַשֵּׁם. אָמְרוּ לְפָנֵי רַבִּי עֲקִיבָא: אֵין אוֹמְרִים לוֹ לְאָדָם: עֲמֹד וַחֲטֹא בִּשְׁבִיל שֶׁתִּזְכֶּה, עֲמֹד וְקַלְקֵל בִּשְׁבִיל שֶׁתִּתַּקֵּן:

ט. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חַלָּה - נִטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. אָמְרוּ לְפָנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: הֲלֹא פְּלוֹנִי יֵשׁ בַּדָּרוֹם וְהָיָה מוֹרֶה כַּהוֹרָאָה הַזֹּאת! אָמַר לָהֶם: לְבוּשׁ שֶׁלָּבַשׁ בּוֹ אַבָּא, וְצִיץ שֶׁנָּתַן בֵּין עֵינָיו, אִם לֹא אֲלַמֵּד בּוֹ לְכָל מוֹרֶה הוֹרָאוֹת! אָמְרוּ לוֹ בְּשֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אָמַר לָהֶם: אַף הוּא יֵשׁ לוֹ בַּמֶּה יִתְלֶה:

י. הָאִשָּׁה שֶׁהִפְקִירָה עִסָּתָהּ, אוֹ שֶׁמָּכְרָתָהּ, אוֹ שֶׁנְּתָנָתָהּ בְּמַתָּנָה - פְּטוּרָה, עַד שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל בַּחִטִּים וְתִטַּמְטֵם בַּשְּׂעוֹרִים. אֵין חַיֶּבֶת בַּחַלָּה, עַד שֶׁיְּהֵא בְּכָל אֶחָד כַּשִּׁעוּר. גִּלְגְּלָהּ בַּחִטִּים וְטִמְטְמָהּ בַּשְּׂעוֹרִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶלָּא כַּזַּיִת - חַיֶּבֶת בַּחַלָּה:

יא. נוֹלָד לָעִיסָה סָפֵק טֻמְאָה, עַד שֶׁלֹּא גִּלְגְּלָהּ - תֵּעָשֶׂה בְּטֻמְאָה. מִשֶּׁגִּלְגְּלָהּ - תֵּעָשֶׂה בְּטָהֳרָה, וְחַלָּתָהּ תְּלוּיָה. בְּאֵיזֶה סָפֵק אָמְרוּ? בְּדָבָר הַסָּפֵק לְחַלָּה. וְכֵן פֵּרוֹת שֶׁנּוֹלַד לָהֶן סָפֵק טֻמְאָה, עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן - יֵעָשׂוּ בְּטֻמְאָה. מִשֶּׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן - יֵעָשׂוּ בְּטָהֳרָה, וּתְרוּמָתָן תְּלוּיָה. בְּאֵיזֶה סָפֵק אָמְרוּ? בְּדָבָר הַסָּפֵק לִתְרוּמָה:

יב. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְהָיְתָה לוֹ עִסָּה, נַעֲשֶׂה עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ פָּנֶיהָ - חַיֶּבֶת. מִשֶּׁקָּרְמוּ פָּנֶיהָ - פְּטוּרָה; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: עַד שֶׁלֹּא תִּתְגַּלְגֵּל בַּחִטִּים וְתִטַּמְטֵם בַּשְּׂעוֹרִים - חַיֶּבֶת. גִּלְגְּלָהּ בַּחִטִּים וְטִמְטְמָהּ בַּשְּׂעוֹרִים - פְּטוּרָה. אֲחֵרִים אָמְרוּ מִשֵּׁם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה: מִשֶּׁתִּתְעַשֶּׂה מִקְרָצוֹת:

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת חַלָּה פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הָעוֹשֶׂה עִסָּה מִן הַחִטִּים וּמִן הָאֹרֶז, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין חַיֶּבֶת בַּחַלָּה עַד שֶׁיְּהֵא בָּהּ כְּשִׁעוּר. וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח עַד שֶׁיְּהֵא בָּהּ כְּשִׁעוּר:

ב. הַנּוֹטֵל שְׁאוֹר מֵעִסָּה שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ עִסָּה שֶׁהוּרְמָה חַלָּתָהּ - הֲרֵי זֶה מֵבִיא קֶמַח מִמָּקוֹם אַחֵר, וּמְצָרְפוֹ לַחֲמִשֶּׁת רְבָעִים קֶמַח, וּמַפְרִישׁ עָלָיו לְחַיֵּב עָלָיו לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

ג. קַב מִכָּאן, וְקַב מִכָּאן, וְקַב חָדָשׁ בָּאֶמְצַע. קַב מִכָּאן, וְקַב מִכָּאן, וְקַב שְׂעוֹרִים בָּאֶמְצַע - הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן: קַב מִכָּאן, וְקַב מִכָּאן, וְקַב שֶׁל אִשָּׁה אַחֶרֶת בָּאֶמְצַע, וְקַב מִכָּאן, וְקַב מִכָּאן, וְקַב דָּבָר שֶׁנִּטְּלָה חַלָּתוֹ בָּאֶמְצַע - הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. קַב מִכָּאן, וְקַב מִכָּאן, וְקַב הַנָּכְרִי בָּאֶמְצַע. קַב מִכָּאן, וְקַב מִכָּאן, וְקַב אֹרֶז בָּאֶמְצַע. קַב מִכָּאן, וְקַב מִכָּאן, וְקַב תְּרוּמָה בָּאֶמְצַע - אֵין מִצְטָרְפִין. קַב חִטִּין, וְקַב שְׂעוֹרִין, וְקַב כֻּסְמִין - הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. כְּשֶׁהוּא תּוֹרֵם - תּוֹרֵם מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁאֵין תּוֹרְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. חֲצִי קַב חִטִּים, וַחֲצִי קַב שְׂעוֹרִים, וַחֲצִי קַב כֻּסְמִין - נוֹטֵל מִן הַכֻּסְמִין, שֶׁאֵין תּוֹרְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הַנּוֹטֵל חַלָּה מִן הַקַּב, לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְתוֹרֵם תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ, שֶׁאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. חָזְרוּ לוֹמַר: לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ, שֶׁהֲרֵי הַקַּב הַזֶּה אֵינוֹ חַיָּב בַּחַלָּה וּמִצְטָרֵף עִם אֲחֵרִים:

ד. קֶמַח טָמֵא שֶׁנִּתְעָרֵב בְּקֶמַח טָהוֹר, וְאֵין בַּטָּמֵא כַּשִּׁעוּר, כְּשֶׁהוּא נוֹטֵל, אוֹמֵר: 'הֲרֵי זוֹ חַלָּה חוּץ מִן הַטָּמֵא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ'. חִטִּים טְמֵאוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחִטִּים טְהוֹרוֹת, וְאֵין בַּטְּמֵאוֹת כַּשִּׁעוּר, כְּשֶׁהוּא תּוֹרֵם, אוֹמֵר: 'הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה חוּץ מִן הַטְּמֵאוֹת שֶׁבָּהֶן':

ה. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק: אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר אֶת אֲרִיסוּת בְּסוּרְיָא, אוֹסֵר הָיָה מִלְּאָרַס. אִם אֵרַס - הֲרֵי

תּוֹסֶפְתָּא

זֶה פָּטוּר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא הוּא מְלַקֵּט וְהֵן אוֹגְדִים עַל יָדוֹ, הוּא בוֹצֵר וְהֵן דּוֹרְכִים עַל יָדוֹ, הוּא מוֹסֵק וְהֵן עוֹטְנִין עַל יָדוֹ. אֶלָּא: הֵן מְלַקְּטִין וְהוּא אוֹגֵד עַל יְדֵיהֶן, הֵן בּוֹצְרִין וְהוּא דּוֹרֵךְ עַל יְדֵיהֶן, הֵן מוֹסְקִין וְהוּא עוֹטֵן עַל יְדֵיהֶן. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: לֹא הָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּב בְּסוּרְיָא אֶלָּא חַלָּה אַחַת בִּלְבַד:

ו. הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹם בְּסוּרְיָא - צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חַלַּת דְּמַאי; דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חַלַּת דְּמַאי מִנְּהַר דְּרוֹמָהּ שֶׁל כְּזִיב וָאֵילָךְ. שְׁתֵּי חַלּוֹת דְּמַאי, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם לֹא תָּרַם אֶת הָאֶחָד כַּשָּׁעוּר - לֹא יֹאכַל מִן הַשֵּׁנִי:

ז. חַלּוֹת הַנָּכְרִים בְּחוּצָה לָאָרֶץ וּתְרוּמַת הַנָּכְרִים בְּחוּצָה לָאָרֶץ - מַזְרִיעִין אוֹתוֹ, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בַּחַלָּה נֶאֱכָלֶת לַזָּרִים:

ח. עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה נִתְּנוּ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, בְּכֹלְ, וּבְפֶרֶט, וּבִבְרִית מֶלַח. אֵלּוּ הֵן: עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ, וְאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם, וְעֶשֶׂר בַּגְּבוּלִין. **עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ:** חַטָּאת, וְאָשָׁם, וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר, וְחַטַּאת הָעוֹף, וְאָשָׁם תָּלוּי, וְלֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצוֹרָע, שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת, וְהָעֹמֶר. **אַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם:** הַבְּכוֹרָה, וְהַבִּכּוּרִים, וְהַמּוּרָם מִתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר, וְעוֹרוֹת קָדָשִׁים. **עֶשֶׂר בַּגְּבוּלִין:** תְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְחַלָּה, רֹאשִׁית הַגֵּז, הַזָּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה, וּפִדְיוֹן הַבֵּן, וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, וְהַחֲרָמִים, וּשְׂדֵה אֲחֻזָּה, וְגֶזֶל גֵּר. כָּל אֵלּוּ נִתְּנוּ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, בְּכֹלְ וּפֶרֶט וּבְרִית מֶלַח, לְחַיֵּב עַל הַכֹּלְ, וּלְחַיֵּב עַל הַפֶּרֶט. לְתֵּן שְׂכַר עַל כֹּלְ, וְלִתֵּן שְׂכַר לַפֶּרֶט. הָעוֹבֵר עֲלֵיהֶן - כְּעוֹבֵר מִשּׁוּם כֹּלְ וּמִשּׁוּם פֶּרֶט:

ט. אֵיזוֹ הִיא הָאָרֶץ וְאֵיזוֹ הִיא חוּצָה לָאָרֶץ? כָּל הַשּׁוֹפֵעַ מִטּוּרֵי אֲמָנוֹן וָאֵילָךְ - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מִטּוּרֵי אֲמָנוֹן וּלְהַלָּן - חוּצָה לָאָרֶץ. הַנִּיסִין שֶׁבָּיִם - רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ

הַשָּׁלֵם

חוּט מָתוּחַ מִטּוּרֵי אֲמָנוֹן וְעַד נַחַל מִצְרַיִם, מִחוּט וּלְפָנִים - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִלְּחוּט וָלַחוּץ - חוּצָה לָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - הֲרֵי הוּא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לד, ח): "וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל". הַנִּיסִין שֶׁבַּצָּדָדִין - רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ חוּט מָתוּחַ מִקַּפַּלַרְיָא וְעַד אוּקֵינוֹס, מִנַּחַל מִצְרַיִם וְעַד אוּקֵינוֹס, מִחוּט וּלְפָנִים - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִחוּט וָלַחוּץ - חוּצָה לָאָרֶץ:

י. סְפִינָה שֶׁהִיא בָּאָה מִחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ, וְהָיְתָה בָּהּ עִסָּה, עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ פָּנֶיהָ - חַיֶּבֶת, מִשֶּׁקָּרְמוּ פָּנֶיהָ - פְּטוּרָה:

מַסֶּכֶת עָרְלָה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הַנּוֹטֵעַ לְסָיָג לְקוֹרוֹת וּלְעֵצִים - פָּטוּר מִן הָעָרְלָה. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנָּטַע לְסָיָג וּלְקוֹרוֹת וּלְעֵצִים דָּבָר הָרָאוּי לָהֶם, אֲבָל נָטַע לְסָיָג וּלְקוֹרוֹת לְעֵצִים דָּבָר שֶׁאֵין רָאוּי לָהֶם - חַיָּב בָּעָרְלָה. נָטְעוּ לְעֵצִים וְחָשַׁב עָלָיו לַאֲכִילָה, מֵאֵימָתַי מוֹנֶה לוֹ? מִשְּׁעַת נְטִיעָתוֹ:

ב. הַנּוֹטֵעַ לְרַבִּים - חַיָּב. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: הַנּוֹטֵעַ לָרַבִּים - חַיָּב בָּעָרְלָה. הָעוֹלֶה לָרַבִּים - פָּטוּר מִן הָעָרְלָה:

ג. הַנּוֹטֵעַ בִּסְפִינָה בְּעָצִיץ וּבְרֹאשׁ הַגַּג - חַיָּב בָּעָרְלָה. נִזְרְעוּ בְּעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב, נִשְׁבַּר וְחָזַר וְזָרָעָן בְּעָצִיץ נָקוּב, אִם יָכוֹל לְחָיוֹת - חַיָּב. וְאִם לָאו - פָּטוּר. כֵּיצַד יוֹדֵעַ אִם יָכוֹל לְחָיוֹת וְאִם לָאו? חוֹפֵר לוֹ גּוּמָא בָּאָרֶץ וְנוֹטְעוֹ בָּהּ, אִם יָכוֹל לְחָיוֹת - חַיָּב, וְאִם לָאו - פָּטוּר:

ד. אֵילָן הָעוֹלֶה בֵּין מִן הַגֶּזַע וּבֵין מִן הַשָּׂרָשִׁים - חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָעוֹלֶה מִן הַגֶּזַע - חַיָּב, מִן הַשָּׂרָשִׁים - פָּטוּר. הִקְדִּישׁוֹ וְאַחַר כָּךְ נָטַע - פָּטוּר. נָטַע וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ וּפְדָאוֹ, מֵאֵימָתַי מוֹנֶה לוֹ? מִשְּׁעַת נְטִיעָתוֹ:

תּוֹסֶפְתָּא

ה. נָכְרִי שֶׁהִרְכִּיב עֵץ מֵאֲכָל עַל גַּבֵּי עֵץ סָרָק – מוֹנֶה לוֹ מִשְׁעַת נְטִיעָתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹטְעִים יִחוּר שֶׁל עָרְלָה, וְאֵין נוֹטְעִים אֶגּוֹז שֶׁל עָרְלָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרִי. וְאֵין מַרְכִּיבִין כִּפְנִיּוֹת שֶׁל עָרְלָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: סַמְנֵי עָרְלָה – עוֹלֶה בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם, צוֹבֵעַ בָּהֶן בִּבְלוּל, וְהוֹלְכִין אַחַר הָרֹב:

ו. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בָּשָׂר בְּחָלָב – מֻתָּר בַּהֲנָאָה. בַּעֲלֵי מוּמִין – אֲסוּרִין כָּל שֶׁהֵן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּעֲלֵי מוּמִין – יְבַקֵּר:

ז. תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּקַלְפֵּי עָרְלָה, אִם חָדָשׁ – יִתֵּץ, אִם יָשָׁן – יוֹצֵן. אָפָה וּבִשֵּׁל בְּגָחָלִים – מֻתָּר. אָפָה בְּכֶלְךָ – מֻתָּר, חוּץ מֵעֲצֵי אֲשֵׁירָה. אֵפֶר בְּגָדִים שֶׁנִּתְנַגְּעוּ, וְעָפָר בָּתִּים שֶׁנִּתְנַגְּעוּ – אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה:

ח. סָפֵק עָרְלָה, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – אָסוּר, בְּסוּרְיָא בְּחוּצָה לָאָרֶץ – מֻתָּר. כֵּיצַד? כֶּרֶם וְשָׂדֶה שֶׁנָּטַע יֶרֶק, וְיֶרֶק נִמְכַּר חוּצָה לוֹ, סְפֵקוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – אָסוּר, בְּסוּרְיָא וּבְחוּצָה לָאָרֶץ – מֻתָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף זֶה סְפֵקוֹ בְּסוּרְיָא – אָסוּר. אֵיזֶהוּ סְפֵקוֹ מֻתָּר? כֶּרֶם שֶׁנָּטַע יֶרֶק וּשְׂדֵה יֶרֶק בְּצִדּוֹ, וְיֶרֶק נִמְכַּר חוּצָה לוֹ, סְפֵקוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – אָסוּר, בְּסוּרְיָא וּבְחוּצָה לָאָרֶץ – מֻתָּר. הֲרֵי שֶׁנִּמְצָא נִטְיָעָה קְטַנָּה בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ, סְפֵקוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – אָסוּר. בְּסוּרְיָא וּבְחוּצָה לָאָרֶץ – מֻתֶּרֶת. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוּרְמַסְקִית, שֶׁאָמַר מִשָּׁם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, שֶׁאָמַר מִשָּׁם רַבִּי אֶלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל: אֵין עָרְלָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ:

מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים קֹדֶם לַעֲצֶרֶת. וְאִם הֵבִיא – יַמְתִּין עַד שֶׁתָּבֹא עֲצֶרֶת וְיִקְרָא עֲלֵיהֶן:

ב. הַקּוֹנֶה אִילָן אֶחָד בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ – הֲרֵי זֶה מֵבִיא וְלֹא קוֹרֵא, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא קָנָה קַרְקַע; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא מֵבִיא וְלֹא קוֹרֵא:

הַשָּׁלֵם

ג. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל הַגֵּרִים כָּלָן מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין. בְּנֵי קֵינִי חוֹתַן מֹשֶׁה – מְבִיאִין וְקוֹרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר י, לב): "וְהָיָה כִּי תֵלֵךְ עִמָּנוּ" וְגוֹ':

ד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כֹּהֲנִים – מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נָטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ. וַאֲנִי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁנָּטְלוּ לְוִיִּם – כָּךְ נָטְלוּ כֹּהֲנִים, בֵּין מִדָּבָר מֵרֻבָּה בֵּין מִדָּבָר מוּעָט:

ה. הִפְרִישׁ אֶת בִּכּוּרָיו וּמָכַר אֶת שָׂדֵהוּ – מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. וְהַשֵּׁנִי מַהוּ לְהָבִיא? מֵאוֹתוֹ הַמִּין – אֵינוֹ מֵבִיא, מִמִּין אַחֵר – מֵבִיא וְקוֹרֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מֵאוֹתוֹ הַמִּין – מֵבִיא וְקוֹרֵא:

ו. הֲרֵי שֶׁהִפְרִישׁ אֶת בִּכּוּרָיו וְקָרָא עֲלֵיהֶן, וְחָזַר וְקָנָה שָׂדֶה אַחֶרֶת וְנִתְבַּכְּרוּ לוֹ מֵהֶמְשֶׁת הַמִּינִין, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתַּן לְתוֹכָן מֵאוֹתוֹ הַמִּין – מֵבִיא וְלֹא קוֹרֵא, שֶׁאֵין אָדָם קוֹרֵא פַּעֲמַיִם בַּשָּׁנָה:

ז. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד בְּאֵר הַגּוֹלָה – חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. מִבְּאֵר הַגּוֹלָה – אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: שְׁנַיִם – אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן חֹמֶשׁ:

ח. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מִתְּמָרִים, חוּץ מִן הַתְּמָרִים שֶׁבִּירִיחוֹ. וְאֵין קוֹרִין אֶלָּא עַל הַכּוֹתָבוֹת בִּלְבַד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: רִמּוֹנֵי עֻמָּקִים – מְבִיאִין וְקוֹרִין:

ט. חִטָּה בִּתְרוּמָה שֶׁאֵין בְּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וּבִכּוּרִים, וּבְמַעֲשֵׂר שְׁנִי שֶׁאֵין בִּתְרוּמָה. שֶׁהַתְּרוּמָה – אֵין נִטֶּלֶת אֶלָּא מִן הַמֻּקָּף, וְאֵין נִטֶּלֶת אֶלָּא מִן הַגְּמוּר, וְאֵין נִטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, וּמְדַמַּעַת, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ, וְנוֹהֶגֶת בְּכָל הַפֵּרוֹת. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּבִּכּוּרִים. וְנוֹהֶגֶת בִּשְׁאָר שָׁנִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

תּוֹסֶפְתָּא

י. חֹמֶר בַּמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי – קָנָה אֶת הַקַּנְקַן, וְאוֹסֵר דָּמָיו, וְעֵרוּבָיו וְסָפֵק עֵרוּבוֹ – כָּל שֶׁהוּא, אָסוּר לָאוֹנֵן, וְטָעוּן חֹמֶשׁ וְטָעוּן וִדּוּי, וְלֹא הָתַר לַאֲכִילָה אֶלָּא בְּפִדְיוֹן, וְאֵין מַדְלִיקִין בּוֹ אֶת הַנֵּר. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּתְרוּמָה:

יא. חֹמֶר בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין בַּבְּכוּרִים, שֶׁהַתְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – נוֹהֲגִין בְּעַמּוֹן וּמוֹאָב, וְנוֹהֶגֶת בְּכָל הַפֵּרוֹת. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּבְּכוּרִים. חֹמֶר בַּמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבִכּוּרִים שֶׁאֵין בַּתְּרוּמָה, שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבִכּוּרִים – טְעוּנִין הֲבָאַת מָקוֹם, וּטְעוּנִין וִדּוּי, וַאֲסוּרִין לָאוֹנֵן. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּתְּרוּמָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. וְחַיָּבִין בְּבִעוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בִּכּוּרִים – פְּטוּרִין מִן הַבִּעוּר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – טָעוּן וִדּוּי, וּבִכּוּרִים טְעוּנִין וִדּוּי, מַה מַּעֲשֵׂר שֵׁנִי – טָעוּן בִּעוּר, אַף בִּכּוּרִים – טְעוּנִין בִּעוּר. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַה לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁטָּעוּן בִּעוּר – שֶׁכֵּן דָּמָיו טְעוּנִין בִּעוּר, תֹּאמַר בַּבִּכּוּרִים – שֶׁאֵין דָּמֵיהֶן טְעוּנִין בִּעוּר?!

יב. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בִּכּוּרִים לֹא אָמְרוּ גְּדוֹלֵיהֶן לֶאֱכוֹל בִּירוּשָׁלַיִם. מַעֲשֵׂר[2]. בְּאֵיזֶה מַעֲשֵׂר אָמְרוּ? בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה, נִכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצֵא, בְּשֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה וּבְשֶׁאֵין לוֹ פִּדְיוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: בִּכּוּרִים – אֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶם בִּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע:

מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים פֶּרֶק שֵׁנִי

א. כּוּי כֵּיצַד דּוֹמֶה לַחַיָּה? דָּמוֹ טָעוּן כִּסּוּי כְּמוֹ הַחַיָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חַיָּבִין עַל חֶלְבּוֹ אָשָׁם תָּלוּי. כֵּיצַד שָׁוֶה לַחַיָּה וְלַבְּהֵמָה? הַמַּפְשִׁיט בּוֹ – חִבּוּר כַּחַיָּה וְכַבְּהֵמָה. וְנוֹהֵג בּוֹ גִּיד הַנָּשֶׁה כַּחַיָּה וְכַבְּהֵמָה. אִם אָמַר: 'הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה חַיָּה וּבְהֵמָה' – הֲרֵי זֶה נָזִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כּוּי – בְּרִיָּה לְעַצְמוֹ, וְלֹא יָכְלוּ חֲכָמִים לְהַכְרִיעַ עָלָיו אִם חַיָּה אִם בְּהֵמָה:

ב. אַנְדְּרוֹגִינוּס – יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוֶה לָאֲנָשִׁים, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוֶה לַנָּשִׁים, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוֶה לָאֲנָשִׁים וְלַנָּשִׁים, וְיֵשׁ בּוֹ שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה לֹא לָאֲנָשִׁים וְלֹא לַנָּשִׁים:

ג. דְּרָכִים שֶׁשָּׁוֶה בָּהֶן לָאֲנָשִׁים: מְטַמֵּא בִּלְבָן כָּאֲנָשִׁים. נוֹשֵׂא אֲבָל לֹא נוֹשֵׂא כָּאֲנָשִׁים. וְאֵין מִתְיַחֵד עִם הַנָּשִׁים כָּאֲנָשִׁים. וְאֵינוֹ נִתָּן עִם הַבָּנוֹת כָּאֲנָשִׁים. וְאֵין מְטַמֵּא לַמֵּתִים כָּאֲנָשִׁים. וְעוֹבֵר עַל "בַּל תַּקִּיף" וּ"בַל תַּשְׁחִית" כָּאֲנָשִׁים. וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו דַּם טֹהַר כָּאֲנָשִׁים. 'הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִישׁ' – הֲרֵי זֶה נָזִיר כָּאֲנָשִׁים. וְחַיָּב בְּכָל הַמִּצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה כָּאֲנָשִׁים:

ד. דְּרָכִים שֶׁשָּׁוֶה לַנָּשִׁים: מְטַמֵּא בְּאֹדֶם כַּנָּשִׁים. וְאֵין מִתְיַחֵד עִם הָאֲנָשִׁים כַּנָּשִׁים. וְאֵין זוֹקֵק לְיִבּוּם כַּנָּשִׁים. וְאֵין חוֹלֵק עִם הַבָּנִים כַּנָּשִׁים. וְאֵין אוֹכֵל בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים כַּנָּשִׁים. וּפָסוּל לְכָל עֵדוּת שֶׁבַּתּוֹרָה כַּנָּשִׁים. וְאִם נִבְעַל בָּעֲבֵרָה – פָּסוּל בִּתְרוּמָה כַּנָּשִׁים. וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו דַּם טָמֵא כַּנָּשִׁים. וְאִם אָמַר: 'הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִשָּׁה' – נָזִיר:

ה. דְּרָכִים שֶׁשָּׁוֶה בָּהֶן לָאֲנָשִׁים וּלְנָשִׁים: חַיָּבִין עַל נִזְקוֹ הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה. הַהוֹרְגוֹ בְּמַזִּיד – נֶהֱרָג, בִּשּׁוֹגֵג – גּוֹלֶה לְעָרֵי מִקְלָט. אִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו בְּדַם טֹהַר כָּאֲנָשִׁים וְכַנָּשִׁים, וּמְבִיאָה עָלָיו קָרְבָּן כָּאֲנָשִׁים וְכַנָּשִׁים, וְנוֹחֵל בְּכָל נַחֲלוֹת כָּאֲנָשִׁים וְכַנָּשִׁים, חוֹלֵק בְּקָדְשֵׁי הַגְּבוּל כָּאֲנָשִׁים וְכַנָּשִׁים. וְאִם אָמַר 'הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִישׁ וְאִשָּׁה' – הֲרֵי זֶה נָזִיר:

ו. דְּרָכִים שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בָּהֶן לֹא לָאֲנָשִׁים וְנָשִׁים: אֵין חַיָּבִין עַל זִיבָתוֹ. וְאֵין שׁוֹרְפִין עַל טְמְאָתוֹ. וְאֵין נֶעֱרָךְ לֹא כָּאֲנָשִׁים וְנָשִׁים.

הַשָּׁלֵם

---

[2] בַּ'חֲוֹזְקְאל' גָּרַם עַל פִּי הַבְּרַיְתָא הַמּוּבֵאת בַּגְּמָרָא בָּבָא מְצִיעָא (דף נא ע"א): **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בָּטֵל בְּרֹב. וּבְאֵיזֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אָמְרוּ? בְּמַעֲשֵׂר שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה וְשֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיָצָא.**

תּוֹסֶפְתָּא

אֵין נִמְכָּר לְעֶבֶד עִבְרִי, לֹא כָּאֲנָשִׁים וְנָשִׁים. אִם אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שָׁאֵין זֶה אִישׁ וְאִשָּׁה׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַנְדְּרוֹגִינוֹס – בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְלֹא הִכְרִיעוּ בּוֹ חֲכָמִים אִם אִישׁ הוּא אוֹ אִם אִשָּׁה הוּא. אֲבָל טוּמְטוּם אֵינוֹ כֵּן, אֶלָּא אוֹ סָפֵק אִישׁ אוֹ סָפֵק אִשָּׁה:

ז. כֵּיצַד מַפְרִישִׁין אֶת הַבְּכוּרִים? יוֹרֵד אָדָם לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וְרוֹאֶה תְּאֵנָה שֶׁבְּכָרָה, אֶשְׁכּוֹל שֶׁבְּכֵר – קוֹשְׁרָן בְּמְשִׁיחָה וְאוֹמֵר: ׳הֲרֵי אֵלּוּ בִּכּוּרִים׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חוֹזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָן ׳בִּכּוּרִים׳ מֵאַחַר שֶׁיִּתְלַשּׁוּ מִן הַקַּרְקַע:

ח. מִצְוָה לַהֲבִיאָם בְּשִׁבְעָה כֵּלִים. וְאִם הֵבִיאָן בִּכְלִי אֶחָד – יָצָא. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מֵבִיא שְׁעוֹרִין וְנוֹתֵן לְמַטָּה וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. חִטִּין מִלְמַטָּן וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. תְּמָרִים עַל גַּבֵּיהֶן וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. זֵיתִים עַל גַּבֵּיהֶן וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. רִמּוֹנִים עַל גַּבֵּיהֶן וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. תְּאֵנִים עַל גַּבֵּיהֶן וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. עֲנָבִים לְמַעְלָה מִכֻּלָּן, וּמַקִּיפִין לָהֶם אֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁל עֲנָבִים מִבַּחוּץ. לֹא הָיוּ עוֹלִין יְחִידִים אֶלָּא פָּלָכִים פָּלָכִים. לֹא הָיוּ מְהַלְּכִים כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ אֶלָּא שְׁתֵּי יָדוֹת בַּיּוֹם. חַזָּנֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת עוֹלִין עִמָּהֶם וְלָנִין בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר. לֹא הָיוּ נִכְנָסִים לַבָּתִּים מִפְּנֵי אֹהֶל טֻמְאָה. וּטְעוּנָה עוֹלָה וּשְׁלָמִים. לֹא הָיוּ מִתְעַסְּקִין בַּחֲזָרָה כְּדֶרֶךְ שֶׁמִּתְעַסְּקִין בָּהֶן בַּהֲלִיכָה. זְמַן עֲצֵי הַכֹּהֲנִים וְהָעֹם – בְּתִשְׁעָה בְּאָב וּטְעוּנִין לִינָה. לֹא הָיוּ מִתְעַסְּקִין בָּהֶן כְּדֶרֶךְ שֶׁמִּתְעַסְּקִין בַּבְּכוּרִים. כָּל הַדֶּרֶךְ כֻּלָּהּ הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ לִתֵּן לְעַבְדּוֹ אוֹ לְקָרוֹבוֹ, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְהַר הַבַּיִת, הִגִּיעַ לְהַר הַבַּיִת אֲפִלּוּ אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ נוֹטֵל אֶת הַסַּל עַל כְּתֵפוֹ וְנִכְנָס עַד שֶׁמַּגִּיעַ לָעֲזָרָה. הִגִּיעַ לָעֲזָרָה, דִּבְּרוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר: ״אֲרוֹמִמְךָ ה׳ כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אוֹיְבַי לִי״ (תְּהִלִּים ל, ב). הַגּוֹזָלוֹת שֶׁעַל גַּבֵּי הַסַּלִּים – הָיוּ עוֹלוֹת, וּמַה שֶּׁבְּיָדָן נוֹתְנִים לַכֹּהֲנִים:

הַשָּׁלֵם

ט. תּוֹסֶפֶת הַבְּכוּרִים – מִן בְּמִינוֹ. וְעִטּוּר הַבְּכוּרִים – מִן בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. תּוֹסֶפֶת הַבְּכוּרִים – נֶאֱכֶלֶת בְּטָהֳרָה, וּפְטוּרָה מִן הַוִּדּוּי וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִן הַדְּמַאי. עִטּוּר הַבְּכוּרִים – מִמִּין עַל מִינוֹ, מִדָּבָר שֶׁהוּא חַיָּב בַּבְּכוּרִים, פָּטוּר מִן הַוִּדּוּי וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִן הַדְּמַאי. עִטּוּר הַבְּכוּרִים – מִן בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, דָּבָר שֶׁאֵין חַיָּב בַּדְּמַאי וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּוִּדּוּי. עִטּוּר הַבְּכוּרִים – מִמִּין עַל מִינוֹ. דָּבָר שֶׁאֵין חַיָּב בַּבְּכוּרִים, אוֹ מֵעַמּוֹן וּמוֹאָב אֲפִלּוּ דָּבָר שֶׁחַיָּב בַּבְּכוּרִים – אֵין מְקַבְּלִין הֵימֶנּוּ:

י. הַמּוֹכֵר סֵפֶר תּוֹרָתוֹ – אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. כּוֹתְבֵי סְפָרִים תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת, הֵן וְתַגְרֵיהֶן, וְתַגְרֵי תַגְרֵיהֶן, וְכָל הָעוֹסְקִין שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם – אֵינָן רוֹאִין סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. אִם הָיוּ עוֹסְקִין לְשֵׁם שָׁמַיִם – הֲרֵי הֵן בִּכְלָל בְּרָכָה. תַּגְרֵי שְׁמִיטָּה, וּמְגַדְּלֵי בְּהֵמָה דַּקָּה, וְקוֹצְצֵי אִילָנוֹת טוֹבוֹת – אֵינָן רוֹאִין סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. וְכָל הָעוֹסְקִין לַגָּבוֹהַּ, אִם הָיוּ עֲסוּקִין לְשֵׁם שָׁמַיִם – הֲרֵי הֵן בִּכְלָל בְּרָכָה:

[פסוקים שהיו חסרים בפרק י"ז של יום שב"ק ד' כסליו]

כו וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הָאֲנָשִׁים הָעֹמְדִים עִמּוֹ לֵאמֹר מַה־יֵּעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי הַלָּז וְהֵסִיר חֶרְפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל כִּי מִי הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל הַזֶּה כִּי חֵרֵף מַעַרְכוֹת אֱלֹהִים חַיִּים: כז וַיֹּאמֶר לוֹ הָעָם כַּדָּבָר הַזֶּה לֵאמֹר כֹּה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר יַכֶּנּוּ: כח וַיִּשְׁמַע אֱלִיאָב אָחִיו הַגָּדוֹל בְּדַבְּרוֹ אֶל־הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר־אַף אֱלִיאָב בְּדָוִד וַיֹּאמֶר | לָמָּה־זֶּה יָרַדְתָּ וְעַל־מִי נָטַשְׁתָּ מְעַט הַצֹּאן הַהֵנָּה בַּמִּדְבָּר אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת־זְדֹנְךָ וְאֵת רַע לְבָבְךָ כִּי לְמַעַן רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יָרַדְתָּ: כט וַיֹּאמֶר דָּוִד מֶה עָשִׂיתִי עָתָּה הֲלוֹא דָבָר הוּא: ל וַיִּסֹּב מֵאֶצְלוֹ אֶל־מוּל אַחֵר וַיֹּאמֶר כַּדָּבָר הַזֶּה וַיְשִׁבֵהוּ הָעָם דָּבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן: לא וַיִּשְׁמְעוּ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר דָּוִד וַיַּגִּדוּ לִפְנֵי־שָׁאוּל וַיִּקָּחֵהוּ: לב וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל אַל־יִפֹּל לֵב־אָדָם עָלָיו עַבְדְּךָ יֵלֵךְ וְנִלְחַם עִם־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה: לג וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד לָא תוּכַל לָלֶכֶת אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה לְהִלָּחֶם עִמּוֹ כִּי־נַעַר אַתָּה וְהוּא אִישׁ מִלְחָמָה מִנְּעֻרָיו: {ס} לד וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל רֹעֶה הָיָה עַבְדְּךָ לְאָבִיו בַּצֹּאן וּבָא הָאַרְיֵ וְאֶת־הַדֹּוב וְנָשָׂא שֶׂה מֵהָעֵדֶר: לה וְיָצָאתִי אַחֲרָיו וְהִכִּתִיו וְהִצַּלְתִּי מִפִּיו וַיָּקָם עָלַי וְהֶחֱזַקְתִּי בִּזְקָנוֹ וְהִכִּתִיו וַהֲמִיתִיו: לו גַּם אֶת־הָאַרְיֵ גַּם־הַדֹּב הִכָּה עַבְדֶּךָ וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל הַזֶּה כְּאַחַד מֵהֶם כִּי חֵרֵף מַעַרְכֹת אֱלֹהִים חַיִּים: {ס} לז וַיֹּאמֶר דָּוִד יְהוָה אֲשֶׁר הִצִּלַנִי מִיַּד הָאַרְיֵ וּמִיַּד הַדֹּב הוּא יַצִּילֵנִי מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה {ס} וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד לֵךְ וַיהוָה יִהְיֶה עִמָּךְ: לח וַיַּלְבֵּשׁ שָׁאוּל אֶת־דָּוִד מַדָּיו וְנָתַן קוֹבַע נְחֹשֶׁת עַל־רֹאשׁוֹ וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ שִׁרְיוֹן: לט וַיַּחְגֹּר דָּוִד אֶת־חַרְבּוֹ מֵעַל לְמַדָּיו וַיָּאֶל לָלֶכֶת כִּי לֹא־נִסָּה וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל לֹא אוּכַל לָלֶכֶת בָּאֵלֶּה כִּי לֹא נִסֵּיתִי וַיְסִרֵם דָּוִד מֵעָלָיו: מ וַיִּקַּח מַקְלוֹ בְּיָדוֹ וַיִּבְחַר־לוֹ חֲמִשָּׁה חַלְּקֵי־אֲבָנִים | מִן־הַנַּחַל וַיָּשֶׂם אֹתָם בִּכְלִי הָרֹעִים אֲשֶׁר־לוֹ וּבַיַּלְקוּט וְקַלְעוֹ בְּיָדוֹ וַיִּגַּשׁ אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי: מא וַיֵּלֶךְ הַפְּלִשְׁתִּי הֹלֵךְ וְקָרֵב אֶל־דָּוִד וְהָאִישׁ נֹשֵׂא הַצִּנָּה לְפָנָיו: מב וַיַּבֵּט הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּרְאֶה אֶת־דָּוִד וַיִּבְזֵהוּ כִּי־הָיָה נַעַר וְאַדְמֹנִי עִם־יְפֵה מַרְאֶה: מג וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־דָּוִד הֲכֶלֶב אָנֹכִי כִּי־אַתָּה בָּא־אֵלַי בַּמַּקְלוֹת וַיְקַלֵּל הַפְּלִשְׁתִּי אֶת־דָּוִד בֵּאלֹהָיו: מד וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־דָּוִד לְכָה אֵלַי וְאֶתְּנָה אֶת־בְּשָׂרְךָ לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הַשָּׂדֶה: {ס} מה וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי אַתָּה בָּא אֵלַי בְּחֶרֶב וּבַחֲנִית וּבְכִידוֹן וְאָנֹכִי בָּא־אֵלֶיךָ בְּשֵׁם יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חֵרַפְתָּ: מו הַיּוֹם הַזֶּה יְסַגֶּרְךָ יְהוָה בְּיָדִי וְהִכִּיתִךָ וַהֲסִרֹתִי אֶת־רֹאשְׁךָ מֵעָלֶיךָ וְנָתַתִּי פֶּגֶר מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים הַיּוֹם הַזֶּה לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְחַיַּת הָאָרֶץ וְיֵדְעוּ כָּל־הָאָרֶץ כִּי יֶשׁ אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל: מז וְיֵדְעוּ כָּל־הַקָּהָל הַזֶּה כִּי־לֹא בְּחֶרֶב וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ יְהוָה כִּי לַיהוָה הַמִּלְחָמָה וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיָדֵנוּ: {ס} מח וְהָיָה כִּי־קָם הַפְּלִשְׁתִּי וַיֵּלֶךְ וַיִּקְרַב לִקְרַאת דָּוִד וַיְמַהֵר דָּוִד וַיָּרָץ הַמַּעֲרָכָה לִקְרַאת הַפְּלִשְׁתִּי: מט וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־יָדוֹ אֶל־הַכֶּלִי וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶבֶן וַיְקַלַּע וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־מִצְחוֹ וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אָרְצָה: נ וַיֶּחֱזַק דָּוִד מִן־הַפְּלִשְׁתִּי בַּקֶּלַע וּבָאֶבֶן וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִתֵהוּ וְחֶרֶב אֵין

בְּיַד־דָּוִד: נא וַיָּרֶץ דָּוִד וַיַּעֲמֹד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח
אֶת־חַרְבּוֹ וַיִּשְׁלְפָהּ מִתַּעְרָהּ וַיְמַתְּתֵהוּ וַיִּכְרָת־בָּהּ
אֶת־רֹאשׁוֹ וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי־מֵת גִּבּוֹרָם וַיָּנֻסוּ:
נב וַיָּקֻמוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וְיהוּדָה וַיָּרִעוּ וַיִּרְדְּפוּ
אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים עַד־בּוֹאֲךָ גַּיְא וְעַד שַׁעֲרֵי עֶקְרוֹן
וַיִּפֹּלוּ חַלְלֵי פְלִשְׁתִּים בְּדֶרֶךְ שַׁעֲרַיִם וְעַד־גַּת וְעַד־
עֶקְרוֹן: נג וַיָּשֻׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִדֹּלֵק אַחֲרֵי
פְלִשְׁתִּים וַיָּשֹׁסּוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם: נד וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־
רֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי וַיְבִאֵהוּ יְרוּשָׁלִָם וְאֶת־כֵּלָיו שָׂם
בְּאָהֳלוֹ: {ס} נה וּכְרְאוֹת שָׁאוּל אֶת־דָּוִד יֹצֵא
לִקְרַאת הַפְּלִשְׁתִּי אָמַר אֶל־אַבְנֵר שַׂר הַצָּבָא בֶּן־
מִי־זֶה הַנַּעַר אַבְנֵר וַיֹּאמֶר אַבְנֵר חֵי־נַפְשְׁךָ הַמֶּלֶךְ
אִם־יָדָעְתִּי: נו וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁאַל אַתָּה בֶּן־מִי־
זֶה הָעֶלֶם: {ס} נז וּכְשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת־
הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֹתוֹ אַבְנֵר וַיְבִאֵהוּ לִפְנֵי שָׁאוּל
וְרֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי בְּיָדוֹ: נח וַיֹּאמֶר אֵלָיו שָׁאוּל בֶּן־
מִי אַתָּה הַנָּעַר וַיֹּאמֶר דָּוִד בֶּן־עַבְדְּךָ יִשַׁי בֵּית
הַלַּחְמִי:

שמואל א פרק כה

א וַיָּמָת שְׁמוּאֵל וַיִּקָּבְצוּ כָל־יִשְׂרָאֵל וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ
וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּבֵיתוֹ בָּרָמָה וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּרֶד אֶל־מִדְבַּר
פָּארָן: {פ}
ב וְאִישׁ בְּמָעוֹן וּמַעֲשֵׂהוּ בַכַּרְמֶל וְהָאִישׁ גָּדוֹל
מְאֹד וְלוֹ צֹאן שְׁלֹשֶׁת־אֲלָפִים וְאֶלֶף עִזִּים וַיְהִי
בִגְזֹז אֶת־צֹאנוֹ בַּכַּרְמֶל: ג וְשֵׁם הָאִישׁ נָבָל וְשֵׁם
אִשְׁתּוֹ אֲבִגַיִל וְהָאִשָּׁה טוֹבַת־שֶׂכֶל וְיפַת תֹּאַר
וְהָאִישׁ קָשֶׁה וְרַע מַעֲלָלִים וְהוּא כלבו (כָלְבִי): ד
וַיִּשְׁמַע דָּוִד בַּמִּדְבָּר כִּי־גֹזֵז נָבָל אֶת־צֹאנוֹ: ה
וַיִּשְׁלַח דָּוִד עֲשָׂרָה נְעָרִים וַיֹּאמֶר דָּוִד לַנְּעָרִים עֲלוּ
כַרְמֶלָה וּבָאתֶם אֶל־נָבָל וּשְׁאֲלְתֶּם־לוֹ בִשְׁמִי
לְשָׁלוֹם: ו וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ
שָׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ שָׁלוֹם: ז וְעַתָּה שָׁמַעְתִּי כִּי
גֹזְזִים לָךְ עַתָּה הָרֹעִים אֲשֶׁר־לְךָ הָיוּ עִמָּנוּ לֹא
הֶכְלַמְנוּם וְלֹא־נִפְקַד לָהֶם מְאוּמָה כָּל־יְמֵי הֱיוֹתָם
בַּכַּרְמֶל: ח שְׁאַל אֶת־נְעָרֶיךָ וְיַגִּידוּ לָךְ וְיִמְצְאוּ
הַנְּעָרִים חֵן בְּעֵינֶיךָ כִּי־עַל־יוֹם טוֹב בָּנוּ תִּנָּה־נָּא
אֵת אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲבָדֶיךָ וּלְבִנְךָ לְדָוִד: ט
וַיָּבֹאוּ נַעֲרֵי דָוִד וַיְדַבְּרוּ אֶל־נָבָל כְּכָל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה בְּשֵׁם דָּוִד וַיָּנוּחוּ: י וַיַּעַן נָבָל אֶת־עַבְדֵי דָוִד
וַיֹּאמֶר מִי דָוִד וּמִי בֶן־יִשַׁי הַיּוֹם רַבּוּ עֲבָדִים
הַמִּתְפָּרְצִים אִישׁ מִפְּנֵי אֲדֹנָיו: יא וְלָקַחְתִּי אֶת־
לַחְמִי וְאֶת־מֵימַי וְאֶת טִבְחִתִּי אֲשֶׁר טָבַחְתִּי לְגֹזְזַי
וְנָתַתִּי לַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתִּי אֵי מִזֶּה הֵמָּה:
יב וַיֵּהָפְכוּ נַעֲרֵי־דָוִד לְדַרְכָּם וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ וַיַּגִּדוּ
לוֹ כְּכֹל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: יג וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲנָשָׁיו
חִגְרוּ | אִישׁ אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת־חַרְבּוֹ
וַיַּחְגֹּר גַּם־דָּוִד אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּעֲלוּ | אַחֲרֵי דָוִד
כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וּמָאתַיִם יָשְׁבוּ עַל־הַכֵּלִים: יד
וְלַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הִגֶּיד נַעַר־אֶחָד מֵהַנְּעָרִים
לֵאמֹר הִנֵּה שָׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים | מֵהַמִּדְבָּר לְבָרֵךְ
אֶת־אֲדֹנֵינוּ וַיָּעַט בָּהֶם: טו וְהָאֲנָשִׁים טֹבִים לָנוּ
מְאֹד וְלֹא הָכְלַמְנוּ וְלֹא־פֻקַּדְנוּ מְאוּמָה כָּל־יְמֵי
הִתְהַלַּכְנוּ אִתָּם בֶּהְיוֹתֵנוּ בַּשָּׂדֶה: טז חוֹמָה הָיוּ
עָלֵינוּ גַּם־לַיְלָה גַּם־יוֹמָם כָּל־יְמֵי הֱיוֹתֵנוּ עִמָּם
רֹעִים הַצֹּאן: יז וְעַתָּה דְּעִי וּרְאִי מַה־תַּעֲשִׂי כִּי־
כְלָתָה הָרָעָה אֶל־אֲדֹנֵינוּ וְעַל כָּל־בֵּיתוֹ וְהוּא בֶּן־
בְּלִיַּעַל מִדַּבֵּר אֵלָיו: יח וַתְּמַהֵר אבוגיל (אֲבִיגַיִל)
וַתִּקַּח מָאתַיִם לֶחֶם וּשְׁנֵים נִבְלֵי־יָיִן וְחָמֵשׁ צֹאן
עשוות (עֲשׂוּיוֹת) וְחָמֵשׁ סְאִים קָלִי וּמֵאָה צִמֻּקִים

וּמְאַתַּיִם דְּבֵלִים וַתָּשֶׂם עַל־חֲמֹרֶיהָ: יט וַתֹּאמֶר
לִנְעָרֶיהָ עִבְרוּ לְפָנַי הִנֵּנִי אַחֲרֵיכֶם בָּאָה וּלְאִישָׁהּ
נָבָל לֹא הִגִּידָה: כ וְהָיָה הִיא | רֹכֶבֶת עַל־הַחֲמוֹר
וְיֹרֶדֶת בְּסֵתֶר הָהָר וְהִנֵּה דָוִד וַאֲנָשָׁיו יֹרְדִים
לִקְרָאתָהּ וַתִּפְגֹּשׁ אֹתָם: כא וְדָוִד אָמַר אַךְ לַשָּׁקֶר
שָׁמַרְתִּי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָזֶה בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נִפְקַד
מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מְאוּמָה וַיָּשֶׁב־לִי רָעָה תַּחַת טוֹבָה:
כב כֹּה־יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְאֹיְבֵי דָוִד וְכֹה יֹסִיף אִם־
אַשְׁאִיר מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ עַד־הַבֹּקֶר מַשְׁתִּין בְּקִיר:
כג וַתֵּרֶא אֲבִיגַיִל אֶת־דָּוִד וַתְּמַהֵר וַתֵּרֶד מֵעַל
הַחֲמוֹר וַתִּפֹּל לְאַפֵּי דָוִד עַל־פָּנֶיהָ וַתִּשְׁתַּחוּ אָרֶץ:
כד וַתִּפֹּל עַל־רַגְלָיו וַתֹּאמֶר בִּי־אֲנִי אֲדֹנִי הֶעָוֹן
וְתִדַּבֶּר־נָא אֲמָתְךָ בְּאָזְנֶיךָ וּשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי
אֲמָתֶךָ: כה אַל־נָא יָשֵׂם אֲדֹנִי | אֶת־לִבּוֹ אֶל־
אִישׁ הַבְלִיַּעַל הַזֶּה עַל־נָבָל כִּי כִשְׁמוֹ כֵּן־הוּא נָבָל
שְׁמוֹ וּנְבָלָה עִמּוֹ וַאֲנִי אֲמָתְךָ לֹא רָאִיתִי אֶת־נַעֲרֵי
אֲדֹנִי אֲשֶׁר שָׁלָחְתָּ: כו וְעַתָּה אֲדֹנִי חַי־יְהוָה וְחֵי־
נַפְשְׁךָ אֲשֶׁר מְנָעֲךָ יְהוָה מִבּוֹא בְדָמִים וְהוֹשֵׁעַ
יָדְךָ לָךְ וְעַתָּה יִהְיוּ כְנָבָל אֹיְבֶיךָ וְהַמְבַקְשִׁים אֶל־
אֲדֹנִי רָעָה: כז וְעַתָּה הַבְּרָכָה הַזֹּאת אֲשֶׁר־הֵבִיא
שִׁפְחָתְךָ לַאדֹנִי וְנִתְּנָה לַנְּעָרִים הַמִּתְהַלְּכִים
בְּרַגְלֵי אֲדֹנִי: כח שָׂא נָא לְפֶשַׁע אֲמָתֶךָ כִּי עָשֹׂה־
יַעֲשֶׂה יְהוָה לַאדֹנִי בַּיִת נֶאֱמָן כִּי־מִלְחֲמוֹת יְהוָה
אֲדֹנִי נִלְחָם וְרָעָה לֹא־תִמָּצֵא בְךָ מִיָּמֶיךָ: כט
וַיָּקָם אָדָם לִרְדָפְךָ וּלְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ וְהָיְתָה
נֶפֶשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה | בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֶת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְאֵת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף
הַקָּלַע: ל וְהָיָה כִּי־יַעֲשֶׂה יְהוָה לַאדֹנִי כְּכֹל אֲשֶׁר־
דִּבֶּר אֶת־הַטּוֹבָה עָלֶיךָ וְצִוָּךְ לְנָגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל:
לא וְלֹא תִהְיֶה זֹאת | לְךָ לְפוּקָה וּלְמִכְשׁוֹל לֵב
לַאדֹנִי וְלִשְׁפְכַת־דָּם חִנָּם וְלְהוֹשִׁיעַ אֲדֹנִי לוֹ וְהֵיטִב
יְהוָה לַאדֹנִי וְזָכַרְתָּ אֶת־אֲמָתֶךָ: {ס} לב וַיֹּאמֶר
דָּוִד לַאֲבִיגַיִל בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
שְׁלָחֵךְ הַיּוֹם הַזֶּה לִקְרָאתִי: לג וּבָרוּךְ טַעְמֵךְ
וּבָרוּכָה אָתְּ אֲשֶׁר כְּלִתַנִי הַיּוֹם הַזֶּה מִבּוֹא בְדָמִים
וְהוֹשֵׁעַ יָדִי לִי: לד וְאוּלָם חַי־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר מְנָעַנִי מֵהָרַע אֹתָךְ כִּי | לוּלֵי מִהַרְתְּ
ותבאתי (וַתָּבֹאתְ) לִקְרָאתִי כִּי אִם־נוֹתַר לְנָבָל
עַד־אוֹר הַבֹּקֶר מַשְׁתִּין בְּקִיר: לה וַיִּקַּח דָּוִד מִיָּדָהּ
אֵת אֲשֶׁר־הֵבִיאָה לוֹ וְלָהּ אָמַר עֲלִי לְשָׁלוֹם
לְבֵיתֵךְ רְאִי שָׁמַעְתִּי בְקוֹלֵךְ וָאֶשָּׂא פָּנֵיךְ: לו
וַתָּבֹא אֲבִיגַיִל | אֶל־נָבָל וְהִנֵּה־לוֹ מִשְׁתֶּה בְּבֵיתוֹ
כְּמִשְׁתֵּה הַמֶּלֶךְ וְלֵב נָבָל טוֹב עָלָיו וְהוּא שִׁכֹּר
עַד־מְאֹד וְלֹא־הִגִּידָה לוֹ דָּבָר קָטֹן וְגָדוֹל עַד־אוֹר
הַבֹּקֶר: לז וַיְהִי בַּבֹּקֶר בְּצֵאת הַיַּיִן מִנָּבָל וַתַּגֶּד־לוֹ
אִשְׁתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת לִבּוֹ בְקִרְבּוֹ
וְהוּא הָיָה לְאָבֶן: לח וַיְהִי כַּעֲשֶׂרֶת הַיָּמִים וַיִּגֹּף
יְהוָה אֶת־נָבָל וַיָּמֹת: לט וַיִּשְׁמַע דָּוִד כִּי מֵת נָבָל
וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר רָב אֶת־רִיב חֶרְפָּתִי מִיַּד
נָבָל וְאֶת־עַבְדּוֹ חָשַׂךְ מֵרָעָה וְאֵת רָעַת נָבָל הֵשִׁיב
יְהוָה בְּרֹאשׁוֹ וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיְדַבֵּר בַּאֲבִיגַיִל לְקַחְתָּהּ
לוֹ לְאִשָּׁה: מ וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי דָוִד אֶל־אֲבִיגַיִל
הַכַּרְמֶלָה וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ לֵאמֹר דָּוִד שְׁלָחָנוּ אֵלַיִךְ
לְקַחְתֵּךְ לוֹ לְאִשָּׁה: מא וַתָּקָם וַתִּשְׁתַּחוּ אַפַּיִם
אָרְצָה וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמָתְךָ לְשִׁפְחָה לְרָחֵץ רַגְלֵי
עַבְדֵי אֲדֹנִי: מב וַתְּמַהֵר וַתָּקָם אֲבִיגַיִל וַתִּרְכַּב
עַל־הַחֲמוֹר וְחָמֵשׁ נַעֲרֹתֶיהָ הַהֹלְכוֹת לְרַגְלָהּ
וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי מַלְאֲכֵי דָוִד וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה: מג
וְאֶת־אֲחִינֹעַם לָקַח דָּוִד מִיִּזְרְעֶאל וַתִּהְיֶיןָ גַּם־

שְׁתֵּיהֶן לוֹ לְנָשִׁים: {ס} מד וְשָׁאוּל נָתַן אֶת־מִיכַל בִּתּוֹ אֵשֶׁת דָּוִד לְפַלְטִי בֶן־לַיִשׁ אֲשֶׁר מִגַּלִּים:

שמואל א פרק כו

א וַיָּבֹאוּ הַזִּפִים אֶל־שָׁאוּל הַגִּבְעָתָה לֵאמֹר הֲלוֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימֹן: ב וַיָּקָם שָׁאוּל וַיֵּרֶד אֶל־מִדְבַּר־זִיף וְאִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת־אֲלָפִים אִישׁ בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד בְּמִדְבַּר־זִיף: ג וַיִּחַן שָׁאוּל בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן עַל־הַדֶּרֶךְ וְדָוִד יֹשֵׁב בַּמִּדְבָּר וַיַּרְא כִּי בָא שָׁאוּל אַחֲרָיו הַמִּדְבָּרָה: ד וַיִּשְׁלַח דָּוִד מְרַגְּלִים וַיֵּדַע כִּי־בָא שָׁאוּל אֶל־נָכוֹן: ה וַיָּקָם דָּוִד וַיָּבֹא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר חָנָה־שָׁם שָׁאוּל וַיַּרְא דָּוִד אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁכַב־שָׁם שָׁאוּל וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־צְבָאוֹ וְשָׁאוּל שֹׁכֵב בַּמַּעְגָּל וְהָעָם חֹנִים סְבִיבֹתָו: ו וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמֶר | אֶל־אֲחִימֶלֶךְ הַחִתִּי וְאֶל־אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה אֲחִי יוֹאָב לֵאמֹר מִי־יֵרֵד אִתִּי אֶל־שָׁאוּל אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי אֲנִי אֵרֵד עִמָּךְ: ז וַיָּבֹא דָוִד וָאֲבִישַׁי | אֶל־הָעָם לַיְלָה וְהִנֵּה שָׁאוּל שֹׁכֵב יָשֵׁן בַּמַּעְגָּל וַחֲנִיתוֹ מְעוּכֶה־בָאָרֶץ מְרַאֲשֹׁתָו וְאַבְנֵר וְהָעָם שְׁכִבִים סְבִיבֹתָו: {ס} ח וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי אֶל־דָּוִד סִגַּר אֱלֹהִים הַיּוֹם אֶת־אוֹיִבְךָ בְיָדֶךָ וְעַתָּה אַכֶּנּוּ נָּא בַּחֲנִית וּבָאָרֶץ פַּעַם אַחַת וְלֹא אֶשְׁנֶה לוֹ: ט וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישַׁי אַל־תַּשְׁחִיתֵהוּ כִּי מִי שָׁלַח יָדוֹ בִּמְשִׁיחַ יְהוָה וְנָקָה: {פ}

י וַיֹּאמֶר דָּוִד חַי־יְהוָה כִּי אִם־יְהוָה יְגָּפֶנּוּ אוֹ־יוֹמוֹ יָבוֹא וָמֵת אוֹ בַמִּלְחָמָה יֵרֵד וְנִסְפָּה: יא חָלִילָה לִי מֵיְהוָה מִשְׁלֹחַ יָדִי בִּמְשִׁיחַ יְהוָה וְעַתָּה קַח־נָא אֶת־הַחֲנִית אֲשֶׁר מְרַאֲשֹׁתָו וְאֶת־צַפַּחַת הַמָּיִם וְנֵלְכָה־לָּנוּ: יב וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־הַחֲנִית וְאֶת־צַפַּחַת הַמַּיִם מֵרַאֲשֹׁתֵי שָׁאוּל וַיֵּלְכוּ לָהֶם וְאֵין רֹאֶה וְאֵין יוֹדֵעַ וְאֵין מֵקִיץ כִּי כֻלָּם יְשֵׁנִים כִּי תַרְדֵּמַת יְהוָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם: יג וַיַּעֲבֹר דָּוִד הָעֵבֶר וַיַּעֲמֹד עַל־רֹאשׁ־הָהָר מֵרָחֹק רַב הַמָּקוֹם בֵּינֵיהֶם: יד וַיִּקְרָא דָּוִד אֶל־הָעָם וְאֶל־אַבְנֵר בֶּן־נֵר לֵאמֹר הֲלוֹא תַעֲנֶה אַבְנֵר וַיַּעַן אַבְנֵר וַיֹּאמֶר מִי אַתָּה קָרָאתָ אֶל־הַמֶּלֶךְ: {פ}

טו וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אַבְנֵר הֲלוֹא־אִישׁ אַתָּה וּמִי כָמוֹךָ בְּיִשְׂרָאֵל וְלָמָּה לֹא שָׁמַרְתָּ אֶל־אֲדֹנֶיךָ הַמֶּלֶךְ כִּי־בָא אַחַד הָעָם לְהַשְׁחִית אֶת־הַמֶּלֶךְ אֲדֹנֶיךָ: טז לֹא־טוֹב הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ חַי־יְהוָה כִּי בְנֵי־מָוֶת אַתֶּם אֲשֶׁר לֹא־שְׁמַרְתֶּם עַל־אֲדֹנֵיכֶם עַל־מְשִׁיחַ יְהוָה וְעַתָּה | רְאֵה אֵי־חֲנִית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־צַפַּחַת הַמַּיִם אֲשֶׁר מְרַאֲשֹׁתָו: יז וַיַּכֵּר שָׁאוּל אֶת־קוֹל דָּוִד וַיֹּאמֶר הֲקוֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד קוֹלִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ: יח וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה אֲדֹנִי רֹדֵף אַחֲרֵי עַבְדּוֹ כִּי מֶה עָשִׂיתִי וּמַה־בְּיָדִי רָעָה: יט וְעַתָּה יִשְׁמַע־נָא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי עַבְדּוֹ אִם־יְהוָה הֱסִיתְךָ בִּי יָרַח מִנְחָה וְאִם | בְּנֵי הָאָדָם אֲרוּרִים הֵם לִפְנֵי יְהוָה כִּי־גֵרְשׁוּנִי הַיּוֹם מֵהִסְתַּפֵּחַ בְּנַחֲלַת יְהוָה לֵאמֹר לֵךְ עֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים: כ וְעַתָּה אַל־יִפֹּל דָּמִי אַרְצָה מִנֶּגֶד פְּנֵי יְהוָה כִּי־יָצָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת־פַּרְעֹשׁ אֶחָד כַּאֲשֶׁר יְרַדֵּף הַקֹּרֵא בֶּהָרִים: כא וַיֹּאמֶר שָׁאוּל חָטָאתִי שׁוּב בְּנִי־דָוִד כִּי לֹא־אָרַע לְךָ עוֹד תַּחַת אֲשֶׁר יָקְרָה נַפְשִׁי בְּעֵינֶיךָ הַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּה הִסְכַּלְתִּי וָאֶשְׁגֶּה הַרְבֵּה מְאֹד: כב וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמֶר הִנֵּה החנית (חֲנִית) הַמֶּלֶךְ וְיַעֲבֹר אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וְיִקָּחֶהָ: כג וַיהוָה יָשִׁיב לָאִישׁ אֶת־צִדְקָתוֹ וְאֶת־

אֱמֶנָתוֹ אֲשֶׁר נָתַנְתָּ יְהוָה | הַיּוֹם בְּיָד וְלֹא אָבִיתִי
לִשְׁלֹחַ יָדִי בִּמְשִׁיחַ יְהוָה: כד וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר גָּדְלָה
נַפְשְׁךָ הַיּוֹם הַזֶּה בְּעֵינֶיךָ כֵּן תִּגְדַּל נַפְשִׁי בְּעֵינֵי יְהוָה
וַיַּצִּלֵנִי מִכָּל־צָרָה: {פ}
כה וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד בָּרוּךְ אַתָּה בְּנִי דָּוִד גַּם
עָשֹׂה תַּעֲשֶׂה וְגַם יָכֹל תּוּכָל וַיֵּלֶךְ דָּוִד לְדַרְכּוֹ
וְשָׁאוּל שָׁב לִמְקוֹמוֹ: {פ}

שמואל א פרק כז

א וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־לִבּוֹ עַתָּה אֶסָּפֶה יוֹם־אֶחָד בְּיַד־
שָׁאוּל אֵין־לִי טוֹב כִּי הִמָּלֵט אִמָּלֵט | אֶל־אֶרֶץ
פְּלִשְׁתִּים וְנוֹאַשׁ מִמֶּנִּי שָׁאוּל לְבַקְשֵׁנִי עוֹד בְּכָל־
גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְנִמְלַטְתִּי מִיָּדוֹ: ב וַיָּקָם דָּוִד וַיַּעֲבֹר
הוּא וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר עִמּוֹ אֶל־אָכִישׁ בֶּן־
מָעוֹךְ מֶלֶךְ גַּת: ג וַיֵּשֶׁב דָּוִד עִם־אָכִישׁ בְּגַת הוּא
וַאֲנָשָׁיו אִישׁ וּבֵיתוֹ דָּוִד וּשְׁתֵּי נָשָׁיו אֲחִינֹעַם
הַיִּזְרְעֵאלִת וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת־נָבָל הַכַּרְמְלִית: ד
וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל כִּי־בָרַח דָּוִד גַּת וְלֹא־יוסף (יָסַף) עוֹד
לְבַקְשׁוֹ: {ס} ה וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ אִם־נָא
מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתְּנוּ־לִי מָקוֹם בְּאַחַת עָרֵי
הַשָּׂדֶה וְאֵשְׁבָה שָּׁם וְלָמָּה יֵשֶׁב עַבְדְּךָ בְּעִיר
הַמַּמְלָכָה עִמָּךְ: ו וַיִּתֶּן־לוֹ אָכִישׁ בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־
צִקְלַג לָכֵן הָיְתָה צִקְלַג לְמַלְכֵי יְהוּדָה עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: {פ}
ז וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־יָשַׁב דָּוִד בִּשְׂדֵה
פְלִשְׁתִּים יָמִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים: ח וַיַּעַל דָּוִד
וַאֲנָשָׁיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגְּשׁוּרִי והגרזי (וְהַגִּזְרִי)
וְהָעֲמָלֵקִי כִּי הֵנָּה יֹשְׁבוֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם
בּוֹאֲךָ שׁוּרָה וְעַד־אֶרֶץ מִצְרָיִם: ט וְהִכָּה דָּוִד אֶת־
הָאָרֶץ וְלֹא יְחַיֶּה אִישׁ וְאִשָּׁה וְלָקַח צֹאן וּבָקָר
וַחֲמֹרִים וּגְמַלִּים וּבְגָדִים וַיָּשָׁב וַיָּבֹא אֶל־אָכִישׁ: י
וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אַל־פְּשַׁטְתֶּם הַיּוֹם וַיֹּאמֶר דָּוִד עַל־
נֶגֶב יְהוּדָה וְעַל־נֶגֶב הַיְרַחְמְאֵלִי וְאֶל־נֶגֶב הַקֵּינִי:
יא וְאִישׁ וְאִשָּׁה לֹא־יְחַיֶּה דָּוִד לְהָבִיא גַּת לֵאמֹר
פֶּן־יַגִּדוּ עָלֵינוּ לֵאמֹר כֹּה־עָשָׂה דָּוִד וְכֹה מִשְׁפָּטוֹ
כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר יָשַׁב בִּשְׂדֵה פְלִשְׁתִּים: יב וַיַּאֲמֶן
אָכִישׁ בְּדָוִד לֵאמֹר הַבְאֵשׁ הִבְאִישׁ בְּעַמּוֹ
בְּיִשְׂרָאֵל וְהָיָה לִי לְעֶבֶד עוֹלָם: {פ}

שמואל א פרק כח

א וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיְקַבְּצוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־
מַחֲנֵיהֶם לַצָּבָא לְהִלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אָכִישׁ
אֶל־דָּוִד יָדֹעַ תֵּדַע כִּי אִתִּי תֵּצֵא בַמַּחֲנֶה אַתָּה
וַאֲנָשֶׁיךָ: ב וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ לָכֵן אַתָּה תֵּדַע
אֵת אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־דָּוִד לָכֵן
שֹׂמֵר לְרֹאשִׁי אֲשִׂימְךָ כָּל־הַיָּמִים: {פ}
ג וּשְׁמוּאֵל מֵת וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּרֻהוּ
בָרָמָה וּבְעִירוֹ וְשָׁאוּל הֵסִיר הָאֹבוֹת וְאֶת־
הַיִּדְּעֹנִים מֵהָאָרֶץ: ד וַיֵּקָבְצוּ פְלִשְׁתִּים וַיָּבֹאוּ
וַיַּחֲנוּ בְשׁוּנֵם וַיִּקְבֹּץ שָׁאוּל אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ
בַּגִּלְבֹּעַ: ה וַיַּרְא שָׁאוּל אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּרָּא
וַיֶּחֱרַד לִבּוֹ מְאֹד: ו וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל בַּיהוָה וְלֹא עָנָהוּ
יְהוָה גַּם בַּחֲלֹמוֹת גַּם בָּאוּרִים גַּם בַּנְּבִיאִם: ז
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַעֲבָדָיו בַּקְּשׁוּ־לִי אֵשֶׁת בַּעֲלַת־אוֹב
וְאֵלְכָה אֵלֶיהָ וְאִדְרְשָׁה־בָּהּ וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֵלָיו
הִנֵּה אֵשֶׁת בַּעֲלַת־אוֹב בְּעֵין דּוֹר: ח וַיִּתְחַפֵּשׂ
שָׁאוּל וַיִּלְבַּשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁנֵי
אֲנָשִׁים עִמּוֹ וַיָּבֹאוּ אֶל־הָאִשָּׁה לָיְלָה וַיֹּאמֶר
קסומי־ (קָסְמִי־) נָא לִי בָּאוֹב וְהַעֲלִי לִי אֵת
אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלָיִךְ: ט וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֵלָיו הִנֵּה

אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁאוּל אֲשֶׁר הִכְרִית
אֶת־הָאֹבוֹת וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִי מִן־הָאָרֶץ וְלָמָּה אַתָּה
מִתְנַקֵּשׁ בְּנַפְשִׁי לַהֲמִיתֵנִי: י וַיִּשָּׁבַע לָהּ שָׁאוּל
בַּיהוָה לֵאמֹר חַי־יְהוָה אִם־יִקָּרֶךְ עָוֹן בַּדָּבָר הַזֶּה:
יא וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶת־מִי אַעֲלֶה־לָּךְ וַיֹּאמֶר אֶת־
שְׁמוּאֵל הַעֲלִי־לִי: יב וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה אֶת־שְׁמוּאֵל
וַתִּזְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־שָׁאוּל |
לֵאמֹר לָמָּה רִמִּיתָנִי וְאַתָּה שָׁאוּל: יג וַיֹּאמֶר לָהּ
הַמֶּלֶךְ אַל־תִּירְאִי כִּי מָה רָאִית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
אֶל־שָׁאוּל אֱלֹהִים רָאִיתִי עֹלִים מִן־הָאָרֶץ: יד
וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־תָּאָרָהּ וַתֹּאמֶר אִישׁ זָקֵן עֹלֶה וְהוּא
עֹטֶה מְעִיל וַיֵּדַע שָׁאוּל כִּי־שְׁמוּאֵל הוּא וַיִּקֹּד
אַפַּיִם אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: {ס} טו וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
אֶל־שָׁאוּל לָמָּה הִרְגַּזְתַּנִי לְהַעֲלוֹת אֹתִי וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל צַר־לִי מְאֹד וּפְלִשְׁתִּים | נִלְחָמִים בִּי
וֵאלֹהִים סָר מֵעָלַי וְלֹא־עָנָנִי עוֹד גַּם בְּיַד־
הַנְּבִיאִים גַּם־בַּחֲלֹמוֹת וָאֶקְרָאֶה לְךָ לְהוֹדִיעֵנִי מָה
אֶעֱשֶׂה: {ס} טז וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וְלָמָּה תִּשְׁאָלֵנִי
וַיהוָה סָר מֵעָלֶיךָ וַיְהִי עָרֶךָ: יז וַיַּעַשׂ יְהוָה לּוֹ
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיָדִי וַיִּקְרַע יְהוָה אֶת־הַמַּמְלָכָה
מִיָּדֶךָ וַיִּתְּנָהּ לְרֵעֲךָ לְדָוִד: יח כַּאֲשֶׁר לֹא־שָׁמַעְתָּ
בְּקוֹל יְהוָה וְלֹא־עָשִׂיתָ חֲרוֹן־אַפּוֹ בַּעֲמָלֵק עַל־כֵּן
הַדָּבָר הַזֶּה עָשָׂה־לְךָ יְהוָה הַיּוֹם הַזֶּה: יט וְיִתֵּן
יְהוָה גַּם אֶת־יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וּמָחָר
אַתָּה וּבָנֶיךָ עִמִּי גַּם אֶת־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל יִתֵּן יְהוָה
בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים: כ וַיְמַהֵר שָׁאוּל וַיִּפֹּל מְלֹא־קוֹמָתוֹ
אַרְצָה וַיִּרָא מְאֹד מִדִּבְרֵי שְׁמוּאֵל גַּם־כֹּחַ לֹא־הָיָה
בּוֹ כִּי לֹא אָכַל לֶחֶם כָּל־הַיּוֹם וְכָל־הַלָּיְלָה: כא
וַתָּבוֹא הָאִשָּׁה אֶל־שָׁאוּל וַתֵּרֶא כִּי־נִבְהָל מְאֹד
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה שָׁמְעָה שִׁפְחָתְךָ בְקוֹלֶךָ וָאָשִׂים
נַפְשִׁי בְכַפִּי וָאֶשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי:
כב וְעַתָּה שְׁמַע־נָא גַם־אַתָּה בְּקוֹל שִׁפְחָתֶךָ
וְאָשִׂמָה לְפָנֶיךָ פַּת־לֶחֶם וֶאֱכֹל וִיהִי בְךָ כֹּחַ כִּי
תֵלֵךְ בַּדָּרֶךְ: כג וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר לֹא אֹכַל וַיִּפְרְצוּ־בוֹ
עֲבָדָיו וְגַם־הָאִשָּׁה וַיִּשְׁמַע לְקוֹלָם וַיָּקָם מֵהָאָרֶץ
וַיֵּשֶׁב אֶל־הַמִּטָּה: כד וְלָאִשָּׁה עֶגֶל־מַרְבֵּק בַּבַּיִת
וַתְּמַהֵר וַתִּזְבָּחֵהוּ וַתִּקַּח־קֶמַח וַתָּלָשׁ וַתֹּפֶהוּ
מַצּוֹת: כה וַתַּגֶּשׁ לִפְנֵי־שָׁאוּל וְלִפְנֵי עֲבָדָיו וַיֹּאכֵלוּ
וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ בַּלַּיְלָה הַהוּא: {פ}

שמואל א פרק כט

א וַיְקַבְּצוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־כָּל־מַחֲנֵיהֶם אֲפֵקָה
וְיִשְׂרְאֵל חֹנִים בַּעַיִן אֲשֶׁר בְּיִזְרְעֶאל: ב וְסַרְנֵי
פְלִשְׁתִּים עֹבְרִים לְמֵאוֹת וְלָאֲלָפִים וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו
עֹבְרִים בָּאַחֲרֹנָה עִם־אָכִישׁ: ג וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי
פְלִשְׁתִּים מָה הָעִבְרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־
שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים הֲלוֹא־זֶה דָּוִד עֶבֶד | שָׁאוּל מֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיָה אִתִּי זֶה יָמִים אוֹ־זֶה שָׁנִים וְלֹא־
מָצָאתִי בוֹ מְאוּמָה מִיּוֹם נָפְלוֹ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}
ד וַיִּקְצְפוּ עָלָיו שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ לוֹ שָׂרֵי
פְלִשְׁתִּים הָשֵׁב אֶת־הָאִישׁ וְיָשֹׁב אֶל־מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר
הִפְקַדְתּוֹ שָׁם וְלֹא־יֵרֵד עִמָּנוּ בַּמִּלְחָמָה וְלֹא־
יִהְיֶה־לָּנוּ לְשָׂטָן בַּמִּלְחָמָה וּבַמָּה יִתְרַצֶּה זֶה אֶל־
אֲדֹנָיו הֲלוֹא בְּרָאשֵׁי הָאֲנָשִׁים הָהֵם: ה הֲלוֹא־זֶה
דָּוִד אֲשֶׁר יַעֲנוּ־לוֹ בַּמְּחֹלוֹת לֵאמֹר הִכָּה שָׁאוּל
בַּאֲלָפָיו וְדָוִד בִּרְבָבֹתָו: {ס} ו וַיִּקְרָא אָכִישׁ אֶל־
דָּוִד וַיֹּאמֶר אֵלָיו חַי־יְהוָה כִּי־יָשָׁר אַתָּה וְטוֹב
בְּעֵינַי צֵאתְךָ וּבֹאֲךָ אִתִּי בַּמַּחֲנֶה כִּי לֹא־מָצָאתִי
בְךָ רָעָה מִיּוֹם בֹּאֲךָ אֵלַי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וּבְעֵינֵי
הַסְּרָנִים לֹא־טוֹב אָתָּה: ז וְעַתָּה שׁוּב וְלֵךְ בְּשָׁלוֹם

וְלֹא־תַעֲשֶׂה רָע בְּעֵינַי סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים: {ס} ח וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ כִּי מֶה עָשִׂיתִי וּמַה־מָּצָאתָ בְעַבְדְּךָ מִיּוֹם אֲשֶׁר הָיֵיתִי לְפָנֶיךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא אָבוֹא וְנִלְחַמְתִּי בְּאֹיְבֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ: ט וַיַּעַן אָכִישׁ וַיֹּאמֶר אֶל־דָּוִד יָדַעְתִּי כִּי טוֹב אַתָּה בְּעֵינַי כְּמַלְאַךְ אֱלֹהִים אַךְ שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים אָמְרוּ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּנוּ בַּמִּלְחָמָה: י וְעַתָּה הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וְעַבְדֵי אֲדֹנֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ אִתָּךְ וְהִשְׁכַּמְתֶּם בַּבֹּקֶר וְאוֹר לָכֶם וָלֵכוּ: יא וַיַּשְׁכֵּם דָּוִד הוּא וַאֲנָשָׁיו לָלֶכֶת בַּבֹּקֶר לָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וּפְלִשְׁתִּים עָלוּ יִזְרְעֶאל: {ס}

שמואל א פרק ל

א וַיְהִי בְּבֹא דָוִד וַאֲנָשָׁיו צִקְלַג בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַעֲמָלֵקִי פָּשְׁטוּ אֶל־נֶגֶב וְאֶל־צִקְלַג וַיַּכּוּ אֶת־צִקְלַג וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָהּ בָּאֵשׁ: ב וַיִּשְׁבּוּ אֶת־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר־בָּהּ מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל לֹא הֵמִיתוּ אִישׁ וַיְנַהֲגוּ וַיֵּלְכוּ לְדַרְכָּם: ג וַיָּבֹא דָוִד וַאֲנָשָׁיו אֶל־הָעִיר וְהִנֵּה שְׂרוּפָה בָאֵשׁ וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם נִשְׁבּוּ: ד וַיִּשָּׂא דָוִד וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ עַד אֲשֶׁר אֵין־בָּהֶם כֹּחַ לִבְכּוֹת: ה וּשְׁתֵּי נְשֵׁי־דָוִד נִשְׁבּוּ אֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵלִית וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי: ו וַתֵּצֶר לְדָוִד מְאֹד כִּי־אָמְרוּ הָעָם לִסְקָלוֹ כִּי־מָרָה נֶפֶשׁ כָּל־הָעָם אִישׁ עַל־בָּנָו וְעַל־בְּנֹתָיו וַיִּתְחַזֵּק דָּוִד בַּיהוָה אֱלֹהָיו: {ס} ז וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן בֶּן־אֲחִימֶלֶךְ הַגִּישָׁה־נָּא לִי הָאֵפוֹד וַיַּגֶּשׁ אֶבְיָתָר אֶת־הָאֵפוֹד אֶל־דָּוִד: ח וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה לֵאמֹר אֶרְדֹּף אַחֲרֵי הַגְּדוּד־הַזֶּה הַאַשִּׂגֵנּוּ וַיֹּאמֶר לוֹ רְדֹף כִּי־הַשֵּׂג תַּשִּׂיג וְהַצֵּל תַּצִּיל: ט וַיֵּלֶךְ דָּוִד הוּא וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל הַבְּשׂוֹר וְהַנּוֹתָרִים עָמָדוּ: י וַיִּרְדֹּף דָּוִד הוּא וְאַרְבַּע־מֵאוֹת אִישׁ וַיַּעַמְדוּ מָאתַיִם אִישׁ אֲשֶׁר פִּגְּרוּ מֵעָבֹר אֶת־נַחַל הַבְּשׂוֹר: יא וַיִּמְצְאוּ אִישׁ־מִצְרִי בַּשָּׂדֶה וַיִּקְחוּ אֹתוֹ אֶל־דָּוִד וַיִּתְּנוּ־לוֹ לֶחֶם וַיֹּאכַל וַיַּשְׁקֻהוּ מָיִם: יב וַיִּתְּנוּ־לוֹ פֶּלַח דְּבֵלָה וּשְׁנֵי צִמֻּקִים וַיֹּאכַל וַתָּשָׁב רוּחוֹ אֵלָיו כִּי לֹא־אָכַל לֶחֶם וְלֹא־שָׁתָה מַיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת: {ס} יג וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד לְמִי־אַתָּה וְאֵי מִזֶּה אָתָּה וַיֹּאמֶר נַעַר מִצְרִי אָנֹכִי עֶבֶד לְאִישׁ עֲמָלֵקִי וַיַּעַזְבֵנִי אֲדֹנִי כִּי חָלִיתִי הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה: יד אֲנַחְנוּ פָּשַׁטְנוּ נֶגֶב הַכְּרֵתִי וְעַל־אֲשֶׁר לִיהוּדָה וְעַל־נֶגֶב כָּלֵב וְאֶת־צִקְלַג שָׂרַפְנוּ בָאֵשׁ: טו וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד הֲתוֹרִדֵנִי אֶל־הַגְּדוּד הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִשָּׁבְעָה לִּי בֵּאלֹהִים אִם־תְּמִיתֵנִי וְאִם־תַּסְגִּרֵנִי בְּיַד־אֲדֹנִי וְאוֹרִדְךָ אֶל־הַגְּדוּד הַזֶּה: טז וַיֹּרִדֵהוּ וְהִנֵּה נְטֻשִׁים עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ אֹכְלִים וְשֹׁתִים וְחֹגְגִים בְּכֹל הַשָּׁלָל הַגָּדוֹל אֲשֶׁר לָקְחוּ מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וּמֵאֶרֶץ יְהוּדָה: יז וַיַּכֵּם דָּוִד מֵהַנֶּשֶׁף וְעַד־הָעֶרֶב לְמָחֳרָתָם וְלֹא־נִמְלַט מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ־נַעַר אֲשֶׁר־רָכְבוּ עַל־הַגְּמַלִּים וַיָּנֻסוּ: יח וַיַּצֵּל דָּוִד אֵת כָּל־אֲשֶׁר לָקְחוּ עֲמָלֵק וְאֶת־שְׁתֵּי נָשָׁיו הִצִּיל דָּוִד: יט וְלֹא נֶעְדַּר־לָהֶם מִן־הַקָּטֹן וְעַד־הַגָּדוֹל וְעַד־בָּנִים וּבָנוֹת וּמִשָּׁלָל וְעַד כָּל־אֲשֶׁר לָקְחוּ לָהֶם הַכֹּל הֵשִׁיב דָּוִד: כ וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־כָּל־הַצֹּאן וְהַבָּקָר נָהֲגוּ לִפְנֵי הַמִּקְנֶה הַהוּא וַיֹּאמְרוּ זֶה שְׁלַל דָּוִד: כא וַיָּבֹא דָוִד אֶל־מָאתַיִם הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־פִּגְּרוּ | מִלֶּכֶת | אַחֲרֵי דָּוִד וַיּוֹשִׁיבֵם בְּנַחַל הַבְּשׂוֹר וַיֵּצְאוּ לִקְרַאת דָּוִד וְלִקְרַאת הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ וַיִּגַּשׁ דָּוִד אֶת־הָעָם וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם: {ס} כב וַיַּעַן כָּל־אִישׁ־רָע

וּבִלְיַעַל מֵהֶאֱנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ עִם־דָּוִד וַיְאמְרוּ
יַעַן אֲשֶׁר לֹא־הָלְכוּ עִמִּי לֹא־נִתֵּן לָהֶם מֵהַשָּׁלָל
אֲשֶׁר הִצַּלְנוּ כִּי־אִם־אִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו
וְיִנְהֲגוּ וְיֵלֵכוּ: {ס} כג וַיֹּאמֶר דָּוִד לֹא־תַעֲשׂוּ כֵּן
אֲחֵי אֵת אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה לָנוּ וַיִּשְׁמֹר אֹתָנוּ וַיִּתֵּן
אֶת־הַגְּדוּד הַבָּא עָלֵינוּ בְּיָדֵנוּ: כד וּמִי יִשְׁמַע לָכֶם
לַדָּבָר הַזֶּה כִּי כְּחֵלֶק | הַיֹּרֵד בַּמִּלְחָמָה וּכְחֵלֶק
הַיֹּשֵׁב עַל־הַכֵּלִים יַחְדָּו יֶחֱלָקוּ: {ס} כה וַיְהִי
מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמָעְלָה וַיְשִׂמֶהָ לְחֹק וּלְמִשְׁפָּט
לְיִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}
כו וַיָּבֹא דָּוִד אֶל־צִקְלַג וַיִּשְׁלַח מֵהַשָּׁלָל לִזְקֵנֵי
יְהוּדָה לְרֵעֵהוּ לֵאמֹר הִנֵּה לָכֶם {ר}
בִּרְכָה מִשְּׁלַל אֹיְבֵי יְהוָה: {ס} כז לַאֲשֶׁר בְּבֵית־
אֵל {ס} וְלַאֲשֶׁר {ר}
בְּרָמוֹת־נֶגֶב {ס} וְלַאֲשֶׁר בְּיַתִּר: {ס} כח וְלַאֲשֶׁר
{ר}
בַּעֲרֹעֵר {ס} וְלַאֲשֶׁר בְּשִׁפְמוֹת {ס} וְלָאֲשֶׁר {ר}
בְּאֶשְׁתְּמֹעַ: {ס} כט וְלַאֲשֶׁר בְּרָכָל {ס} וְלָאֲשֶׁר
{ר}
בְּעָרֵי הַיְרַחְמְאֵלִי {ס} וְלָאֲשֶׁר בְּעָרֵי הַקֵּינִי: {ס}
ל וְלָאֲשֶׁר {ר}
בְּחָרְמָה {ס} וְלָאֲשֶׁר בְּבוֹר־עָשָׁן {ס} וְלָאֲשֶׁר {ר}
בַּעֲתָךְ: {ס} לא וְלָאֲשֶׁר בְּחֶבְרוֹן וּלְכָל־הַמְּקֹמוֹת
אֲשֶׁר־ {ר}
הִתְהַלֶּךְ־שָׁם דָּוִד הוּא וַאֲנָשָׁיו: {פ}

שמואל א פרק לא

א וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ אַנְשֵׁי
יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּהַר
הַגִּלְבֹּעַ: ב וַיִּדְבְּקוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־בָּנָיו
וַיַּכּוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־
מַלְכִּישׁוּעַ בְּנֵי שָׁאוּל: ג וַתִּכְבַּד הַמִּלְחָמָה אֶל־
שָׁאוּל וַיִּמְצָאֻהוּ הַמּוֹרִים אַנְשֵׁי בַּקָּשֶׁת וַיָּחֶל
מְאֹד מֵהַמּוֹרִים: ד וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנֹשֵׂא כֵלָיו שְׁלֹף
חַרְבְּךָ | וְדָקְרֵנִי בָהּ פֶּן־יָבוֹאוּ הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה
וּדְקָרֻנִי וְהִתְעַלְּלוּ־בִי וְלֹא אָבָה נֹשֵׂא כֵלָיו כִּי יָרֵא
מְאֹד וַיִּקַּח שָׁאוּל אֶת־הַחֶרֶב וַיִּפֹּל עָלֶיהָ: ה וַיַּרְא
נֹשֵׂא־כֵלָיו כִּי מֵת שָׁאוּל וַיִּפ�ֹּל גַּם־הוּא עַל־חַרְבּוֹ
וַיָּמָת עִמּוֹ: ו וַיָּמָת שָׁאוּל וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וְנֹשֵׂא כֵלָיו
גַּם כָּל־אֲנָשָׁיו בַּיּוֹם הַהוּא יַחְדָּו: ז וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי־
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בְּעֵבֶר הָעֵמֶק וַאֲשֶׁר | בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
כִּי־נָסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וְכִי־מֵתוּ שָׁאוּל וּבָנָיו וַיַּעַזְבוּ
אֶת־הֶעָרִים וַיָּנֻסוּ וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים וַיֵּשְׁבוּ בָהֶן: {פ}
ח וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים לְפַשֵּׁט אֶת־
הַחֲלָלִים וַיִּמְצְאוּ אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו
נֹפְלִים בְּהַר הַגִּלְבֹּעַ: ט וַיִּכְרְתוּ אֶת־רֹאשׁוֹ
וַיַּפְשִׁטוּ אֶת־כֵּלָיו וַיְשַׁלְּחוּ בְּאֶרֶץ־פְּלִשְׁתִּים סָבִיב
לְבַשֵּׂר בֵּית עַצַּבֵּיהֶם וְאֶת־הָעָם: י וַיָּשִׂימוּ אֶת־
כֵּלָיו בֵּית עַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־גְּוִיָּתוֹ תָּקְעוּ בְּחוֹמַת בֵּית
שָׁן: יא וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו יֹשְׁבֵי יָבֵישׁ גִּלְעָד אֵת אֲשֶׁר־
עָשׂוּ פְלִשְׁתִּים לְשָׁאוּל: יב וַיָּקוּמוּ כָּל־אִישׁ חַיִל
וַיֵּלְכוּ כָּל־הַלַּיְלָה וַיִּקְחוּ אֶת־גְּוִיַּת שָׁאוּל וְאֵת גְּוִיֹּת
בָּנָיו מֵחוֹמַת בֵּית שָׁן וַיָּבֹאוּ יָבֵשָׁה וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם
שָׁם: יג וַיִּקְחוּ אֶת־עַצְמֹתֵיהֶם וַיִּקְבְּרוּ תַּחַת־
הָאֶשֶׁל בְּיָבֵשָׁה וַיָּצֻמוּ שִׁבְעַת יָמִים: {פ}

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת שמות

יום **ראשון**	**יב** 12	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין כ"ו **ירושלמי:** שקלים כ"ח **תוספתא:** מעשר שני ד **נ"ך:** שמואל א כה **משניות:** גטין ד **זהר:** חלק א עמ' תמט-תנ	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:24 **נץ החמה** ..... 6:41 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:26 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:14 **סו"ז תפילה** ..... 10:05 **חצות היום** ..... 11:46 **שקיעה** ..... 4:51 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:04
יום **שני**	**יג** 13	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין כ"ז **ירושלמי:** שקלים כ"ט **תוספתא:** מעשר שני ה **נ"ך:** שמואל א כו **משניות:** גטין ה **זהר:** חלק א עמ' תנא-תנב	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:24 **נץ החמה** ..... 6:41 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:26 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:14 **סו"ז תפילה** ..... 10:05 **חצות היום** ..... 11:47 **שקיעה** ..... 4:52 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:05
יום **שלישי**	**יד** 14	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין כ"ח **ירושלמי:** שקלים ל' **תוספתא:** חלה א **נ"ך:** שמואל א כז **משניות:** גטין ו **זהר:** חלק א עמ' תנג	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:24 **נץ החמה** ..... 6:41 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:26 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:14 **סו"ז תפילה** ..... 10:05 **חצות היום** ..... 11:47 **שקיעה** ..... 4:53 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:06
יום **רביעי**	**טו** 15	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין כ"ט **ירושלמי:** שקלים ל"א **תוספתא:** חלה ב **נ"ך:** שמואל א כח **משניות:** גטין ז **זהר:** חלק ב עמ' א-ב	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:24 **נץ החמה** ..... 6:40 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:26 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:14 **סו"ז תפילה** ..... 10:05 **חצות היום** ..... 11:47 **שקיעה** ..... 4:54 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:07
יום **חמישי**	**טז** 16	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ל' **ירושלמי:** שקלים ל"ב **תוספתא:** ערלה א **נ"ך:** שמואל א כט **משניות:** גטין ח **זהר:** חלק ב עמ' ג-ד	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:23 **נץ החמה** ..... 6:40 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:26 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:14 **סו"ז תפילה** ..... 10:05 **חצות היום** ..... 11:48 **שקיעה** .....4:55 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:08
יום **ששי**	**יז** 17	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ל"א **ירושלמי:** שקלים ל"ג **תוספתא:** ביכורים א **נ"ך:** שמואל א ל **משניות:** גטין ט **זהר:** חלק ב עמ' ה-ו	**עלות השחר** (72 דק) ... 5:23 **נץ החמה** ..... 6:40 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:27 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:14 **סו"ז תפילה** ..... 10:05 **חצות היום** ..... 11:48 **שקיעה** ..... 4:56 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:09
			הדלקת נרות (40 דק): **4:16** (20 דק): **4:36**
שב"ק	**יח** 18	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ל"ב **ירושלמי:** מגילה א' **תוספתא:** ביכורים ב **נ"ך:** שמואל א לא **משניות:** קידושין א **זהר:** חלק ב עמ' ז-ח	**שבת קודש פרשת שמות** **עלות השחר** (72 דק) ... 5:23 **נץ החמה** ..... 6:40 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:27 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:14 **סו"ז תפילה** ..... 10:06 **חצות היום** ..... 11:48 **שקיעה** ..... 4:57 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:10
			מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:10

אֵיךְ אָדָם זוֹכֶה לְזַכֵּךְ וּלְבָרֵר אֶת הָאֱמוּנָה ? עַל יְדֵי שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בַּחַיִּים דָּבָר לֹא כָּל כָּךְ נָעִים וְלֹא כָּל כָּךְ מָתוֹק, וְהוּא לֹא מְאַבֵּד עֶשְׁתּוֹנוֹת, הוּא יוֹדֵעַ : "זֶה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ! וַאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאֶפְשָׁר לְהַמְתִּיק אֶת זֶה עַל יְדֵי תְּפִלָּה, וְלָכֵן אֲנִי מִתְפַּלֵּל, אֲנִי לֹא מִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, אֲנִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פֹּה אִתִּי בְּתוֹךְ הַבְּעָיָה שֶׁלִּי, וַאֲנִי מַמְשִׁיךְ לְהִתְפַּלֵּל !". (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)